

Lull fol VI (3)
R.70705

Exposicio abreviada del cantich d'Amich
e d'Amat. composta per un dexeble del
cluminat doctor e martir mestre Ramon Lull
en la ciutat de Malorques, l'any de la incar-
nacio del Fill de Deu M. CD. XCII (1492)

[Esta obra quedo incompleta. Solo se publicaron 120 pp.
cfr. Mateo Obrador: Obras originales vol I, p. 453]

EXPOSICIO ABREVIADA DEL

cantich DAMICH E DAMAT, composta per

vn dexeble del illuminat doçtor e

martir mestre RAMON LVLL, en la

ciutat de Malorques, 1 any

de la encarnacio del

fill de Deu

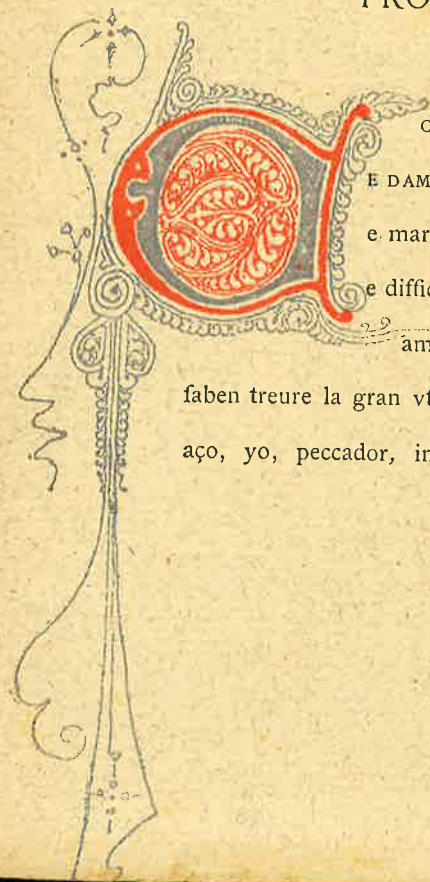
M.CD.XCII

❖ DEVS, AB TA VIRTVT E AB TA
ajuda fas libre de exposicio del cantich DAMICH
E DAMAT, que feu mestre Ramon Lull, doctör e
martir de la ciutat de Malorques.

PROLECH

OM lo libre anomenat DAMICH
E DAMAT, que feu lo illuminat doctor
e martir Ramon Lull, sia fort escur
e difficil a effer entes, per on es poch
amat e preat per alguns, car no
faben treure la gran vtilitat que en eyl se conte; per
aço, yo, peccador, indigne que mon nom hi sia

escrit, dexeble del fuddit illuminat doctor, vull efforçar-me aytant com leu me sia, ab ajuda daquell qui eternalment e infinida del pare e del fill diuinals per amor es procehit, ço es, lo sanct esperit, de exposar e declarar lo dit libre lo pus breument que pufca, per tal que sia mils entes e amat, e la gran vtilitat que en eyl es contenguda, sia mils coneguda e amada, e ab sentiment intellectual gustada e affaborida. ✠ Lo libre damuntdit es compost daytants de versicles com dies son contenguts en lany. E per ço car cascun vers del dit libre es metaphorical, fegons que en eyl appar, es dit que es escur e difficil a effer entes. E com metaphora, ço es, semblança, sia comu e general vocable, lo mestre, fegons la obra que enten a fer e fa, posa les metaphores a son talant e plaer, aplicant les a proposit a ço que eyl enten a fer o a dir; en tant que, fegons la materia de la obra que enten a fer, qui fera subtil e alta, coue, fegons raho natural, que hi tenga a posar subtils e altes semblances, si metaphoricament vol que sia entesa la sua obra. Per tal, lo mestre illuminat, que feu lo dit libre DAMICH E DAMAT ab versos metaphoricals de diuerfes materies subtils e planes, ha posades diuerfes metaphores tambe subtils e planes a effer enteses. Mas per tal com en la feua sciencia se troben estranys e no coneguts vocables, e daquells vfa en alguns

versos del dit libre, hi ha posades metaphores fegons la natura dels dits vocables, e per aço es molt escur a effer entes, per que qui no enten la virtut del vocable, no pot be entendre la natura de la metaphora. ✠ Empero, enaxi com lo crestayl es comu e general a pendre moltes e diuerfes semblances de les colors dels subjects damunt los quals es posat, enaxi vna mateixa metaphora del dit libre DAMICH E DAMAT pot effer entesa e aplicada a diuerfes objects ab que verament, fegons la natura de la metaphora, ne sia treta la sentencia. E aço mateix pot hom dir e donar eximpli del gingebre, del pebre e del ayl qui son de diuerfes subjects, e cascu es cait naturalment; e daço ha experiencia lo gust de quil mestega o lo menuga, hauent cascun sa color particular; les quals colors estan de baix vna color comuna e general. ✠ Encare hi ha en los dits versos del libre moltes semblances, de les quals vna mateixa pot effer comuna a moltes bones e veres exposicions e declaracions. Mas yo, dit dexeble, fegons lo meu faber, expositare les metaphores de cascun vers, com pus propriament pufca, fegons la intelligencia del illuminat auctor del dit libre, e fegons la natura e la virtut dels vocables estranys e no coneguts de les metaphores. ✠ Amat, es nostre senyor Deu com a creador e redemptor e darrera fi de tot quant es.

Amich, qual se vuyla deuot e fael crestia posat en contemplacio e feruey d'aquell. Amor, es la caritat e la beneuolença ab la qual se amen lamich e lamat, e los tres, parlant en Deu simpliciter, son vna mateixa cosa, e en altre manera se distingexen en si mateyxs.

COMENÇA L EXPOSICIO

VERS. I

DEMANEC lamich a son amat si hauia en eyl nylla cosa romasa a amar. Enaxi com si digues lamich a son amat: Yo, amat, am a tu e a les diuines rahons, ço es, ta diuina vnitat per la qual est hu, e ta diuina bonefa per la qual est bo, e ta diuina granefa per la qual est infinidament gran, e ta diuina eternitat per la qual est eternal, e ton diuinal poder per lo qual est omnipotent, e ta diuina fauiesfa per la qual tota res te es manifestada e present, e ta diuina volentat per la qual est amant e amable, e ta diuina virtut per la qual est virtuos, e ta diuina veritat per la qual est ver, e ta diuina gloria per la qual est glorios, e ta diuina simplicitat per la qual est simple sens nylla composicio, e ta diuina perfeccio per la qual est perfect e accabat sens tot deffayliment, e axi de les altres rahons e dignitats a tu pertanyents e ab tu conuertents. ✠ Encare, amat, am en tu obra diuinal, essencial e natural, qui esta per generacio de proprie-

tat paternal e de propietat filial, e qui esta per espiracio de propietat esperitable, per amor eternalment e infinida de amdos procehida en vnitat de essencia, natura e deitat; la qual obra, amat, es reuelada en mon enteniment per los actes de les teues damunt dites diuines rahons, qui son diuinal vnir, diuinal bonificar, magnificar, eternificar, possificar, entendre, amar, virtuficar, verficar, gloriejar, simplificar e complir; sens los quals actes, tu, amat, fores ocios de tes diuines damunt dites rahons. ✠ E encare, amat, am en tu la humana natura, qui es ab tu vnida fots raho de suposit filial, e per la qual te est feyt germa nostre. E per tal, amat, com yo cogit que tot compliment has, segons ta diuina natura, per la dessuf dita obra natural e diuinal, e per la encarnacio, per raho de la qual has recreat lo mon; e la mia volentat ama en tu totes les damunt dites cofes, per tal te he demanat, amat, si ha romafa en tu nuyla altra cosa a amar. E seguex se auant, en lo vers: *E lamat respos que ço per que la amor del amich podia multiplicar, era a amar*; axi com si digues e resposes lamat a son amich: Tu, amich meu, qui est encare en vida, e en temps succesiu, continua e perfeuera ton amar en mi succesiuament de dia en dia, tro que sies ab mi en gloria, on no ha temps succesiu, lo qual es appellat euiternal. E per tal manera pora la tua amor, e lo teu amar multiplicar en merits, e en gloria, ab continuar e perfeuerar en amor e en amar.

VERS. 2

Es carreras per les quals lamich enserca son amat son longues. Enten a dir lo mestre que lo veyl testament, e lo noueyl, son les carreras del amich, contemplant los manaments e los conceyls de son amat, e los .xiiij. articles

de la sancta se catholica, e los .vij. sacraments de la sancta esgleya, e les virtuts morals. E en aquestes carreres troba lamich son amat, com lenferca ab son enteniment creent e entenen, e ab sa volentat amant e desirant, e ab sa memoria membrant. Car sens les damunt dites carreres, e sens les tres potencies de lanima, no poria entrar e anar per les dretes carreres, ne trobar lamich son amat. E es aquesta la raho, per ço car lamat, qui es subject de les dites carreres, e es objectable tan solament ab les dites tres potencies de lanima, no es sensible ne imaginable segons que es diuinal. En ço que diu que son longues les dites carreres, enten a dir que l'enteniment del amich no li pot trobar comenfament ne terme, e es la raho aquesta, car lamat es infinit e es eternal, e la lur bonefa es infinida e eternal, e la sua granefa, e la sua duracio, e lo feu poder, e la sua sauefa, e la sua virtut, e la sua veritat, e la sua gloria, e la sua perfeccio, e tot ço qui es essencial en lamat, tot es infinit e eternal. ✠ Enapres diu en lo vers: *E perilloses, poblades de consideracions, e de sospirs, e de plors*. Enten a dir lo mestre, que si lamich deualla son enteniment als fenys, e ab la imaginacio enserca per les damunt dites carreres son amat, faent l'enteniment segons lo sentiment e la imaginacio indicial de son amat, es li perill que no entras lamich en error, e en fals object, enaxi com fan los juheus e los farrahins qui falsament e erronea crehen e entenen Deu, no segons son effer. E per tal diu lo mestre que son poblades de consideracions, a donar a entendre que solament ab l'enteniment creent e entenen, e ab la memoria membrant, e ab la volentat amant, deu ensercar lamich per les damunt dites carreres son amat, si verament lo vol ensercar e trobar sens perill. Empero en quant lo mestre diu que son poblades de sospirs, e de plors, dona a entendre que lamich pot e deu deualar lo feu enteniment, e la sua memoria, e la sua imagi-

nacio a entendre, a membrar e a imaginar com fon amat no ha enfercat leyalment e vertadera per les damunt dites carreres, ans per contraries carreres es anat moltes de vegades, defobehint a fos manaments, e menyspreant fos conseyls. E encare deualle fon enteniment als fenys, ço es, al veer, al ohir, al odorar, al gustar, al palpar, e al parlar, e entena l'amich, e imagin, e fenta quants fon los homens en lo mon qui no enferquen fon amat per les damunt dites carreres. E si es leyal amich e vertader a son amat, desirant fa honor, l'amat li fara gracia per sa gran bonefa e caritat, per ço que pusca doblar les dites carreres de sospirs e de plors. ♣ En ço que diu depuys en la fi del vers: *E illuminades d'amors*, enten a dir lo mestre quel enteniment, la volentat e la memoria daytal amich, qui ab les dites potencies, e per les damunt dites carreres enferca son amat, reeben tanta de influencia del lum diuinal e de la amor e ardor diuinal de son amat, que totes fon illuminades e plenes d'amors, de plaers, e de dolfors. E los vertaders amadors han experiencia dels dits plaers e dolfors.

VERS. 3

AJUSTAREN se molts amadors a amar vn amat qui ls abundaua tots damors. Ço es a dir, que molts sançts se ajustaren es son ajustats a amar vn amat, qui es Jhesuchrist fill de Deu viu, los quals sançts fon los profetes, apostols, martirs, confessors e vergens. E per ço car tots se concordauen a amar Jhesus, qui era e es lur amat, Jhesus, qui es fill de Deu eternal e infinit, abundaua ls e vmpria ls tots d'amors, ço es, de diuinals plaers e sentiments. E en ço que diu lo vers: *E cascu hauiat tot sol son amat en fos pensaments agradables*, enten a dir lo mestre que la infinitat

e la eternitat de lur amat abastauen a cascu dels dits amadors a omplir los d'amors diuinals, com sia aço que tot lo qui es començat, es compres per eternitat, e tot lo qui es finit e termenat per quantitat, es compres per infinitat e immensitat diuinal. E encare mes, cascu hauiat per cabal son amat en fos pensaments agradables; cert es, e be es ver, car cascu dels profetes hac gracia especial de profecia en profetar profecia del fill de Deu Jhesus son amat, segons que li era donat per lo sançt esperit, qui es vna cosa mateixa per essencia, natura e deitat ab lo fill de Deu. E aço mateix podem dir e entendre de cascu dels apostols, car cascu hac gracia especial de corona de martiri; e aço mateix dels confessors, com sia cosa que cascu hac gracia de son amat Jhesus en sançta vida, e conuerficio en fos pensaments agradables al amat; e aço mateix se segueix de les vergens, car cascu hac gracia especial de sançtetat de vida e de corona de martiri. Donchs, be hauiat cascu dels dits amadors per cabal son amat en fos pensaments agradables. ♣ E en ço que diu a la fi del vers: *Per los quals sentien plafents tribulacions*, dona a entendre lo mestre, que en los dits amadors, per tal cosa, lurs pensaments eren agradables a lur amat, ço es, lur membrar, entendre e amar; car tots los donaren a contemplar lur amat; e per honrar la honor e la gloria de son amat treballauen, e per caritat e amor del prohisme, e per tal virtut de paciencia, fundada e arraygada en caritat, en justicia e en veritat, sostenien los dits sançts e vers amadors plafents tribulacions, persecucions, fam, set, calor, fret, passions e mort; donchs bels abundaua e omplia lur amat a tots d'amors. E axi mateix pot hom entendre que bels omplia lur amat a tots de amors en gloria celestial, ço es, los fehia gracia de tots los dons de fes virtuts e riqueses diuinals, enaxi com volia la volentat e larguesa de son amat.

VERS. 4

DLORAVA l'amich, e debia: *¿Tro a quant de temps no cessaran tenebres en lo mon, per ço que cessen les carreres infernals?* Enten a dir lo mestre que l'amich, qui molt ama la honor de son amat, ha dolor de la sua defonor, car no es conegut, ne amat, ne honrat, ne obelhit per home. E plora com tant duren tenebres en lo mon, ço es, malicia e ignorancia e infidelitat, les quals son causa e raho de mal euternal infernal. E per aço dehia l'amich que les carreres infernals cessarian si malicia, ignorancia e infidelitat eren fora del mon, ço es, del home. ✠ E en ço que diu lo vers: *Ni laygua que ha en cufuma que decorrega a enjus, ¿quant sera la hora que baja natura de pujar a ensus?* enten a dir lo mestre que los mals crestians en qui poca deuocio, afliccio e penitencia es atrobada, ¿quant sera lo temps que donen bon eximpli de amar, honrar e feruir Jhesuchrist en deuocio, penitencia e afliccio? Car aquestes son virtuts qui fan pujar laygua del cor als vlls, e la oracio e contemplacio al cel. ✠ E en ço que diu encare lo vers: *¿Ni ls innocents quant seran mes que los colpables?* vol dir lo mestre que ¿quant sera aquell temps que mes sia de be que de mal en lo mon, e pus de virtuts que de vicis, e pus de conexensa que de ignorancia e desconexensa, e de justs que de peccadors, e de faels e saluats que de dampnats? ✠ *¿E quant se gaubara l'amich que nutyre per son amat?* Vol significar lo mestre que l'amich tant amaua perfectament son amat, e tan sobirana amor li hauia, que desijaua morir per amor e honor de son amat. E per tal dehia quant se gaubara l'amich, ço es, quant se pora gloriejar e lohar en pendre mort per amor de son amat, per ço que son desir hagues compli-

ment e repos en morir per sa amor, car cogitaua l'amich leyal que gloria e honor li era morir per son amat, com sia cosa que morir per leyal amor es viure al amich leyal ab amor e en amor. ✠ E en ço que diu lo vers en la fi: *¿Ni l'amat quant veura son amich languir per sa amor?* dona a entendre lo mestre que l'amich pregaua son amat que lo feu desir se complis; car si s complia, lauors veuria l'amat son amich languir e morir per sa amor. Mas si no s complia lo desir del morir del amich per son amat, l'amich no s poria gaubar que eyl moris perfectament per son amat, ne son amat nol veuria ne l'entendria en aquell grau de perfeccio de morir corporalment, ço es, departint se de la feua anima e del feu cors per manera de turment, de passio e de martiri; la qual manera l'amich desiraua que s complis per honrar son amat glorios.

VERS. 5

Dix l'amich al amat: *Tu qui vmples lo sol de resplendor, vuple mon cor d'amor.* Enten a dir lo mestre per lo cor la volentat del amich, e per la volentat si enten l'enteniment e la memoria, com sia aço que totes les damuntdites potencies componen vna anima racional. E per tal pregaua l'amich son amat que, enaxi com lo sol ha en si tot compliment de lugor e de resplendor, l'amat omplis lo feu enteniment de intelligencia e de conexensa, la sua volentat de amor e de desir, e sa memoria de remembransa de son compliment e amistança, per ço que fos luny a ignorancia de conexensa, e luny a oblidança de son remembrament, enaxi com es lo sol luny de tota tenebra. E encare vol significar que l'amich entenia que tan solament la amor del amat es aquella qui pot fadollar e omplir lo cor del leyal

amich, com perfectament ama son amat sobre tot quant es, com sia cosa que creatura, simplement, sens lo creador, no puscá dar compliment a altra creatura fots raho de entendre, amar e membrar, car negun no pot donar ço que no ha. ♣ E en ço que diu lo vers: *Respos Amat: Sens compliment d'amor no foren tos vlls en plor*, vol dir lo mestre que l'amat se escufaua a son amich en ço que li demanaua que li omplís lo cor d'amor; e l'amat li complia son desir, com sia aço que per sobre abundancia de ardor d'amor, pujen les aygues viues e amoroses del cor del leyal amich als vlls, com ha membrança de son amat, enaxi com la olla que sobrix per abundancia de la calor que li es donada. ♣ E en ço que diu l'amat: *Ne tu fores vengut en est loch vejer ton amat*, dona a entendre que l'amich hauia reebuda gracia de temps que son amat li hauia donada, lo qual temps era de penitencia e de satisfaccio. E per ço vehia l'amich son amat, contra lo qual hauia errat, e vehia lo ab ver penediment ab que omplia l'amat de amor lo cor de son amich, e fos vlls de lagremes e de plors. E per ço era lo cor del amich pus ple d'amor que l'fol de resplandor.

VERS. 6

QUANTA l'amat son amich si amaua perfectament; e demanec li de que era la diferencia que es enfre presència e absència de amat; ço es a dir, que l'amat volia prouar son amich, e temptar si la amor que l'amich li hauia era gran, no emperò que duptas ne ignoras la amor que son amich li hauia, si era gran o poca, com sia aço que l'amat haja eternal e infinida fauiefa. Mas volia l'amat que son amich conegues si mateix, e conegues si la amor que li hauia era gran en tant

que fos major en mes amar l'amat que nuyla altra cosa. E per gran amor es entesa gran conexença e gran remembrança que deu hauer amich, qui accabadament ama son amat, sobrepujant son amor del amich vltra conexença e membrança del amat vn punt mes alt. ♣ E per tal li feu l'amat la questio, e demanec li de que era la diferencia que es enfre presència e absència d'amat. Enten a dir l'amat a son amich: ¿De que es la diferencia que es enfre presència de mi e de tu, e la distancia de la absència de mi e de tu? *E respos l'amich* a son amat soluent li la questio e demanda, e dix li que la diferencia qui es enfre presència e absència del amich e d'amat es *de conexença e remembrament, de ignorancia e de oblidament*, ço es, que la diferencia e distancia que es enfre la presència del amich e del amat es de concordança, e dona ho a entendre en ço que diu que es de conexença e remembrament, com sia aço que l'amich haja concordança ab son amat com ha conexença e membrança de ell; e adonchs lur diferencia o distancia es lum per la qual l'amich passa a son amat a contemplar per entendre, amar e membrar; sens la qual lum, different e concordant, no hauria l'amich mijs ab que pogues contemplar son amat. E en ço que diu l'amich que la diferencia e distancia que es enfre absència de amich e d'amat, es de ignorancia e oblidament, enten a dir l'amich que aytal diferencia o distancia es de contrarietat d'amich e d'amat; car l'amat no pot ignorar ni oblidar son amich per raho de la sua fauiefa e de la sua memoria, que son eternal, e l'amich pot ignorar e ignora son amat, e pot oblidar e oblida son amat. E per tal esta lur diferencia o distancia mijs tenebros, per raho del amich qui pot ignorar e oblidar, e no pot passar a son amat per hauer concordança ab ell, car infinida es lur distancia. Donchs manifest e prouat es que la diferencia que es enfre presència e absència d'amich e d'amat es de concordança e

de contrarietat; e per aço es conegut com l'amich ha perfecta amor per different contrarietat.

VERS. 7

DEMANEC l'amat al amich: *¿Has membra de miya cosa que te baja guarzar donat, per ço car me vols amar?* Vol dir lo mestre que l'amat volia provar son amich si era conexent; mas no per que l'amat duptas que son amich no li respones, car tot quant fo, es, e fera, tót es present e denant al amat, per raho de la lur fauiesa que es eternal e infinida. Ho dehia l'amat per tal que son amich conegues la conexensa que ha son amat, e lo benefici que de ell ha reebut e reeb, e la sua remembransa de la amor que ha en vers d'ell. *¶ E l'amich respos: Hoc, per ço car entre los trebayls e ls plaers quem dones no fas differencia.* Enten a dir l'amich com diu hoc, que ell es remembrant e conexent del be e del profit que ha reebut e reeb de son amat; e per tal vol e desira perfeuerar en la sua amor e en ell amar. E car troba, essent en si mateix, que son amat no li fa differencia entre los treballs e los plaers que li dona, vol dir l'amich que tant es l'amat larch, franch e liberal de sa bonefa, amor, misericordia e pietat, que tot se dona a son amich, com l'amich en los treballs e plaers ha membra, conexensa e amor de son amat; en tant que l'amat no hi fa differencia ni departiment en les aduerfitats e prosperitats del amich qui perfeuera en la amistanfa de son amat per vera conexensa e remembransa. E aytalment fajuften es mesclen los treballs e ls plaers que dona l'amat a son amich qui l'enten, e l'ama, e l'membra, e l'ferueix de tot son cor, quen los treballs hi troba l'amich plaers e delitaments, en los plaers, languiments e dolor, e es li placent la

sofferença que li ve de l'amor que ha a son amat, e dolrosos fos plaers e delitaments sens neguna differencia.

VERS. 8

DIGUES amich, dix l'amat, *bairras paciencia si t' doble tes langors?* Dona a entendre lo mestre, que l'amat sabia son amich esser en tribulacions e langors, per la sua amor, e que les sofferia pacientment per amor de son amat. E per tal que be fos clar e cert al amich tribulat e languit, si era perfect amador, e si hauria dreta intencio en portar les tribulacions e langors per honrar son amat, feu li son amat la questio e la damanda demunt dita, aço es, si hauria paciencia l'amich si son amat li doblaua les langors. *¶ Mas diu lo vers que Respos l'amich: Hoc, ab tal que m' dobles mes amors.* E enten a dir l'amich, en quant diu hoc, que eyl se conexia axi esser appareylat de son poder a portar e sostenir aytants dolors e tribulacions com l'amat volgues, e li plagues que n' portas e sofferis per la sua amor e honor. E conexia que son amat era e es just e leyal a sos leyls amadors; en tant que si li doblaua son amat les langors que eyl li doblaria ses amors. E per tal li respos lo amich que hoc, e que paciencia hauria en lo doblament de les langors, ab que son amat li doblas ses amors, ço es a dir, doblament d'amors e que son amat, per sa justicia e caritat, se comunica, e s' presenta, e s' donas a son amich per sentiments, plaers e dolçors diuinals, segons lo multiplicament de les langors, sens los quals la paciencia del amich, doblada en langors e tribulacions, no hauria gran fonament ni subjeçt en qui pogues molt durar e perfeuerar sens lo dit doblament d'amors que l'amich demanaua a son amat; com sia ço que gran trebayl no püsca esser molt portat sens gran virtut de amor; la qual virtut de amor es lo plaer, e lo bon saber

que l'amich troba, essent que li ve daquell per qui lo trebayl porta e fosse.

VERS. 9

DIX *l'amat al amich: Sabs encare que es amor? Ço es a dir, que l'amat, qui sab totes cofes, sabia que son amich, per raho de la gran amor que li hauia, portaua grans trebayls per honrar sa honor; en los quals trebayls a portar e sofferir, trobaua e sentia l'amich gran gloria e plaer. E per ço l'amat fehia questio e demanda a son amich, si sabia encare que era amor. E per ço diu lo vers *E respos l'amich: Si no saubes que es amor, saubera que es trebayl, tristicia e dolor.* E entenia a dir l'amich, que tant sabia, e sentia, e membraua que era amor, que no hauia membraça ne sentiment de les passions e dolors que naturalment son engendrades en home per raho dels trebayls, affanys e tribulacions, en los quals es esdeuenguda natura humana per raho del pecat original e actual. E encare son engendrades moralment majors passions e dolors en l'amich qui mes ama son amat que si mateix, e la honor de aquell que la sua propria; e ha desplaer, e ha dolors de les defonors qui son fetes per home desconexent a son amat. E ama son prohisine com a si mateix, e lo be e lo honor de aquell axi com la sua matexa, e per tal totes les passions e dolors, naturals e accidentals, eren en lo amich qui sabia que era amor, plaers, goigs, consolacions e honors. E per ço respos vertaderament a son amat en ço que dix, que si no sabes que es amor, sabera que es trebayl, tristicia e dolor. E vol dir l'amich, que amor, com es gran de perfeccio en l'amich, qui perfectament ama son bon amat, just, vertader e acabat, no li es carrech, ni feix negunes persecucions ne tribulacions que fosse per la honor de son amat. Car la gran amor*

que li aporta, tot plament e agradablement ho fosse. E per tal dona a entendre lo mestre, que l'amich qui no sab que es amor, sab que es trebayl, tristicia e dolor; e d'aço pot hom haer experiencia en los homens qui trebaylen per amor de haer riqueses e honraments, qui dien, que ab gran trebayl ho han guanyat e ajustat, e aytals amadors sabien que es trebayl, tristicia e dolor, car sens eyls no porien aconseguir ço per que trebaylen.

VERS. 10

DIXEREN *a l'amich: Per que no respos a ton amat quit appeyla?* Dona a entendre enaxi lo mestre que l'amat Jhesus, Saluador nostre, appeyla lo seu amich per la sua figura depincta en la creu, entant que axi com lo dit amat lo ha tant amat, que per amor d'eyl ha presa mort e passio, segons que la dita figura e ymatge de la creu ho demostra, que enaxi l'amich, qui s'gauba de molt amar son amat mes que si mateix e que tot quant es creat, vuyla e desig morir per amor de son amat: e n tal manera respos, per dreta via l'amich a son amat, qui l'appeyla per la manera damunt dita. E que aço sia veritat que axi l'appeyla, lo dit mestre ho dona a entendre en la responsio que l'amich fa a aquells qui lo hi dehien, la qual resposta es aquesta: § *Respos: Ja me auentur a greus perills, per ço que a eyl peruenga.* Vol dir lo mestre, que no romanian en l'amich mas voler que desirar morir per amor e honor de son amat, per via de martiri, si lo dit amat li n fehia gracia; car sens eyla no hauia coratge fort per trebaylar, anant per diuerses terres, e per diuerses regimes a prehicar e manifestar la gloria e laor de son amat; la qual gloria es que l'amat fos per tot lo mon conegut, amat, feruit e honrat. § E en ço que diu a

la fi del vers: *E ja li parle desirant ses honors*, dona a entendre lo mestre, que lamich trebaylaua per honrar son amat, axi mateix per noues, diuerfes e veres escriptures, demostrant, declarant e prouant esser son amat en trinitat de persones diuines, e en unitat de essencia, natura e deitat; e esser son amat encarnat, e enaxi de les altres coses pertanyents a la sancta se catholica, e per altres escriptures moltes e diuerfes, filosofant ver-taderament de les creatures que lamat ha creades. E aço es ço que diu de sobre, que ja li parlaua desirant ses honors. Car la major honor que lamat pot reebre per home, es que sia conegut, amat e obehit per home; e per ço se encarna e mori.

VERS. 11

AMICH foyl *per que destroeixs ta persona?* Es a dir que lo mestre dona a entendre que lamich tant era trebaylat per molt vetlar, orar, e pensar en los honraments de son amat, que les gents se n maraueylauen e n hauien pietat, e compassio; e per ço li dehien per que destruhia sa persona en sobre abundancia de pensaments. § E en apres dehien li: *E despens los diners?* Vol dir lo mestre que lamich era molt caritatiu dels bens de gracia, los quals son riqueses, compartint los als freturosos; car al amich abastaua li que n reebes son necessari simplement. § E puy diu mes auant en lo vers que li dehien: *E lexes los delits de aquest mon?* Dona a entendre lo mestre que lamich viuia en gran angoxa, contrastant a gola ab temprança e ab abstinencia, e contrastant a luxuria ab fortitudo e ab castedat; e contrastant a superbia e a vanagloria en son vestir ab pobresa e humilitat. § E segueix se en lo vers mes auant qui diu: *E vis menyspreat entre les gents?* Ço es a dir, que lamich tant menyspreaua si mateix e esta vida mundana,

e reprenia los amadors de aquella, que les gents lo menyspreauen, e escarnien, e vituperauen. E lamich de les gents, per tal com en vera entencio amaua son amat, no se preaua, e parexia ho en la resposta que sehia, la qual es aquesta: *Respos lamich: Per honrar los honraments de mon amat, qui per mes homens es defamat e defonrat, que honrat e amat.* Axi com si digues lo amich, que eyl era creat per mes amar, feruir, e honrar son amat, que si mateix; e per ço no curaua de la sua propria honor, mes que son amat fos per tots homens feruit e honrat. E com los mes homens del mon lamen falsament, ço es, ab falsa intencio, per ço es mes defamat que amat. E com los mes homens del mon trebaylen e pensen mes per guanyar e ajustar riqueses, per les quals sien honrats, que per guanyar son amat e la vida eternal, per ço es mes defonrat per home, que honrat, feruit, ne obehit.

VERS. 12

DIGUES, foyl *per amor, ¿qual cosa es pus visible, o lamat, en lamich o lamich en lamat?* Dona a entendre lo mestre que en ço que lamich tant amaua son amat, es apeylat foyl, car sobre discrecio, vfaua damor en amar son amat; com sia ço que amor no haja manera en son amar, com molt ama son bon amat. E per tal com vehien que lamich tenia la manera damunt dita, apeylauen lo les gents foyl per amor. E per ço li feren la questio damunt dita, la qual se enten en esta manera; ço es, que com lamich ha repos, consolacions, plaers, e dolçors, faent bona e sancta vida per amor de son amat, les quals benaurances li venen de son amat, per tal com son amat se comunica, es dona al vertader e just remembrament de son bon e leyal amich, lauors es vist lamat en lamich.

E com lamich ha trebayls, e es perseguit, turmentat, passonat e mort per honrar los honraments de son amat, lauors es vist lamich en lamat. E aquestes dues explicacions poden esser verament atribuhides als confessors e als martirs. § E que aço sia veritat que de sobre hauem dit, la resposta que fa lamich a la questio damunt dita ho demostra, la qual es aquesta: *Respos e dix que lamat es vist per amors, e lamich per sospirs, e per plors, trebayls e dolors.* E axi vol dir lo mestre, que lamat es estat vist per amor de sa sancta vida en los confessors. E lo amich, ço es los martirs, son estats vists en lur amat Jhesus, per trebayls, dolors, persecucions e mort. E com per pendre mort e esser martir per honrar son amat, sia pus clara, e pus manifesta e major la amor daytal amich, que no es estar en un loch repofat faent bona vida per amor del amat; per tal se solue la questio, dient que mes visible es lamich en lamat que lo amat en lamich. Empero axi mateix pot esser entes dels leylals amadors, axi com dels sancts prelats, religiosos, ermitans, e lurs semblants, en los quals es vist lamat per amors. E axi mateix dels amadors qui per lo mon son perseguits, e tribulats, e encare morts per amor del amat, en los quals es vist pus visiblement lamich en lamat.

VERS. 13

MNSERCAVA lamich qui recomplas a son amat com eyl per sa amor sosten greus trebayls, e moria. Enten a dir lo mestre, que lamich contemplaua, e contemplamentalmant, ab son amat parlaua, dient li: Amat, vet que sostench greus trebayls e perills per la tua amor, e vet que m fas morir desirant ta honor. § E puy diu lo vers: *E atrobeç son amat qui ligia en vn libre on eren escrites totes les langors que*

amor li donaua per son amat. Vol dir lo mestre, que lamich, en son entendre e membrar la eternal fauieça de son amat, hac entes que legia, ço es, que entenia en lo seu libre, ço es en la memoria diuina e eternal, en la qual es vna matexa essencia, tots los trebayls e totes les langors, plors e dolors que eyl portaua e sostenia per la sua amor. § E segueix se depuys en lo vers: *E tots los grats que n hauia* Ço es a dir que lamat legia en lo dit libre tots los grats que n hauia de les langors que amor donaua al amich per son amat, ço es, que la fauieça diuina, entenia en la diuina e eternal memoria tots los merits, la gloria e la benaurança euiternals que lamich aconseguiria euiternalment. En tant que no s pot perdre per ignorar e oblidar del amat, que tot no sia remunerat, ço es, negun trebayl, plaer ne seruey que son amich haja pensat ne obrat per honrar son amat. Car en fauieça ne memoria infinides ne eternal, no poden entrar ignorar e oblidar, per tal com lur membrar e entendre conuertexen en vn mateix nombre diuinal e essencial, ab infinir e eternal, per ço es dit defobre, que res que fa lamich per son amat no s pot perdre per ignorar e oblidar, car en lamat no poden entrar ignorancia e oblidament.

VERS. 14

PORTA nostra dona son fill al amich, per ço que li bayfes son peu. Vol dir, que nostra dona santa Maria mare del fill de Deu, qui es lamat del amich, porta son fill al amich, e reuela e declara alguns secrets e alcunes gracies del seu fill Jhesuchrist al amich, per ço que li bayfes son peu, ço es a dir, que lamich amas e desiras, e volgues anar e anas procurant per lo mon, e trebaylant, per ço que el fill de Deu, fill feu, fos conegut e amat, la on es ignorat, defamat, oblidat e

menyspreat, e que enaxi com son fill li hauia mostrades les carreres de la vida eternal, que enaxi mateix les mostras lamich a son prohibime, per tal que son fill ne fos honrat, e son prohibime saluat. E segueix se en lo vers. *§ E que escriuis en son libre les virtuts de nostra dona.* Ço es a dir, que lamich entenes e membras en sa pensa e que donas a entendre e a conexer a les gents les noblefes e les gracies, les quals son virtuts, que nostra dona ha reebudes del fill de Deu, fill feu, en tant que verament es mare de Deu; la qual maternitat es la major gracia e virtut que l fill de Deu li pogues donar, ni eyla reebre. E axi mateix que lamich dixes e mostras la noblefa e la virtut que nostra dona ha reebuda per gracia del pare del fill feu, e del sanct esperit, en tant, que es senyora e regina del cel e de la terra e de tot ço qui en eyla es; e digues e mostras lamich la gran virtut de nostra dona, la qual ha reebuda per gracia de la passio e mort del feu fill en quant home, en tant que es mare e esperança de justs e de peccadors; e axi de les altres noblefes e virtuts de nostra dona.

VERS. 15

DIGVES, *oceyl qui cantes, ¿est te mes en guarda de mon amat per ço que t deffena de defamor, e que multiplic en tu amor?* Dona a entendre lo mestre que lo amich era en est loch appeylat oceyl, car enaxi com a loceyl es propria cosa volar per laer sobre la terra, e cantar e alegrar del bell temps que sent, per lo qual sentiment plaent se mou en lo sen instinct e appetit naturalment a delaçtatio e a plaer natural, per lo qual plaer natural es mogut lo oceyl naturalment a cantar e alegrar, lo qual cantar es missatge qui denuncia lo dit plaer que l dit oceyl ha per lo beyl temps que sent;

enaxi propriament es cosa damich, qui ha gran conexença e memبرانça de son amat, de pujar a son amat lo feu entendre e membrar sobre les coses terrenals, e contemplar les altefes e les noblefes, e les virtuts de son amat, les quals son reuelades a la sua inteligencia e remembrança; e de aquelles e per aquelles, canta lamich per amor de son amat dins son cor, e per obres defores. *§ E en ço que diu apres lo vers: ¿Est te mes en guarda de mon amat per ço que t deffena de defamor, o que multiplic en tu amor?* enten a dir lo mestre, que lamich, per lohar les lahors e noblefes de son amat, hauia gran audacia e ardiment, sens que no temia menaces, defonors, defonres ni batiments dels falços amadors, tant era gran la confiança e la esperança que hauia en son amat, que li ajudas e que l deffenes que no pogues effer sobrat ni vençut per defamor, enemiga de amor; e en tal manera no podia effer que lamich no multiplicas en amor, o per lo zel damor, qui en eyl era, o per trebayl que fosseris per falsos amadors. *§ E que aço sia enaxi veges, la resposta que lamich fa en lo vers que ho declara, la qual es aquesta: Respos lanceyl: ¿E quim fa cantar mas tan solament lo senyor damor quis te a defonor defamor?* Axi com si digues lamich, per la primera intencio, que si eyl cantaua e dehia les lahors de son amat; era per honrar son amat, per ço que fos conegut e amat per vnitat, per trinitat, per encarnacio, per redempcio, per reffurreccio e per glorificacio, sens les quals lahors son amat no es conegut, ne amat, ne honrat. E per aço se te lamat a defonor, defamor, la qual defamor es entesa en vna manera per falsos amadors ignorants e descreents; e per altra manera per falsos amadors, qui s pensen sciens e creents la sancta fe catholica; los quals amen mes, e trebaylen mes per guafanyar riqueses e honraments temporals, que Deu, ni vida eternal. E de aquests aytals se te lamat a defonor la poca amor que li tenen, la qual torna en defonor, car se luyen de les veres carreres qui los

mostren la doctrina del amat, e van per la segona entencio sens la primera, e no s cuyden de la saluacio de la sua anima.

VERS. 16

LNFRE *temor e esperança ha feyt hostal amor, on viu de pensaments.* Vol dir lo mestre, que lamich, qui hauia son amat offes per veher, ohir, odorar, gustar, palpar, parlar e imaginar, entendre, amar, e membrar, hauia temor que son amat, qui dampna a pena perdurable aquells qui no l temen ni han pahor del poder ni de la justicia del amat, no l punis dels fayliments que hauia fets ab los actes infinitius dampunt dits contra son amat. E per ço que lamich no s desesperas de la gracia e eternal misericordia de son amat, qui perdona volenterosament e abundosament a tots aquells qui s peneden complidament, e han confiança en la sua misericordia e pietat, qui pot fer gracia de perdonar, e de donar, vltra merexements, saluacio perdurable, lexa li en son cor esperança. E per tal que la temor que l amich hauia de offendre mes son amat, e la esperança que hauia en eyl que li perdonas, no perissen, posa lamich amor en lo mig de temor, e de esperança; ço es a dir, que lamich volch tant amar lo poder e la justicia de son bon amat, qui justament lo podia dampnar per los fayliments que hauia fets contra eyl, com la misericordia e pietat de son amat, qui li podien perdonar e saluacio donar, per sa bontat, gracia e caritat; e axi ama lamich egualtat en la dignitat de son amat, e defama minoritat en son amat, segons diuinitat. E en ço que diu lo vers, que aquella amor viuia de pensaments, vol dir lo mestre, que aytal amor es propia de la influencia que deuylla del gran remembrament, e de la gran conexença que lamich ha de les noblefes de son

amat, contemplant aquelles segons que ja hauem dit. § Mas diu lo vers: *E mor per oblidaments, quant los fonaments son sobre los delits d'aquest mon.* Enten a dir lo mestre, que com lamich deuylla lo seu remembrament e la sua imaginacio al sentiment, e perseuera en los plaers e consolacions terrenals, e delits carnals, oblidant les perfeccions del sobira amat, e los beneficis que ha rebuts e reeb de aquell, a les hores mor la dita amor del amich, en tant que no te memoria del amat, ne li ha grat del be que ha reebut.

VERS. 17

VESTIO *fo entre los vlls e la memoria del amich; car los vlls disien que meylor cosa es veher lamich que membrar lo; e la memoria dix que per lo remembrament puja la aygua als vlls, e lo cor se enflama de amor.* Dona a entendre lo mestre, que segons lo instinct e lo appetit natural, lamich desiraua esser en gloria en presència de son amat, lo qual es sobiranament bell a veher sobre tota bellefa creada, e placent a ohir sobiranament, per tal con lo esperit sensual e natural del amich appetesca lo seu compliment, ço es, que fos en repos; car molt era trebaylat per affliccio lo cors del amich, per molt vetlar, dejunar e plorar. § Mas, en ço que dix la memoria, enten a dir lo mestre, que lamich cogitaua e pensaua que eyl no era creat principalment per hauer repos e gloria, mas per feruir e honrar son amat, e per trebaylar de nit e de dia, de son poder, que son amat fos conegut e amat per son prohisme, per tal que lamich fos honrat per home, qui no l honra nil concieix. E per aytal desig e trebayl se enflama lo cor del amich d'amor en mes amar son amat, que si mateix, e en mes exalçar ses noblefes, ses virtuts, ses dignitats e ses perfeccions.

VERS. 18

DEMANEC *l'amich al enteniment e a la volentat qual era pus prop a son amat; e corregren abdos, e fo enans l'enteniment a son amat que la volentat. Vol dir lo mestre que al enteniment pertany de enfercar e de trobar veritat de les coses qui son creades e increades, per ço com naturalment es potencia inuestigatiua e inuentiua, e la volentat electiua naturalment en amar o en defamar. E per ço sab l'enteniment, per antecedent, e significa lum e claretat que l'enteniment fa a la volentat, per tal que per aquella lum, veja e vuyla la volentat amar lo be, la veritat, la belleſa e la virtut sobre totes coses, e defamar lo mal, la falſetat, les injuries, les malueſtats e lo vici, e amar mes lo major be, la major veritat, la major virtut, la major belleſa que la menor; e defamar enans lo major mal, la major falſetat, la major injuria e malueſtat, e lo major vici, que lo menor. E per aço es entes que mes prop es l'enteniment al amat per raho de inuencio, que la volentat per raho de eleccio. E enaxi ha concordança ço que de sobre es expositat, ab la respoſta que l'amich ha donada en lo vers, la qual respoſta diu: Que fo enans l'enteniment a son amat, que la volentat, per tal que l'enteniment mostras a la volentat l'amat.*

VERS. 19

CONTRASTAREN *ſe l'amich e l'amat. Ço es a dir, que lo primer home que fo creat a imatge e a ſemblança del amat, e per tal fo en innocencia creat, ço es, bo,*

juſt, virtuos, ſanct, e immortal, car aytal es l'amat, volgue que son amich fos aytal. E per aço ſe diu, que l'amich primer fo format e creat a imatge e a ſemblança del amat. E en ſenyal de ſenyoria que l'amat ha sobre l'amich, per ço com es ſa factura e per eyl amar, e ſeruir, honrar e obehir, lo hauia l'amat creat, ſeu li manament que de vn fruyt d un arbre que l'amat ſe hauia referuat en paradís terrenal, l'amich no menjas, per tal que no erras ne fos defobedient; per la qual defobediencia, l'amich, ſi n menjaua, dona ſentencia l'amat que moriria. E l'amich fo desconexent, e menja del dit fruyt vedat, e fo defobedient al amat, per la qual defobediencia fo encorregut en la ſentencia damunt dita, e ſ fo fet mortal, e de bo que fo, ſe fo fet mal, e de juſt, injurios, e de virtuos, vicios, e de ſanct, ſe fo fet peccador. E en aqueſt pas ſe demoſtra, que ſi l'amich primer no hagues peccat, no fora en natura humana trebayl, malicia, vici, ni mortalitat. E aqueſta defobediencia significa lo contrast qui de preſent fo entre l'amich e l'amat, ço es, entre Deu e home Adam. § En ço que Diu lo vers, *E viu ho vn altre amich*, dona a entendre lo mestre, que l fill de Deu eternal, qui es amich infinit e eternal del ſeu pare diuinal, qui es ſon amat infinit e eternal, es l'amich qui ho vehe, ço es, qui ho ſabia, e entes lo dit contrast. § E com lo vers diu, *Qui plora molt longament, tro que hac feyta pau e concordança entre l'amat e l'amich*, vol significar lo mestre en aqueſt pas, que l fill de Deu hauia predeſtinat que ſe encarnaria, prenent en ſi natura humana, en la qual fos home, e per raho del qual home exalças e ennoblis tot quant l'amat hauia creat. E per aqueſta encarnacio es appeylat lo fill de Deu amich en dues maneres, ço es, la una diuinalment, en quant es Deu, e la altra humanalment, en quant es home. E encara que hauia predeſtinat que aqueſt amich pendria mort e paſſio, en quant home, per amor de home; per raho de la qual paſſio e mort

del amich, fo feta pau e concordança enfre l amat e l amich, ço es, enfre Deu e la humana natura. E es major la pau e la concordança enfre l amat e l amich, ço es, enfre Deu e la humana natura; e es major la pau e la concordança qui es enfre la diuina natura e humana per la dita encarnacio, e aquella es major tan solament per entendre, amar, e membrar, obehir, honrar e feruir, que per tots los homens quants ne feren saluats. Car enfre tots, no poran hauer aytanta, ne tan gran concordança ab l amat, com ha l amich, fill del amat demunt dit, encarnat e fet home.

VERS. 20

SOSPIRS e plors vengren a jutjament del amat, e demanaren li per lo qual se sentia amat pus fortment. Dona a entendre e vol dir lo mestre, que los sospirs del amich son missatgers qui denuncièn e demostran al amat la greu passio e el dolor que lo amich porta e softe dins son cor e ses entranyes, com veu que son amat es tan poch conegut per home, e tan poch es amat, honrat, lohat e feruit. E aquells missatgers son fills d amor del amich qui molt ama son amat. E los plors no son fills dels vlls del amich, ans son aygua viuua e buylenta, la qual lo foch d amor del cor del amich fa pujar als vlls, qui son missatgers qui reuelan al amat que l cor del amich es inflammat del foch d amor, e d amar les honors e les lahors del amat. Per tal, per lo judici que fa l amat en lo vers, se demonstra, e s declara que vera es la explanacio demunt dita. E la resposta es aquesta: § *Jutja l amat que ls sospirs son pus prop a amor, e los plors als vlls.* E enaxi dona a entendre lo mestre, per la declaracio del amat, qui s en lo vers, que l amat se sentia pus fortment amat per los sospirs del amich, que

per los plors del amich, pus altre cofa no pot esser significada com diu que ls sospirs son pus prop a amor, e los plors als vlls.

VERS. 21

VENCH l amich beure a la font on hom qui no ama se enamora quant beu, es doblaren sos languiments. Enten a dir lo mestre, que l amich, contemplaua denant la imatge depincta en la creu de son amat, cogitant e imaginant la sobirana amor que l amat ha hauda e ha al home, e la sobirana humilitat que ns ha mostrada, e la inefable paciencia que ns ha ensenyada, e la greu passio e mort incomparable que ha offerida e aportada per amor de home, e contemplant l amich les damunt dites cofes en presència de la dita imatge, atrobaua la font on beuia l amich l aygua damunt dita, la qual beuia imaginant, membrant, entenen e amant, de la dita font, la qual font ha tan gran virtut, que l amich qui no sab amar, escalfa a amar, e qui no sab membrar, excita l a membrar, e qui no sab entendre enlumina lo a saber entendre, e a qui no sab imaginar trebayls d amor, mostrals hi. E per tal com l amich sapia traer de l aygua de la dita font, e beure, ço es cogitar les damunt dites cofes, doblauen se en l amich les langors car aytal es la natura d amor en l amich. § E puix diu lo vers: *E vench l amat beure a la font, per ço que, sobre doblement, dobles a son amich ses amors, en les quals li dobles langors.* Vol dir lo mestre, que l amat, qui es tot caritat e amor eternal, se presenta e s comunica al remembrament, a la inteligencia, e al amament del amich, per gran sentiment de gloria e de plaer que lo amat influyeix en lo contemplament del amich; e aço es lo doblament de les amors que l amich feu li de son amat, segons

es be declarat en lo vers, per les quals amors fent l'amich mes langors, e mes sospirs, e plors, nats d'amor, e majors languiments e major trebayls per amar.

VERS. 22

MALALT fo l'amich, e pensaua en l'amat. Enten a dir lo mestre que l'enteniment del amich, fo alcun temps en tenebres de ignorancia, en tant que no hauia conexença, ne membraça de son amat, ne de ses obres; e aquesta es la major malaltia que l'amich pot hauer en son enteniment, car no atroba repos tro que ha conexença de la fi per que es, ço es, per entendre e conexer veritat de son amat e de ses obres. § E segueix fe que diu lo vers, que pensaua en l'amat, ço es, que l'amat hach pietat de son amich e ab sa sauiesa infinita e eternal illumina l de creença e de intelligència, per tal que cregues verament e l entenes. E per tal se segueix que diu lo vers: *Qui de merit lo pexia*. Ço es a dir, que crehia lo amich, e entenia hauer de son amat gloria celestial e eternal. § E apres diu lo vers: *Que ab amor lo abeuraua*, ço es, que la volentat del amich que amaua ço que l'enteniment crehia, e entenia de la gloria celestial e eternal del amat, trobaua gran plaer e refectio diuinal en son amar. § E en ço que diu lo vers: *Que en paciencia lo colgaua*, vol dir lo mestre que l'amat volia que son amich hagues paciencia en ses tribulacions o persecucions, les quals li conuenia offerir per la sua amor. § Enaxi mateix diu lo vers: *De humilitat lo vestia*, ço es a dir que l'amich era obedient als manaments e als conseyls de son amat. § Enapres diu a la fi lo vers. *E ab veritat lo metjaua*. Enten a dir lo mestre, que l'amat volia que son amich hagues vera entencio en son cogitar, dir e obrar; con sia aço, que sens vera entencio,

que haja l'amich a son amat, no pot effer agradable al amat lo pensar, parlar e obrar del amich.

VERS. 23

DEMANAREN al amich bon era son amat. Respos: *Vehus en una casa pus noble que totes les altres nobilitats creades*. Dona a entendre lo mestre, que la dita demanda que faeren al amich, de son amat, era de loch; car l'amat, segons son effer, no ha loch, per tal, com es infinit. E per aço, cogita l'amich, e entes, segons la reposta que feu, que la humanitat de son amat, era, e es lo mes sobira en nobleza e dignitat, que l'amat haja creat; la qual humanitat appeyla l'amich casa de son amat, e axi es be veritat; car axi com casa es feta per habitar e reposar, enaxi ha creada l'amat aquella humanitat, que ab si mateix ha ajustada en vida, per tal que en aquella habitas e reposas per vnio de subposit e de persona. E que en aquella, sobre totes les diuines rahons del amat, habitassen e repofassen per la mes sobirana habitacio e extrinçeca que poguessen obrar, axi con la diuina bontat, per la major bonificacio; e la diuina granea, per la major magnificacio; e la diuina eternitat, per la major duracio e perseueracio; e lo diuinal poder, per la major possificacio; e la diuina sauiesa, per la major scientificacio; e la diuina volentat, per la major anassio; e la diuina virtut, per la major virtiificacio; e la diuina veritat, per la major verificacio; e la diuina gloria, per la major glorificacio; e lo diuinal compliment, per la major perfeccio, e enaxi de les altres diuines rahons o dignitats del amat. E per tal se segueix que aquella humanitat del amat es la mes sobirana, e la mes noble en bontat, en granea, en duracio, poder, sauiesa, volentat, virtut, veritat, gloria e compliment que to-

tes les altres bontats, grandeses e les altres de les creatures visibles e inuisibles, ne encare que l'amat ne pusea crear ni creatura reebre. E per ço com l'amat abte ses rahons, habita e reposa en aquella humanitat, segons que damunt esta dit. Axi mateix han repos totes les creatures en aquella humanitat, sens la qual les diuines rahons no hagren repos complit extrinsec en operacio, ne les creatures aytan poch hagren compliment ne repos en lur si. E en aquest pas enten l'enteniment que l'amat, com crea lo mon, a fi e a entencio lo crea de encarnacio, per tal que donas compliment de si mateix, e en si mateix al mon. E per tal conclou l'enteniment e enten que alla hon Adam no hagues peccat, l'amat si fora encarnat. § E en ço que diu lo vers. *E veluos en mes amors, en mos languiments e en mos plors.* Vol dir lo mestre que l'amich era tan be endreçat e ordonat en intencio verdadera en respecta de son amat, que en sos plaers, goigs e consolacions era son amat, en tant que per amor d'eyl se alegrava, e per amor d'eyl se languia, e per amor d'eyl plorava. Donchs be era l'amat en ses amors, languiments e plors.

VERS. 24

DIXEREN al amich: *¿Hon vas?*—*Respos: Vench de mon amat.*
—*¿De hon vens? Vaig a mon amat.* Vol lo mestre donar a entendre que l'amat es en tot, e per tots lochs, e fora lochs, per raho de la sua infinitat. E es en temps, e fora temps, per raho de la sua eternitat. Mas no es enaxi del amich, car l'amich es axi en vn loch, que no es en altra, e es en vn temps per successio, que no es en altre. E per tal responia l'amich segons les condicions del amat, e no segons les sues. Car, si segons la sua respongues, dixera, com li fos demanat on anava, a aytal

loch, e d'on venia, responguera, que de aytal loch. Donchs, appar que no son les condicions aytals del amat, car negu no pot venir del amat, ne anar al amat per raho de sa infinitat, e eternitat. Mas l'amich, per raho de sa finitat e quantitat, e per raho de temps e de sa nouitat, es compres, per on que sia, per son amat. E car lo amich no partia de son amat, per aço dehia que venia de son amat, com li demanaren on anava; e com li demaren d'on venia, dehia que a son amat anava, e les coses demunt dites poden esser meylor enteses, per aquestes altres dues demundes, de les quals es aquesta la vna. § *¿Quant tornaras?*—*Estare ab mon amat.* E vol dir lo mestre que, segons les condicions damunt dites del amat, no s' podia partir, ne lunyar l'amich del amat. § E feren li l'altre demanda la qual es aquesta: § *¿Quant estaras ab ton amat?*—*Aytant de temps con seran en eyl los meus pensaments.* Enten a dir lo mestre, que l'amich esta ab son amat, mentre l'membra, l'enten e l'ama. Esta l'amich ab son amat, con per bona vida endressa, e excita tots los actes de les sues potencies naturals a plorar son amat, les quals potencies son X e no mes ni menys, e son aquestes: Potencia visiva, auditiva, odorativa, gustativa, tactiva, affectiva, imaginativa, intellectuiva, amativa e memorativa. E los seus actes son aquestes: Veure, ohir, odorar, gustar, tocar, parlar, imaginar, entendre, amar e membrar.

VERS. 25

CANTAVEN los ancyels l'alba. Ço es adir que los profetes, espirats per lo sanct esperit, profetisaven lo aduement del fill de Deu, qui deuia pendre carn humana, lo qual pot esser be propiament dit, l'alba; car axi com en la presencia del alba fugen, e espiren tenebres, per raho de lur contra-

ri, qui es la claretat; enaxi per la encarnacio del fill de Deu, fugiren tenebres de peccats, ab sa natura humana e claretat de virtuts. § E diu lo vers. *E despertec se l amat qui es l alba.* Ço es a dir que l fill de Deu, qui deuia pendre carn humana, con li plague, encarna s en la Verge Maria, e nafque d eyla, ver Deu e ver home. § Enapres diu lo vers. *E los auceyls fñiren lur cant.* Ço es a dir, que en Jhesus Deu encarnat ha dues natures, diuina, per la qual es Deu, e humana per la qual es home; e per tal son en eyl mateix amich e amat, en tant que Jhesus, en quant home, es amich, e en quant Deu, es amat. E com diu lo vers que l amich mori per l amat en l alba, vol dir que Jhesus en quant home mori per l amat, ço es, per honrar la diuina natura, la qual hauia tant honrat e exalçat que no pogue mes. E mori en l alba; ço es que l anima ne l cors, si be foren separades la vna part de la altra, la qual separacio diu mort, no foren separades de la natura diuina, ans romaferen mes inseparables del fill de Deu, qui ab si les ajusta e vni en esser vn suposit, e vna inseparable persona ab eyl, que no es la calor, del foch, ne la resplandor, del fol. E per ço diu que mori l amich en l alba, ço es en lo suposit diuinal, segons que de sobre esta dit. § E diu lo vers: *E no hi foren necessaris auceyls.* Ço es adir, que puys que l fill de Deu fonch encarnat e nat, no hi foren necessaris profetes, e axi cessaren, com sia aço que ja fos complit e vengut aquell que eyls profetifauen.

VERS. 26

CANTAVA l auceyl en lo verger del amat. Vol dir lo mestre que l auceyl qui cantava en lo verger es lo Preuere qui canta la missa en lo verger del amat, ço es, en la esgleya catholica, la qual es verger del amat. E que l auceyl

fia entes per el preuere, la condicio del auceyl ho demostra, car eyl vola per l aer en alt; axi mateix es condicio del preuere qui fa son offici, com canta la missa, deu volar altament per contemplacio. E que per lo verger sia entesa la esgleya, axi mateix ho demostren les condicions del verger, les quals son aquestes. Verger es be plantat de molts nobles e diuersos arbres, faents nobles e grans fruyts; e es tancat entorn, e ha abundancia d aygua, per tal que ls arbres sien conseruats en lur virtut. Aquestes matexes condicions, per semblant, te la esgleya catholica, la qual es plantada, ço es, ornada dels set sagraments sançts, los quals son Baptisme, Confirmacio, Eucharistia, Ordens sagraades, Penitencia, Matrimoni e Extrema-uncio, los quals son tan nobles fruyts, que no poden effer mes nobles; los quals fruyts son los homens faels, qui per eyls aconsegüen vida perdurable en lo regne celestial. E es tancat entorn aquest verger, en lo qual cantan los sançts Profetes, Apostols, Martirs, Confessors, e Vergens. E ha abundancia de aygues per conseruar en virtuts los dits arbres, la qual aygua es la impressio, influencia e gracia del sançt esperit, la qual conserua los dits sagraments en lur esser, e en lur virtut. § E enapres diu lo vers. § *E vench l amich, e dix al auceyl; Canta; si no us entenem per lenguaatge, entenam nos per amor.* Vol dir lo mestre, que l amich que vench a l esgleya a lohar son amat, no entenia les paraules que dehia lo preuere, com cantava la missa, mas be sabia lo significat, e en la significacio contemplava l amich son amat, e per ço se concordauen los dos, e se entenien per raho del sacrificat en amor e per amor; car cascu d eyls era en dit verger per amor del amat, e per lohar lo, en ço que diu lo vers. § *Car en lo teu cant se representa a mos vlls mon amat.* Vol dir lo mestre, que l amich crehia, e entenia, que dites per lo preuere les paraules sagraades sobre pa e vi, es feta consagracio del cors de Jhesus son amat, e fots aquella forma e semblança

del pa e del vi, era l'amat Jhesuchrist representat als vills del amich, per tal que n'reebes benefici lo amich, adorant, lohant e benehint l'amich son amat.

VERS. 27

MACH son lamich, qui molt hauia trebaylat en ensercar son amat. Dona a entendre lo mestre que l'amich qui hauia soffert, fercant e lohant los honraments de son amat, e los grans trebayls que amor fa portar a sos seruidors, volia repolar per ço que no trebaylas tant con hauia trebaylat. E per tal diu l'amich en lo vers dit de sobre, que tenia son. § E diu apres lo vers: *E hach pahor que no oblidés son amat.* Ço es a dir, que l'amich tenia pahor, ¹ que per lo repos que s'itaria de no trebaylar aytant per son amat, la sua memoria no oblidés son amat, ne la honor que li coue effer donada per son leyal e perseverant amich; la qual honor coneix l'amat, que li dona son amich con molt trebayla, e desira trebaylar per la sua amor e honor. § E enapres diu lo vers: *E plora (l'amich:) per ço que no se adormis, ne son amat no fos absent a son remembrament.* Enten a dir lo mestre, que l'amich hac dolor en son cor, e plora; e no volch cessar de trebaylar, per ço que no reposés en los delits temporals, e sa memoria no oblidés los honraments de son amat, per lo qual oblidament l'amat no fos absent al seu remembrament, ne amament; ne per consequent al diuinal sentiment del amat; e no romafés ² per ço en les tenebres en que roman l'anima qui no ha membraça de les diuinals bontats e nobleses del amat, e fens lo plafer e confort que dona la sua companyia en les solitats ³ e en les aspres carreres de la vida mundanal.

¹, Hauia pahor.—², Romangues.—³, En la soledat.

VERS. 28

ENCOTRARENSE l'amich e l'amat. Enten a dir lo mestre que l'amich oraua, lohant, benehint, e pregant son amat. E l'amat dona s'a conexer e a sentir a son amich orant. E aquest es lo encontrament que l'amich hac ab son amat. § Segueix lo vers: *E l'amat dix al amich: No cal que m'parles.* Enten a dir lo mestre, que a l'amat plau mes oracio mental del amich, que no fes paraules. Car mes prop es l'amich a l'amat per oracio mental, que no per oracio de paraules, per ço car l'amat fens veu, enten e sab lo cor del amich, per ço com eyl hi es present. § E per ço diu lo vers, que l'amat dix a son amich: *Mas, feyme senyal ab tos ulls, que son paraules a mon cor, quant te do ço que m'demanés.* Enten a dir lo mestre, que al amat plau ¹ que son amich plora per deuocio e compasio de la passio e mort que rebe per amor d'eyl, e plora membrant ² e imaginant les ofenses e injuries que ha fetes contra eyl e sos manaments; e que plora la defonor que l'amat pren per tants homens qui son desconexents de sa essencia e de ses virtuts. Car aytals plors son missatgers que porten letres al amat, per les quals son amich li fa a saber que ha membraça dels beneficis que d'eyl ha reebuts, per encarnacio e per passio e dels altres; e que ha membraça del temps en lo qual lo ha agreujat, e del desuiament en que es estat de son prohibisme, per lo qual l'amat es defobehit e oblidat. E per ço com al amat plauen aytals missatgers, acaben e impetren del amat, segons que eyl mateix diu de sobre, gracia e perdo, e do de eternal benedictio a son amat.

¹, Plau li.—², Remembrant.

VERS. 29

DESOBEDI l'amich a son amat. Ço es a dir, que lo primer hom Adam desobehi l'amat nostre senyor Deu del manament que li feu, que no menjas del fruyt del arbre vedat. E lo amich menja n, e per ço romas desobedient al amat. § E puis diu lo vers que, *Ploreç l'amich.* Ço es a dir, que Adam feu penitencia e plora sa desobediencia. E los profetes e los sançts pares primers, que axi mateix faeren penitencia e ploraren la dita desobediencia, demanauen e cridauen al amat que vingues, e que ls desliuras de la captiuitat en la qual eren esdeuenguts eyls. La humana generacio esdeuench en poder de Satanas, per raho de la dita desobediencia del primer hom, qui deuia tota la humana generacio per lo seu desuiament com hague desobehit son amat. E los dits sançts Pares e Profetes qui vehien per esperit diuinal aquest tant gran desuiament e perdiment, en tant que bons e mals anauen en tenebres infants, per ço cridauen a l'amat que vingues e que ls desliuras; car entenien que negun altre no hi podia fatiffer, sino tant solament l'amat. § E diu apres lo vers: *E l'amat vench morir en la goneyla de son amich.* Ço es a dir, que lo fill de Deu, qui es l'amat, vengue, lo qual venir fonch con prengue carn humana en nostra dona sançta Maria, verge gloriosa, la qual carn humana es la dita goneyla, car es jermana daquella del amich en qual mori l'amat; no en si mateix, mas en la dita humanitat que ab si ajusta, e vesti, e mori. § E puy diu lo vers: *Per ço que l'amich recobres ço que hauia perdut.* Ço es a dir, que l'amich hauia perdut la franquesa inocencial de son esser, e la gloria perdurable de son amat. E per la mort que l'amat pres en la dita humanitat, per amor del amich, recobra lo

amich franquesa, en tant que fo^r fora de la captiuitat de Satanas, e aconsegui la dita gloria celestial perdurable de son amat, a la qual secundariament era creat. § E diu se en la fi del vers: *E donec li major do que aquell que perdut hauia.* Ço es a dir, que l'amat, qui no morira en aquella humanitat que hauia presa, si l'amich primer no hagues peccat, car no hi haguera causa, volch donar tot si mateix encarnat a passio e a mort per amor de son amich, ço es per lo home. E aquest do es major do que l'amat dona a son amich, que aquell que perdut hauia, apres daquell que li dona com se encarna; com sia aço que no poch mes donar l'amat, per amor de son amich, com dona si mateix per encarnacio, e apres per pendre passio e mort. Ni l'amich axi mateix a son amat, com per amor de son amat vol morir, e mor, no per que hom entena que, per lo peccat, principalment se encarnas l'amat, segons que ja es dit desobre, e en altre exposicio de vers.

VERS. 30

AMAT enamora l'amich, e no l'planch de son languiment, per ço que pus fortment sia amat: Vol dir lo mestre, que l'amat ha mostrat al home de amar; car qui sab pensar, ço es, membrar e entendre l'amat quant nos ama, e ens ha amat per creacio, encarnacio e passio, trobara be que l'amat amostras al amich de amar. En tant que no ns ha pogat mes clarament mostrar, ne mes acabadament a amar com ha, car de si mateix, e en si mateix nos ha mostrat; e per ço l'amich, que aço sabia pensar, sabia son amat amar; car tant amaua son amat, que languia per la sua amor; car l'amich vsaua de justicia en si mateix ab prudencia per amor de son amat, e era mes semblant a son amat. E

per ço l'amat no planyia l'amich de son languiment, com sia aço que com l'amich mes vsaua de justícia en si mateix ab prudència en languir per amor e honor de son amat, mes just se era l'amich e mes agradable a son amat. § E apres diu lo vers que, *E u lo major languiment atroba l'amich plafer e reueniment*; a donar a entendre, que com l'amich mes languia per amor de son amat, major gloria e plafer sentia de son amat, e major reueniment, ço es audàcia e perseverament en son amar.

VERS. 31

DIX l'amich: *Turmenten me los secrets de mon amat, cant les mies obres no ls reuelen.* Enten a dir lo mestre, que lo amich hauria tan gran remembrament e conexença de son amat, ço es, de sa diuina trinitat de persones diuines; de sa diuina unitat essencial, de sa diuina e humana encarnacio, de la passio de son amat, del sagrament del altar, de la gloria celestial euternal, que l'amich era turmentat e passionat dins si mateix greument, per sobre conexença e remembrament de les coses damuntades, qui eren secretes en lo cor del amich; e hauria turment com ell no les manifestaua per obres, axi sobiranes en perfeccio, com ho requerien los dits secrets de son amat, e segons que d'ells hauria conexença e remembrament. § E diu en lo vers: *Car la mia boca los te secrets, e no ls descobre a les gents.* Axi com si digues l'amich a si mateix: Boca mia, turmentes me, en tant com cayles les rahons e los honraments de mon amat, per que no les manifestes la hon no son conegudes ne amades, e no les fas conixer a totes les gents, e per tot lo mon. Peus, turmentats me com no anats la hon es mon amat desconegut, oblidat, e desonrat, per ço que lo cor, qui es greument turmentat en tenir secrets los honraments del amat, pogues reuelar a les gents

los dits secrets de sa diuinal essencia. Ulls, ¿com podets cessar de plorar, com no declarats los grans secrets damuntdits del amat?

VERS. 32

ES condicions de amor son, que l'amich sia *soffrent, pacient, humil, temeros, diligent, confiant, e que se aventure a greus perills per honrar son amat.* Dona a entendre lo mestre, que l'amich que verament es enamorat del amat, deu haüer en si les damuntades condicions o virtuts. Deu esser soffrent fam, set, calor, fret, tribulacions e persecucions per amor de son amat. E que sia lo amich pacient, ço es, que la passio e trebaly que sentira de les coses damuntades, e de semblants, que n'hafe plafer; car si desplafer ne hauria l'amich, no seria gran la amor que hauria a son amat; com sia aço que gran amor, gran feix aporta. E deu esser lo amich humil, ço es, que sia obedient als manaments e als conseyls de son amat; car sens obediencia, negun amich otorga l'amat per son senyor, ne lo prohisme per frare feu. E coue que l'amich sia temeros, ço es, que tema per amor fer neguna ofensa contra son amat, ne contra son prohisme per amor de son amat; com sia aço que, sens temor, l'amich no hauria membraença del poder, ne de la justícia de son amat. Deu esser encare l'amich diligent, ço es, que tot lo be e honor que pufca tractar, procurar e ordonar per honor de son amat, no sia tart; com sia aço que per diligencia o per negligencia sia conegut o desconegut l'amat, si l'amich, molt o poch ama son amat e la sua honor. E coue que l'amich sia confiant, ço es, que haja fe e esperança en son amat, que li ajudara e li valdra, e no li faltara con major obs li fera; car sens fe e esperança, no va segur l'amich seruir son amat. Deu esser l'amich ardit, en tant que se aventure a greus perills per

honrar son amat, ço es, que no esper l'amich bell temps, ne s'guart de lleig temps, ne tema morir per honrar los honraments de son amat; car l'amat, amable es en tot loch, e fens loch, e encare que l'amat no dorm. § E puys diu lo vers: *E les condicions de son amat son que sia vertader, piados, just e liberal ab son amich.* Enten a dir lo mestre, que l'amat deu hauer tanta de veritat e de bontat, que l'amich en ell no sia enganat. E aytal es l'amat, con sia aço que l'amat sia infinida e eternal veritat, e per ço en eyl no pot entrar engan ne falsetat. E coue l'amat esser liberal, ço es, que l'amat do francament, volenterosament e abundosament a son bo e gran amich ço que li demane, en procurarli fa honor; e aytal es l'amat, con sia cosa, que tot quant es, haja creat e donat, e encare mes, si mateix, a son amich ha donat e dona, segons que la ymatge de la Creu ne fa testimoni als vlls, e lo sacrament del altar al enteniment huma. Deu encare esser l'amat piados, ço es, que perdo culpes e peccats a son amich; e que l'amat visit son amich en les tribulacions que per amor d'ell porta. E aytal es l'amat, segons que ls fants ne fan testimoni; e coue que l'amat sia just, ço es, que regardon son amich, qui per la sua amor e honor haura hagudes fes semblants condicions; e aytal es l'amat, com sia que la justicia del amat sia una mateixa cosa ab sa fauiesa, poder, volentat, virtut, gloria e eternitat; e per ço pot e deu l'amat faber e amar eternalment son amich virtuos e en sa gloria remunerar.

VERS. 33

INSERCAVA l'amich deuocio en los monts e en los plans, per vezer si era seruit son amat; e atroba deffayliment en cascun de aquests lochs. Vol dir lo mestre, que l'amich anaua

a reys, a prelats e a senyors, als quals son elets, en lo qual los ha exalçats e honrats sobre tot lo poble, l'amat; per tal que honren e fassen honrar a sos sotsmesos l'amat. E anaua l'amich visitant los pobles del amat, qui son plans, car tots son subjectes a obehir los monts damunt dits; e diu l'amich que en cascun atroba deffayliment de deuocio. Car poca deuocio esser en los majors, no es marauella, si menys n'es trobada en los menors. E per ço se seguex que l'amat no era ben seruit en neguns dels lochs, com sia ço que be seruir l'amat no pufca esser fens gran deuocio qué sia en los majors, qui son dits monts, e dels majors deualla als menors, qui son dits plans. E gran deuocio no pot esser fens gran conexença e gran remembrament que hom haja del amat. E per ço, donchs, se seguex que si en los majors, ço es en los reys, prelats e senyors era gran conexença e gran remembrança del amat, per força de raho hi seria atrobada gran deuocio, la qual es filla de gran amança; donchs poca deuocio es filla de poca amança, e poca amança es filla de poca conexença y de poca remembrança; e per ço, qui vol hauer conexença en cascun dels dits lochs, si es lo amat ben seruit e honrat, vege si trobara gran deuocio. § E puys en lo vers diu: *E per ço caua en la terra, e guarda si hi trobaria lo compliment, puis que per dessus la terra deuocio ha deffayliment.* Vol dir lo mestre, que l'amich, qui no hauia trobada deuocio sobre la terra, en monts, ne en plans, segons ja de sobre esta dit, diu que caua l'amich en la terra, ço es a dir, que ana als infels, qui son de baix la terra, ço es en via de dampnacio perdurable, si en eylls trobaria deuocio, puis que en los faels no la hauia atrobada. E aço enten a dir, a confusio e a vergonya dels dits monts, e plans, per ço com son amat per ells es deseruit e deshonrat.

1. Esta palabra está añadida de mano extraña en el código.

VERS. 34

DIGVES, *auceyl qui cantes de amor, lo meu amat ¿per que m turmenta ab amor, qui m ha pres a esser son feruidor?* Ço es a dir, que altre amador troba l amich, lo qual appella auceyl qui cantes de amor, ço es, que l amich, qui sabia e entenia molt de amor, e qui en si la sentia e la atrobaua, no s podia abstenir de parlarne, axi com fa l auceyl, qui naturalment no s pot abstenir, com sent bell temps, de cantar e de alegrar se en son cant. E axi li n prenia al amich, quant sentia que era placent cosa amor, que no s podia abstenir de parlar de amar e de alegrar se de amar son amat amable; e per tal li demanaua l altre amador: Lo meu amat ¿per que m turmenta ab amor, qui m ha pres a esser son feruidor? Ço es a dir, que l amador se marauellaua, pus que ell era feruidor d amor. E amor ha tan gran virtut en son feruidor que l sabia estar jaufent, com se esdeuenia que ell, amant son amat, l amat lo turmentaua ab amor, de la qual ell era feruidor. § Apres, diu se en lo vers, que *Respos loceyl: Si no sostenies trebayls per amor, ¿ab que amaras ton amat?* Ço es a dir, l amich dient al amador: Tu, amador, ¿te maraueyles de ton amat per que t turmenta ab amor? Jo t dire perque: car amor ha la natura que ha lo foch. Que axi com lo foch purga l or, e torna l or net e pur, enaxi amor purga son feruidor ab dejunis, afflictions, disciplines, vigilacions e oracions, sens les quals coses lo amador no feria pur ne agradable al amat; car no feria ver amador, pus que no volgues ressemblar a son amat; lo qual amat, per amor de son amich, qui ha fostengudes e aportades les coses damunt d ites, que amor fa aportar a sos amadors, a donar a entendre l amat a son amich que molt lo ama l amat. E per ço li respos loceyl, fe-

VERS. 35

CONSIROS *anaua l amich en les carreres de son amat, e ensopegua, e cabech enfre espines.* Vol dir lo mestre, que l amich, qui molt amaua son amat, consideraua com pusques ressemblar son amat; e pensa que anant per les carreres de son amat Jhesus, les quals son obediencia de pare celestial, prehicar, e dir veritat per lo mon a les gents; pobresa, persecucions, tribulacions, menyspreament de aquesta vida mundana, e amar la celestial gloria, en la qual es vida perdurable. E com l amich anas per estes carreres, diu que ensopega e cabech sobre espines. Vol dir lo mestre, que l amich fo pres per los enamichs de son amat, defonrat e batut, lo qual batiment signiffiquen les espines sobre les quals diu que fo cahut. § E diu apres en lo vers: *Les quals li foren semblant que fossen flors.* Vol dir lo mestre, que l amich sentia gran plafer, e bon fabor en los dits batiments, que prenia e sofferia per amor de son amat; car axi com les flors donen plafer e bon fabor a aquell qui per amor les porta, e hi sent placent odor, enaxi l amich, cogitant que per amor de son amat ho reebia, hauie n plaer e adelitaua s hi. E puy diu lo vers, que semblant era al amich; vol dir lo mestre, que l amich sentia gran plafer e bon fabor en los batiments que prenia e sofferia per amor de son amat; car axi com les flors donen plafer e bon fabor a aquell qui per amor les porta, e hi sent bon e placent odor; enaxi l amich cogitant que per amor de son amat ho reebia, hauie n plaer, e adelitaua s hi. § E puy diu lo vers, que semblant era al amich, *que fossen lits de amors.* Vol dir lo mestre, que en la carçe en que

fo mes l'amich per los enamichs de son amat, hi trobaua delit e repos, contemplant que per honrar los honraments de son amat jahia en aquell lit, ço es, en aquell carcere, en la qual son amat lo visitaua d'amors, ço es, de sentiments diuinals.

VERS. 36

DEMANAREN al amich si cambiaria per altre son amat. Enten a dir lo mestre, que alguns volien tentar e prouar lo amich si amaria tant son amat com dehia, e que segons la resposta que l'amich faria, entendrien e conexe-rien si hauia gran conexença de son amat; e que segons la conexença que veurien que hauria l'amich de son amat, si haurien bona e vera oppinio del amich, o lo contrari. E car l'amich hauia gran conexença de son amat, e gran amor li hauia, per tal feu aquesta resposta. § *Respos e dix: ¿E qual altre es meylor ne pus noble que jobira be, eternal, infinit en granea, poder, fauiesfa, amor e perfeccio?* Enten a dir lo mestre, que l'amich respos marauellosament e complidament, e bels dona a entendre e a conexer que vertader amador era, e que gran conexença hauia de son amat; en tant que ell entenia, segons la resposta, que tot lo be creat no te comparacio en nobleza ab lo be sobira qui es eternal; lo qual be es son amat, com sia ço que lo be creat, de no effer ha haguda entitat, per bonea del qui lo ha volgut crear; mas lo be del amat eternal, no ha denant si prioritat per temps, ne per nouitat, e encare que es infinit per granea, ço es a dir, que no ha fi, terme, ne mesura, ans tota la granea de altre be, es compresa per lo be de la infinida granea del amat; e aço mateix del feu poder, qui es infinit e eternal, e per ço es omnipotent. E axí mateix pot hom dir de la fauiesfa, de la amor, e de la perfeccio del amat, les quals son eter-

nals e infinides en tota nobleza. Donchs, no es altre be qui valga lo be damunt dit del amat. E per ço pot hom entendre e conexer, que foll es l'amich qui mes ama altre be, que lo be eternal e infinit en granea, poder, fauiesfa, amor, e perfeccio del amat. E que faui e prudent es l'amich qui lo dit be del amat, no canuia per negun altre.

VERS. 37.

QUANTAVA e ploraua l'amich cants de son amat. Vol dir lo mestre, que l'amich se alegrava en son amat, lo qual membraua, e alegrant se en ell, l'amich ploraua, lo qual plor e alegria, ixia del remembrament del amich qui remembraua son amat. § E per ço dehia l'amich: *Que pus iuerçosa cosa es amor en coratge de amador, que lamp en resplandor.* E s aquesta la raho naturalment. En lo lamp hi ha mes de foch que ha negun dels altres elements, e per ço es resplandent. Mas, per ço com los elements son mesclats, e en ells sia concordança e contrarietat, per raho de lurs propietats, qualitats, e colors, per tal raho de lur contrarietat, la vn element es contra l'altre, axí com lo foch, qui per raho de leugeria e de resplandor, es contra la terra qui es fexuga e de negre color; e aço mateix del aer e de la terra, car l'aer es clar per diafanitat, e es leuger, e la terra es fosca e ponderosa, e enaxi dels altres elements, segons lurs propies e innades qualitats; e per tal raho de la dita contrarietat, contrasta lo vn element al altre, e com en lo lamp sien tots los quatre elements, segons mes o menys, e lo foch e l'aer sien concordants, per lugor e claredat e leugeria en lo dit lamp, contra l'aygua e la terra, per foscura e ponderositat, per tal es manifest lur contrast, per raho del qual lo lamp no pot fa resplandor tan yuerçosament e complidament donar,

com faria fens lo dit contrast natural. Mas, no es axi de amor, e del coratge de amor, car, con l'amich ha mèmbrança de son amat, encontinent enten aquell, e la sua volentat ama aquell remembrament del amat, entes per lo amich, e ensemps se concorden en l'amat, e fens tot contrast e successio, ajusta amor lo cor del amich ab son amat, per amar; si be se es entre l'amich e l'amat naturalment insuïda distancia; com sia aço que entre infinit e finit, no püsca esser neguna proporció, lo qual dit ajustament tan yuerços del cor, del amor, e del amich ab l'amat se fa per gran liberalitat de la bontat e de la gracia del amat moralment. Es, donchs, manifest e clar, que pus yuerçosa cosa es amor en coratge de amor, que lamp en resplandor als amadors qui han sentiment d'amor, dich que es clar. § E diu lo vers: *Ni que tro en oyment*. Ço es a dir, que, axi mateix es pus yuerçosa cosa es amor en coratge d'amor que l' tro en oyment. E es aquesta la raho, lo tro en oyment ve per successio, e segons la distancia del tro e d'aquell qui ou lo tro, per mes o manco, per mes prop o mes luny, es mes tost e molt ohit, o més tart, per raho de la dita distancia e de la successio, la qual successio es per la materia grossa de la aygua, e de la materia qui es entre lo tro e lo oyment, la qual contrasta al fo del tro, qui no pot venir al oyment sens successio e tardament. E no es enaxi del amor en coratge d'amor, segons que esta dit; car sens successio penetra lo cor del amador, e lo ajusta ab lo amat. § E puis diu lo vers, que *Pus viuua es aygua en plor, que en ondes de la mar*. E es aquesta la raho, car l'aygua de plor ix del cor inflammat de amor o de dolor, filla de amor, lo qual inflamament ix de gran imaginament pujat al remembrament del amich, qui ab gran deuocio contempla son amat. O ix del remembrament de volant imaginament del amich qui molt membre, e imagina ab dolor e contricio les ofenses que son fetes per home contra son bon amat. E per ço es dita aygua

de plor, viuua, car volenterofament e ab gran appetit puja del cor del amador als vlls, qui fan fontanelles d'amor, mas no es tan viuua en ondes de mar, car per força de vent vltra e contra son appetit puja en alt, e ab major tardança e successio puja l'aygua de les ondes en la mar, que no puja l'aygua del plor del cor als vlls del amador. § E diu en la fi del vers: *Pus trop es sospir a amor, que a neu la blancor*. E es aquesta la raho, car lo sospir es fill d'amor, e es simple fens composicio contraria a amor; mas no es enaxi de la neu a blancor, car la neu es composta dels tres elements, e per tal com ha en la neu mes de aygua que de negun altre element, e la color de l'aygua sia blancor, per tal tira la semblança de la neu a la color de aquest element, del qual hi ha major entitat e virtut. Mas, per ço comen la semblança de la neu a la terra, e la color de la terra sia negra, per tal aquella negror, qui es en la terra, la qual terra es composta ab la neu naturalment, contrasta la dita negror a la neu, que no es tant prop a blancor, com es suspir a amor en coratge d'amor.

VERS. 38

EMANAREN al amich, per que era son amat glorios. E respos: *Per ço car es gloria.—Dixeren li: ¿Per que es poderos?— Respos: Per ço cor es poder.—¿Ne per que es saui?—Per ço cor es sauiosa.—¿Ne per que es amable?—Per ço cor es amor*. Dona a entendre lo mestre, que alguns se volien certificar ab l'amich si abstract e concret, e concret e abstract, se conuertiren en son amat. E per tal com l'amich sabia e entenia be que en son amat ha tota perfeccio, fens tot defayliment de concordança, e de conuertiment sens negun accident de abstract, e de concret; la qual concordança e conuertiment no püs-

ca effer atrobada en neguna creatura, sino en lo Creador, per raho de sa infinida granea e duracio; e la dita concordança es conuertiment, diguem sobira compliment e perfeccio en l'amat, per tal, respos l'amich fauiament, en tant que dix que per ço era son amat glorios, car es gloria; e poderos, per ço car es poder, e axi de les altres, per lo qual conuertiment damuntdit, es significat effer en l'amat operacio intrinseca natural, e diuinal; e effer en l'amat egualtat de existencia e de essencia, sens majoritat e minoritat; car per los abstractes, los quals son gloria, poder, fauiesfa, e amor que s'conuertexen en idemptitat de essencial deitat, es significada existencia diuinal; e per los concrets, los quals son glorios, poderos, faui e amable, los quals se conuertexen en idemptitat de nombre personal, essencial, diuinal, es significada operacio, o agencia natural intrinseca diuinal en lo amat. E en ço que diu de sobre que l'amat es gloria e glorios, e es poder e poderos, e axi de les altres, es significada al huma enteniment effer en lo amat sobirana concordança, e egualtat, e sobira conuertiment de abstracte e de concret sens tot accident, com sia ço que no püsca effer atrobat accident ahont no pot effer minoritat, ni defayliment; e aytal es l'amat per lo damunt dit compliment e conuertiment de abstracte e concret, que es en eyl sobiranament; sens lo qual compliment de conuertiment diuinal, foren en l'amat ociositat e minoritat, car los abstractes se esguardaren per majoritat, e los concrets per minoritat, e perdes en l'amat sobirana e simple egualtat diuinal, lo qual perdiment es impossible per lo damuntdit conuertiment de gloria e de glorios, de poder e de poderos, de faui e de fauiesfa, de amable e de amor, axi com de deitat de Deu, qui son una mateixa cosa en l'amat; car Deu es deitat, e deitat es Deu.

VERS. 39

EVAS mati l'amich, e anaua ensercant son amat; e atroba gents qui anauen per la carrera, e demana si hauien vist son amat. Vol dir lo mestre, que l'amich en son jouent defampara lo mon, e ses vanitats, e ana cercar son amat, per membrar, entendre e amar sa valor e honor; e l'amich, per donar a entendre e a conèxer l'amat a les gents, dona manera que fehia demandes a les gents del mon, si hauien vist son amat, axi com si digues l'amich: ¿Hauets conexença de mon amat? § E apres dona manera l'amich, com deu effer conegut l'amat, en la resposta que li es feta, la qual es aquesta: *Resposeren li dient: ¿Quant fo aquella hora que ton amat fo absent a tos vlls mentals?* Vol dir l'amich, que tant ha l'amat creades marauelloses e nobles creatures, que en aquelles pot e deu effer l'amat contemplat e vist mentalment; e que l'amat no pot effer absent al amich qui l'conceix e d'ell se membre, car tot quant es creat manifesta al amich son amat, e per ço ho dona a entendre l'amich en ço que ell respos a aquells que li feren la demanda, e es aquesta la resposta: § *Respos lo amich, e dix: Hanc pus bagui vist mon amat en mos penfaments, no fo absent a mos vlls corporals, car totes les coses visibles me representen mon amat.* Vol dir l'amich, que apres que ell hac vera conexença de son amat, lo qual conegue effer infinit, e eternal, e bo, e gran, e poderos, e faui, e amoros, e complit, no poch effer absent a sos vlls corporals, car tot ço qui es finit e termenat, coue que sia compres e mantengut per infinitat; e tot ço qui es començat, coue que sia conseruat, aytant com dura per eternitat, e son vna mateixa cosa ab l'amat. Donchs, en tot, e per tot loch, e en tots temps, es a l'amich present son amat.

VERS. 40

A *Ab vlls de penfaments, de languiments, de fofpirs e de plors* esguardana l amich fon amat. Enten a dir lo mestre, que l amich contemplaua fon amat ab vlls de penfaments, ço es ab fon membrar, membrant fon amat, e ab fon amar, amant fon amat; los quals membrar e amar del amich fon vlls espirituals ab los quals veu espiritualment fon amat ab fa bellea de bontat, granea, eternitat, poder, fauiesá, eternitat, volentat, virtut, gloria, e veritat, la qual bellefa diuinal es infinida e eternal. E ab vlls de languiments, ço es a dir, ab lo penfament pensant e desirant la gloria, e l honrament de fon amat, lo qual li coue per fa deitat. E ab la imaginacio, imaginant lo poch grat que hon ha a fon amat de tants e tan grans beneficis reebuts del amat. Aquefts vlls aytals, ço es, penfar, desirar, e imaginar, fon vlls de languiments del amich, qui molt ama fon amat, e lo honrament de aquell. E ab vlls de fofpirs e de plors esguardaua l amich fon amat, ço es a dir, que l amich, qui ab los vlls damunt dits contemplaua fon amat, no s podia abstenir de fufpirar e plorar, los quals fofpirs e plors, fon los vlls dels fofpirs, e dels plors del amich qui molt ama fon amat, e fa honor. § E puis diu lo vers. *Ab vlls de gracia, iusticia, pietat misericordia e liberalitat l amat esguardaua fon amich.* Enten a dir lo mestre, que l amat qui enten e veu enaxi, com bon amich es tribulat, e languit per fa honor, esguardel, ço es, que influeix en fon amich ab fa gracia graciari, per tal que fon amich sia iust. E influeix li, ab fa pietat, fon pietar, per tal que sia piados; e influeix li misericordia ab fon misericordiar, per tal que sia misericordios, e influeix li ab fa liberalitat fon liberar, per tal que sia liberal en fa honor e gloria procurar, per la fua amor. § E

diu en lo vers, *E l auceyl cantaua lo placent esguardament damuntdit.* Enten a dir lo mestre, per l auceyl, l enteniment del amich qui entenia, e contemplaua lo dit esguardament, d eyl e de fon amat; car l enteniment es aquell a que pertany de cercar, e de trobar les damuntdites coses, axi com a l auceyl pertany volar e cantar.

VERS 41

E *les claus de les portes d amor fon daurades de confirers, desirers, fofpirs e plors.* Ço es a dir, que l entendre, amar, e membrar del amich fon les claus qui tanquen e obren les portes d amor del amich, qui ha a fon amat; les quals portes fon la potencia visuua, auditiuua, odoratiuua, gustatiuua, tactiuua, afactiuua e imaginatiuua. E dins aquestes portes, tanca e obri l amich ab les dites claus, l amor que ha a fon amat. E diu lo vers, que les dites claus fon daurades de fofpirs e de plors; car axi com lo daurament embelleix lo subiect on es posat, e apres es mes placent a esser vist; enaxi, fofpirs e plors nats d amor, embelleixen e dauren lo membrar, entendre e amar del amich, qui molt ama fon amat. E puy fon mes placent aytals claus, axi bellament daurades, a esser vistes en lo esguardament del amat. § Apres diu lo vers: *El cordo de les claus es de consciencia, e de contricio, e de deuocio, e de satisfaccio.* Car enaxi com en lo cordo penjen les claus, e per ell fon conseruades, enaxi lo membrar, entendre e amar del amich, qui fon dites claus de les portes d amor, penjen, es conseruen que no s poden perdre en consciencia, en contricio, en deuocio, o en satisfaccio; com sia ço que per consciencia se reprehen l amich, e com les dites claus no obren les dites portes a amor que vaja a fon amat, o com les tanca al amat qui vol visitar

son amich. E per contricció hac l amich dolor e passio quant tenia obertes les dites portes a falsa amor, contraria a son amat, ab les damunt dites claus; o com les tenia tancades, e no les volia obrir ab les dites claus a son amat, qui l volia visitar e ab ell cenar. E per deuocio ha l amich humil e deuota oracio, per raho de la qual esta l amich pus diligent, e pus apta, ab les dites claus, a tancar e obrir les dites portes en temps degut. E per satisfaccio, satisfia l amich a amor en obrir o en tancar les dites portes, ab les dites claus, en honrar son amat, o en pagar ço que deu a son amat. § E puis diu lo vers: *El porter es de justicia e misericordia.* Ço es a dir, que l amich deu esser habituat en justicia, per tal que justament se haja en tancar e obrir les sobredites portes ab les dites claus; e deu esser misericordios l amich, habituat de misericordia, per tal que francament, e abondosament tingue les portes obertes als amadors de son amat, qui, per amor de son amat, son perseguits e tribulats, e han estretura.

VERS. 42

TOCAVA l amich a la porta de son amat ab colps d amor e d esperança. Dona a entendre lo mestre, que l amich parla axi en persona de tota la humana natura, que era desuiala e exellada per lo peccat original del primer home, per lo qual les portes de la gloria celestial foren tancades a home, en tant que just ne peccador no hi podia entrar. E l amich [aço son, los sants Pares, e Profetes] honraren aquell home, qui es Deu, per ço que tot home conegua Deu, e l am vertaderament, e per ell haja saluament, e tocaren a la porta ab tochs d amor, ço es, ab oracio, deuocio, e penitencia, e ab plors, los quals son colps de amors, tocaren a la porta del amat, ço es, que crida-

uen e pregauen lo Pare celestial, que obris la porta de sa bonat diuinal, e que ls trametes lo seu fill diuinal, bo; e que obris la porta de sa infinida granea, e que ls trametes lo seu fill diuinal infinidament gran; e que obris la porta de sa eternitat, e que ls trametes lo seu fill eternal; e que obris la porta del seu poder e que ls trametes lo seu fill tot poderos; e que obris la porta de sa fauiefa, e que ls trametes lo seu fill faui e entes; e que obris la porta de sa diuina volentat e que ls trametes lo seu fill volgut e amat; e que obris la porta de sa diuina virtut, e que ls trametes lo seu fill virtuos; e que obris la porta de sa diuina veritat e que ls trametes lo seu fill vertader; e que obris la porta de sa diuinal gloria e que ls trametes lo seu fill diuinal glorios; e que obris la porta de sa diuinal justicia e que ls trametes lo seu fill just; e que obris la porta de sa diuinal misericordia e que ls trametes lo seu fill misericordios; e que obris la porta de sa diuinal gracia e que ls trametes lo seu fill gracios. § E puis diu lo vers: *Obia l amat los colps de son amich ab humilitat, ab pietat, paciencia e caritat.* Dona a entendre lo mestre, que l amat, ço es, lo Pare celestial entenia los colps del amich, aço es, los crits e los prechs dels dits sants pares e profetes ab humilitat, car es humil; ab pietat, car es piados; ab paciencia, car es pacient; ab esperança, car es esperant; ab caritat, car es caritatiu; e ab benignitat, car es benigne. § E mes diu lo vers: *Obrien les portes deitat e humanitat.* Enten a dir lo mestre, que lo fill de Deu pres carn humana, e pres mort e passio en la creu per hom, e obri les portes del regne celestial. § E diu en la fi del vers: *E intraua l amich vefer son amat.* Ço es, que hom reemut, e comprat per la dita passio e mort del fill de Deu, entra, e poch entrar en lo regne celestial, jausir de los plaers espirituals de paradís, e la gloria e les diuinals alteses del amat perdurablement contemplar.

VERS. 43

PROPIETAT e comunitat se encontraren, e mesclaren se, per ço que fos amistat entre l'amich e l'amat. Vol dir lo mestre que propietat, ço es, lo fill de Deu, qui es propietat propria filial en les diuines persones, en tant que axi es propria persona lo fill de Deu, per si mateix, e n quant es fill, que ell no pot esser lo Pare, ne lo fant esperit, e aço s conuerteix; e comunitat que es la humana natura e es comuna a tota creatura naturalment e general, en tant que home participa ab natura angelical, per raho de l'anima racional, que es substancia espiritual, axi com la substancia angelical, e participa home ab les substancies elementades, vegetades e sensades, per raho del seu cors huma, ab lo qual participa per natura ab totes les damuntades substancies, per tal com lo damuntdit cors huma, es elementat, vegetat, e sensat; les quals damuntades propietat e comunitat, diu lo vers, que se encontraren, e s meclaren. Vol dir lo mestre, que lo fill de Deu, com li plach ajustar e vnir ab si natura humana en esser ab ell vna persona, llauores se encontraren e s mesclaren les damuntades propietat e comunitat, e que en tant se ajustaren, es mesclaren, que en aquell dit mesclament, lo qual es lo suposit diuinal, es Deu home, e home es Deu, romanent en lo dit suposit, cascuna natura en sa propria propietat; lo qual encontrament e mesclament, fo fet, segons que diu lo vers, per ço que fos amistat e benuolença entre l'amich e l'amat. Vol dir lo mestre, que ans que fos aquest mesclament damuntdit, era infinida distancia entre l'amich e l'amat, e que ara, per lo dit encontrament e mesclament, es tan prop lur amistat e lur benuolença, que Deus volch esser aquell home, e volch que aquell home fos Deu en

VERS. 44

ell. Donchs, no pot esser major, ne pus prop la amistat e la benuolença d'amich e d'amat, ço es, per raho de la dita, propietat e comunitat, que s son encontrades e mesclades en vn mateix suposit, Jhesuchrist appellat.

Dos son los focs que escalfen l'amor del amich: la vn es bastit de desirs, plasers e cogitacions. Vol dir lo mestre, que quant amaua l'amich son amat, que la amor que li hauia, era enflamada de foch de desirs, los quals hauia l'amich, per tal que son amat fos per tot lo mon conegut e amat, e que fos per home pus seruit e honrat, que no es, e per tal, que quant hom ha d'ampnacio perdurable, que anas a perpetual gloria. Enflamauen l'amor del amich, los plasers que sentia de son amat, los quals plasers eren engenrats en la gran conexença, e en la continua remembrança que l'amich hauia del compliment de la diuinal gloria e perfeccio de son amat; e lo sobira effectu, qui es en son amat vnit per encarnacio, per la qual ha l'amat exalçat e ennoblit tot quant ha creat. E del dit noble e sobira compliment deuallaua influencia al entendre e al membrar del amich, contemplant son amat; la qual influencia encenia lo foch de l'amor que l'amich ha a son amat. E les cogitacions que enflamauen l'amor del amich, eren aquestes: Cogitaua l'amich en la benauyrança e gloria eternal, la qual posseiran los amadors de son amat; e cogitaua que per bonea e per gracia de son amat, hauia esperança que en la dita gloria celestial ell hi feria gloriejat, contemplant la gloria e lo compliment de son amat. § Lo segon foch qui escalfaua l'amor del amich, segons que diu lo vers: *L'altre es compost de temor e languiment, de lagremes e de plors.* Vol

dir lo mestre, que l'amich, axi com molt amaua son amat, segons que hauem dit, axi mateix molt temia son amat, en fer contra ell neguna ofensa; car deuallaua lo seu membrar, e l seu imaginar, e imaginaua e membraua com algunes vegades era temptat per lo mon, la carn, e l demoni, en fer contra son amat falliment e engan; e com massa era sobrat, tornaua a membrar lo poder e la justícia de son amat, lo qual condemnaua a foch infernal aquells qui s dexen vençre a les dites temptacions; lo qual remembrament engenraua en l'amich temor de son amat, la qual temor era major en l'amich, per raho de la ofensa e del greuge que fera a son bon amat, que per lo judici que n haguera de son amat, si l desobeis en negun de sos manaments. E axi mateix languia l'amich, com vehia que los homens del mon no temien son amat, ne les penes que entenia e imaginaua que han e haurien aquells e aquelles que no han vergonya, ne pahor de la fauiesa de son amat, qui tot ho veu, ni del poder d'aquell qui de present que l han offes condampna. E per aço ploraua, e lagremes gitaua l'amich, per la defonor que era feta a son amat, per ço com no era amat, ne conegut, ne temut, e per ço com hauia dolor de la dampnacio que vehia de son prohifime.

VERS. 45

DESIRA l'amich solitat, e ana estar tot sol, per ço que bagues companyia de son amat. Enten a dir lo mestre, que tant era fobirana e inefable la consolacio que l'amich sentia de son amat, com secretament parlaua ab ell; e tant li era anyor, com la dita consolacio perdia, que tot ne romania desconsolat, lo qual perdia algunes vegades com era entre les gents; e per ço diu que desiraua solitat, e ana estar sol, car

bastaua li en sa companyia son amat, lo qual hauer aytan be no podia, sino com era sol; e axi mateix desiraua esser sol l'amich, per tal que son amat lo pogues hauer sol en sos pensaments; car mentre era ab les gents, no l podia hauer tan be sol. § E puys diu lo vers: *Sens lo qual esta sol entre les gents.* Enten a dir lo mestre, que l'amich estaua tot sol ab son amat entre les gents; ço es a dir, que l'amich no trobaua companyons, sols per amor de son amat, qui tan solament se tenguesen per factiffets de la companyia de son amat. Ni l amat no s volia donar sol a aquells, qui nol volien sol, e per tal com l amat sabia son amich sol, qui l volia sol, e l'amich vehia e conexia si mateix ab son amat esser sol entre les gents per estar tot sol, per ço que hagues companyia de son amat, e que la companyia de les gents no tolgues l'amich a son amat, ne l amat a son amich.

VERS. 46

ESTAVA l'amich tot sol sots la umbra de un beyl arbre. Passaren homens per aqueyl loch, e demanaren li per que estaua sol. Dona a entendre lo mestre, que l'amich adoraua, e adorant contemplaua, tot sol, son amat, ço es, que sos pensaments eren tots sols en son amat, e separats dels negocis temporals; en altra manera, no fora sol; ne ombrat de la ombra del dit arbre, lo qual arbre es aquell en lo qual l amat, qui es vida per amor de son amich, e pres mort, donant a son amich vida, e per ço es dit bell arbre, car en ell se guanya vida, e s perde mort; en la qual ombra, estaua l'amich ombrat, ço es, que prenent l'amich los significats del dit bell arbre, los seus pensaments eren ombrats, ço es, habituats e vestits de la virtut significatiua del dit arbre. E los homens passaren per aquell

loch, e'demanaren al amich per que estaua sol. Dona a entendre lo mestre, que com l'amich esta en oracio, e pensa, e contempla son amat, segons diuinitat, e segons humanitat, o segons passio, e se esdeue que l'amich es vist o sentit per alguns, o ell sent aquells per veure, ohir, o tocar, o per imaginar, tantost entra en companyia l'amich ab aquells, e roman sol, e ell ab sos pensaments se es separat e lunyat de son amat. E que aço sia ver, l'amich mateix ho manifesta en la resposta que ell feu als dits homens com li demanaren, per que estaua sol. § *E l'amich respos: Sol suy cant vos bagui vists e ohits, car d'abans era en companyia de mon amat.* Dona a entendre lo mestre, que com l'amich es ab son amat pensant e orant, en guisa que ell sent en esperit son amat, e son amat dona ell a conexer e a sentir que ell l'enten, llauores es l'amich acompanyat, e millor, de son amat, que si tot quant es creat membraua e entenya l'amich, e son amat ignoraua e oblidaua; car no ha comparacio de companyia infinita e eternal, ab companyia finida e de no res creada. E per aço dix l'amich, que sol fo, quant los hach vists e ohits; e no dix en comparacio de ens eternal e infinit, del qual se fo separat e lunyat per la absencia del diuinal sentiment e parlament del amat, e per la presencia dels dits homens, los quals l'amich hac vists e ohits, per los quals, fo fet sol, car se fo separat de la companyia de son amat.

VERS. 47

Als senyals d'amor se parlauen l'amich e l'amat. Vol dir lo mestre, que l'amich leyal, com molt membra son amat, e la honor que li tany, per molt esser conegut e amat per home, e seruit e obehit per aquell; e membre lo

amich, e imagina los fayliments que ha fets, e s'fan contra son bon amat; e lo be que poguera hauer fet per honrar e obehir son amat; e membra l'amich lo temps que ha perdut, lo qual en negua temps cobrar pora; e l'amat representa al dit remembrament de son amich la sua infinita e eternal misericordia, e la gran passio que per amor de ell ha reebuda e offererta; a les hores l'amich no s'pot abstenir de suspirar e plorar en presencia de son amat; car axi com per lo encontrament, e feriment de la pedra e del ferre, ix foch, lo qual foch es senyal del feriment lur, tot axi del encontrament dels dits remembraments fets dins la pensa del amich en presencia de son amat, ixen suspirs e plors, los quals son los senyals de amor, per los quals senyals se reuela, e s'descobra lo dit parlament del amich e del amat. § E per tal diu se en lo ver, que *E ab temor, pensaments, lagremes e plors recomplaua l'amich al amat sos languiments.* Vol dir lo mestre, que lo dit remembrament del amich, era lo recomptament que l'amich fehia a son amat, sospirant, languint e plorant per la sua amor e temor.

VERS. 48

Dubta l'amich que son amat no li faylis a ses majors necessitats, ço es a dir, que l'amich cogitaua que si ell anaua a reys, e a prelats, e als grans senyors, reprendre los del gran poder, e virtuos, que l'amat los hauia comanat a feruir e honrar sa honor, lo qual tenen ocios, que lo dit amat no li defaylis denant aquells; en tant que per vergonya, per pahor o per menaces de mort, l'amich romangues per aquells confus, e sens ajuda de son amat, per qui ell treballaua, lo defamparas, e no li donas saber, força, ne virtut contra los defleyals feruidors de son amat. § Per tal diu se en lo

vers: *E defenamora l'amat son amich.* Ço es a dir, que en tot aquell temps, en lo qual l'amich estech en lo sobredit dup-te, troba lo seu cor refredat de deuocio, e fa boca minua de lahors del amat, e fos vlls buyts de lagremes. E no era marauella, si les coses damunt dites deffalien a l'amich, car per fa colpa fundaua en desesperança que l'amat li era faylit. § E puys diu lo vers: *Mus hac contricció e penediment l'amich en son cor.* Ço es a dir, que l'amich conech son defalliment, e la gran desconexença que hauia haluda a son amat; e membra la justícia de son amat, que es eternal e infinida; per raho de la qual l'amat no pot esser injurios al amich, qui per honrar sos honraments treballa, en tant que no l'abundas de saber respondre, e de audacia hauer contra los enemichs de son amat, a los quals l'amat defayl per tal, com vn contrari; e d'aço tenia experiència l'amich, segons que hauia ohit dir dels fants qui eren passats, que no temien menaces, ne reprehensions de mort, per honrar lur amat, lo qual negun temps no ls falta, ans los ha tant honrats, que en lo cel e en la terra son honrats. E per ço totes les damunt dites coses foren al amich occasio que en son cor engenras la damunt dita contricció, dolor e penediment. § E per ço se diu en lo vers: *E l'amat rete al cor del amich esperança e caritat, e als vlls lagremes e plors, per ço que retorne amor en l'amich.* Ço es a dir, que l'amich troba, per experiència de son cor, qui fo enflamat d'amor, e de fos vlls, qui foren plens de lagremes e de plors, que ell era tornat en gracia e en benuolença de son amat, lo qual li hauia perdonat; e l'amich estech en confiança de son amat, e enaxi com d'abans sdeuengue ardit e forts, e dispost a fofferir perills e mort per honrar e feruir son bon amat.

EQUALS coses son propinquitat e lunyetat enfre l'amich e l'amat. Enten a dir lo mestre, que aytant com per lunyetat son lunny l'amich e l'amat; aytant per propinquitat son prop l'amich e l'amat. En altra manera no hi seria egualtat; ço es a dir, que axi com per natura de lunyetat es infinida distancia enfre l'amich e l'amat, en tant que lo vn no es l'altre; enaxi, per natura de propinquitat, es tan gran societat enfre l'amich e l'amat, que no roman neguna distancia entre l'amich e l'amat, sino tant solament l'amor per lo qual se apropincuen e se ajusten. § E per ço que diu en lo vers, que: *Car enaxi com mesclament de aygua e de vin, se mesclen les amors del amich e del amat.* Ço es a dir, que quant son prop l'amich e l'amat, e mesclats la vn en l'altre, per amor que se han, que lo vn es amich e amat per l'altre e en l'altre, enaxi com en lo mesclament del aygua e del vi, que lo vi roman ayguat, e l'aygua enuinada, romanent cascu en sa natura ço que es. § E puis diu lo vers, que: *E enaxi con calor e lugor, se encadenen lurs amors.* Ço es a dir, que tant son prop l'amich e l'amat per amor que s tenen, que axi com es impossibol separar e triar la lugor del foch, e la calor del foch de la sua lugor, enaxi es impossibol separar l'amich de son amat, e l'amat de son amich, per raho del gran amor que s tenen; e de aço hauem figura apres del dia del judici del amat. E encare dona altra comparacio l'amich en lo vers, la qual es aquesta: *E enaxi con essencia e esser, se couenen e se acosten.* Ço es a dir, que axi com essencia es per esser, e esser es per essencia, axi amich es per amat, e amat es per amich, sots raho d'amor, sens la qual l'amat no poria esser amat per son amich, ne l'amich no seria amich de son amat.

VERS. 50

DIX *l'amich a son amat: En tu es mon sanament e mon languiment. Axi con si digues l'amich a son amat: Com jo, amat, son malalt, per ignorancia de ta intelligencia, fanes me, tu, amat, ab ta eternal fauiefa, d'on me ve conexença; e com som malalt per oblidança de tu, e de tants e tan grans beneficis reebuts, tu me fanes, amat, ab ta eternal memoria, d'on me ve memبرانça; e com som malalt per poquetat d'amar ta bontat, tu, amat, me fanes ab ta eternal amor, d'on mana bona e gran amança; e com som malalt per fals imaginament e vicios, tu, amat, fanes me ab remembrament, qui m' ve del teu vertader e virtuos encarnament, e de la greu passio e mort que per mi sufferires volenterofament; e com som malalt per defordonat sentiment, ço es, per veure, ohir, odorar, gustar, palpar e parlar, fanes me, tu, amat, ab compliment de ta gloria, d'on me ve memبرانça e imaginament que durara sens fi, e ço qui es sentit jufa vendra a nient. En tu, amat, es mon languiment, com tot lo mon no t coneix, la qual conexença es mon desijament que tu fosses conegut, amat e honrat per tota gent; e per ço com no ho est, dich jo, amat, que en tu es mon languiment. § E puis diu lo vers, que l'amich debia en son amar: *E on pus fortment me fanes, pus creix mon languiment; e on pus me languieixs, major sanitat me dones.* Axi con si digues l'amich a son amat: Com major conexença he de tu, amat, he major amança e remembrança, e me fas oblidar e auorrir la gloria daquest mon e fa benaventurança, e major desig me fas hauer de ta honrança, lo qual major desig, amat, es causa de mon languiment e de major turment; e com mes languesch desirant ta honor, e de mon*

prohifime saluament, e no veig que s' complefca lo meu desig, ne jo no hi pusch dar compliment; lauors, amat, me dones tu, de ta gloria major sentiment, per la qual reeb de tu major sanament.

VERS. 51

SOSPIRAVA *l'amich e debia: Oh! ¿que es la mia amor?— Respos l'amat: La tua amor es sageyl e enpremta on mostres mos honramens a les gents. Axi con si digues l'amat a son amich, la gracia que tu, amich meu, reebes e has reebuda de ma conexença, de ma amança e de ma remembrança, es per intencio que m' fasses conexer e amar a les gents, qui de mi no han conexença, per doctrina de veres e sanctes paraules, e per sanctetat de vida.*

VERS. 52

VERIA *s' pendre l'amich, e ligar, e ferir, e auçir per amor de son amat. Dona a entendre lo mestre, que l'amich era anat illuminar e endreçar en via de salut perdurable los descreents e enemichs de son amat, per tal que son amat per aquells fos honrat, per los quals es desonrat, per la descreença que tenen de la veritat de son amat, e per ço que ls donas vera conexença de la perfeccio e compliment que ha l'amat en si mateix e en les creatures, per raho de sa diuina trinitat e encarnacio, e que per la dita conexença ixquen de tenebres de ignorancia e de infidelitat, e que ls pogues tornar en amistança de son amat. E com l'amich, fo ab los dits descreents, no volgueren pendre ne reebre la lum que ls*

mostrava de son amat, ans lo preferen, ligaren, e feriren per intencio que l occieffen. § E dementre lo ferien, diu lo vers: *E demanaren li aqueyls qui l turmentauen: ¿Hon es ton amat? Ço es a dir, que n fehièn escarn, per ço com no vehien que son amat lo deffenes, ni l defliuras de lurs mans; mas l amich, qui conexia e dins son cor son amat sentia, diu lo vers que ell respos: § *Vel vos en lo multiplicament de mes amors, e en la sustentacio que m fa de mos turments.* Dona a entendre lo mestre, que l amich, per sobre gran plafer que gustava e sentia, e que li venia de la gloria de son amat, per la amor del qual se lexava agradablement turmentar, e per la amor del qual sostenia ab virtut e ab força que li venia de son amat, los batiments, lo qual amat ab son amich turmentat era present. E per ço, donchs, es vera la resposta damunt dita del amich qui dix, que son amat era en lo multiplicament de ses amors, e en la successio, ço es, en la perseverança que m fa de mos turments.*

VERS. 53

DIX *l amich al amat: Hanch no fugi, ne m parti de tu a amar, depuys que t bagui conegut.* Enten a dir lo mestre, que l amich, apres que hac hahuda vera conexença de desobediencia de sos manaments e consells, hanch no fugi al amat, con sia aço que a aquell qui a Deu obeheix, no li fuig, donchs segueix se que a qui l desobeheix, que a aquell li fuig. E axi mateix diu l amich, que no s parti de ell a amar, depuys que l hac conegut. Enten a dir l amich, que axi con lo feu enteniment no desconeix son amat en entendre mes si mateix ne altre que son amat; enaxi la sua volentat no s parti de amar son amat en tant que amas mes ne tant si mateix ne altre com son amat. § E dona hi la raho l amich en lo vers, la qual raho es aquesta; *Car en tu, e*

per tu, e ab tu fuyon que fos. Enten a dir l amich e concluir, que no s podia fer que ell fugis a son amat ne de ell se partis, pus que per ell, e ab ell iria fos on que fos; e en aquest pas, toca l amich que ell havia vera e principal intencio a son amat, e a si mateix, pus que en ell feria, fos on que fos, e toca l amich lo compliment de la infinida e eternal granea de son amat; e com diu que ab ell era, on que fos, toca la continua perseverança que ell havia ab son amat. Donchs, be s segueix que lo amich nos seguia ne s partia de son amat, pus que per ell, e en ell, e ab ell, era la on que fos. § E puys se segueix que: *Respos l amat: Ne jo, depuys que tu me baguist conegut e amat, no t oblide, ni nyul temps no fui contra tu engan ne fayliment.* Enten a dir lo mestre, que l amat ensercaua axi be e millor, sens tota comparacio, lealtat a son amich com l amich a ell; e per ço li debia l amat que no l havia oblidat depuys que l amich lo hac conegut e amat; car no pot oblidar, qui no pot ignorar, ni pot ignorar qui no pot oblidar, axi pren a l amat de son amich. E diu l amat que no feu en negun temps contra son amich engan, ne faliment, car no pot enganar son amich, ne falir, qui si mateix li dona per encarnar e morir, e per lo sagrament del altar e sentir.

VERS. 54.

ANAVA *l amich per una ciutat, axi con soyl, cantant de son amat; e demanaren li les gents si havia perdut son seny.* Vol dir lo mestre, que l amich, per la gran contemplacio en la qual contemplava son amat, per los diuinals sentiments que dins se pensa sentia tot sospes, entenien que l amich era mes fora si mateix, e en son amat, que en si mateix. E per tal com l amich anava per la ciutat d aquest mon, parlant e

manifestant les alteses e noblefes diuinals de son amat, les quals hauien gustades e aflaborides intellectualment, e son fora raho humana, objectables, la qual fora raho humana, es punt transcendent ab lo qual l amich exi de si mateix, e passaua a son amat; e segons la natura e les condicions del amat, l amich entenia e amaua, fora sa raho humana, separada del sensitiu e imaginatiu, los secrets diuinals de son amat, los quals, segons la raho humana, ajustada al sensitiu e imaginatiu, son impossibles d esser intelligibles ne amables; e per ço com l amich deuallaua a reuclar e declarar a les gents los dits secrets diuinals de son amat, pensauen se que fos l amich home fora de raho; e per ço li dehien les gents si hauia perdut son feny, car no podien aperçebre ni entendre les dites noblefes e alteses del amat, tant eren altes e secretes a humana raho; e per james son secrets a aquells qui del punt transcendent damunt dit, no sabien vsar; e per ço los es vijares que aço que es possible de esser objectat per entendre, amar e membrar del amat, que sia impossibil de esser objectat, e tenen per folls aquells a qui Deu fa gracia que n sabien vsar. E per tal com l amich ne sabia vsar e n vsaua, tenien lo les gents per foll; e que l dit amich ne sabes vsar, e que n vsaua del dit punt transcendent, demostre s en la resposta que ell los feu a aquells qui li demanaren si hauia perdut son feny. § *E respos que son amat li hauia pres son voler, e que eyl li hauia donat son enteniment; e per aço li era romas tan solament lo remembrament ab que remembraua son amat.* Vol dir lo mestre, que l amich los otorgaua que ço que ell dehia e parlaua de son amat, fora era de sensualitat; e per ço era l amich fora de son feny, car diu que son amat li hauia pres son voler, pus que mes li fehia amar son amat, que si mateix, e no volia l amich, sino ço que son amat volia, e auorria ço que son amat no volia, donchs, be li hauia pres son amat son voler, e li hauia donat son ente-

niment, ço es, per major conexença que hauia de son amat que de si mateix; e per tal exia l amich fora de son feny humanal, que se esguarda per raho humanal ajustada a la imaginacio, e al feny comu. Mas, diu que tan solament li era romas lo remembrament ab que remembraua son amat; vol dir l amich, les alteses e les noblefes diuinals que ell contemplaua en son amat, entenent e amant, de aquella contemplacio se fehia impressio en lo seu remembrament, per gracia del amat; e per aquella impressio que romania en la memoria del amich, dehia l amich, que tan solament li era romas lo remembrament ab que remembraua son amat, ço es, que manifestaua son amich los dits secrets diuinals de son amat. E la dita impressio e remembrament era materia al amich de parlar e manifestar a les gents les dites noblefes e alteses diuinals de son amat, sens la qual impressio, no haguera l amich materia ne subject de parlar ne de cantar de son amat.

VERS. 55.

IX l amat: Miracle es contra amor d amich qui se adorm oblidant son amat. Ço es a dir, que gran marauella es, com l amich, qui ha conexença de son amat, e lo dit amich ha aflaborit lo dols e placent gust qui destila de la diuinal amor de son amat, com puys l amich se adorm en los delits e plasers mundanals, oblidant lo dit gustament de son amat, lo qual gust diuinal dona mes plasers, delit e benauyrança, que s pot trobar, e que s troba en totes les creatures que son dejus lo cel posades, encara que en vn temps mateix se poguessen reebre per home. E per tal diu l amat, que miracle es contra amor d amich, que s adorm oblidant son amat, e diu oblidant son amat, per ço que hom entena que l amich pot hauer

plaſer juſt, no empero oblidant ſon amat ne ſos manaments; e a l'amich oblidar ſon amat, no es ben veritat que miracle es, qui vol aytant dir, com obra feta ſobre natura, e de aytal obra ſe marauella hom; e per tal es marauella dexar e oblidar creador per creatura; dexar e oblidar be infinit e eternitat, per be finit e de no res creat, e qui poch val, en comparacio del be eternal. No ſolament es miracle ne marauella; ans es gran desconexença, follia e oradura; mas a l'amat li plau parlar cortefment, dient que miracle es. § E enapres ſe ſegueix en lo dit vers, que reſpos l'amich e dix: *E miracle es contra amor d'amat, ſi l'amat no deſperta l'amich, pus que lo ha deſirat.* Dona a entendre lo meſtre, ço es a dir, que gran marauella es del amat, qui ha amar immutable, pus que l'amich ſe es a ell donat e offert deſirant ſa honor, com lo deſampara, pus que lo ha rebut per feruidor; diu es marauella del amat, ço es, com dexa eſcortar ſon amich en mans de ſos enemichs, com es temptat per aquells, ſi no l'deſſen e deſliurè d'ells, per tal que no ſia ſobrat ni vençut per aquells ſeus enemichs, e que l'amat no perde ſon amich e ſon feruidor.

VERS. 56

PVJASSEN lo cor del amich en les alteſes del amat, per ço que no ſos embargat d'amar en lo abis de aqueſt mon. Dona a entendre lo meſtre, que l'amich hauia per experiença intel·lectual que les alteſes de ſon amat, que ſon, diuina bontat, diuina graneſa, infinida e diuina eternitat, diuinal poder, diuina ſauieſa, diuina amor, diuina virtut, diuina veritat, diuina gloria, diuina juſticia, diuina miſericordia, diuina gracia e diuina perfeccio e les altres, donen tan ſolament compliment al ſeu cor, ço es, a la ſua penſa e al ſeu deſig; com ſia

que tota coſa haja apetit naturalment de eſſer e de eſtar ab ſon ſi, e ab ſon compliment. E com l'amat, ab ſes alteſes damunt dites, ſia ſi e compliment de ſon amich, e de tot quant es per tot, hauia natural apetit e deſig lo cor del amich de eſſer e de eſtar ab ſon amat. E dient en lo vers que per tal hi puja lo cor del amich, per ço que no ſos embargat en l'abis de aqueſt mon, dona a entendre lo meſtre, que eſtes coſes de açi ſajus e terrenals, ſon occaſio moltes vegades al cor del amich, com ſe enclina a amar aquelles, de embargar e encarçerar, que no pot be pujar a les alteſes del amat contemplar, per ço car les coſes terrenals ſon naturalment aptes a eſſer deſirades e amades, la qual aptitut han en ço que ſon belles a veſer, e plaſents a ohir e a odorar, e dolçes a guſtar, e delitables a tocar, e agradables a nomenar e a parlar d'elles, e ſaboroſes a eſſer imaginades o a imaginar. E per ço com l'amich, ſegons cors natural e corporal, atrobaua plaſer en lo dit ſentiment ſenſual e terrenal, e lo ſeu cor no atrobaua compliment de ſon deſir en los dits plaſers terrenals, car no l'hac ab ſi, e negu no pot dar ço que no te en habit o en potença, e l'amat haja ab ſi tot compliment, per tal es dit que l'cor del amich ſe n'puja a les alteſes de ſon amat, on troba compliment e repos. § Per ço diu en lo vers, que *Quant ſo al amat contempla l' ab dolçor e plaſer.* E no es marauella ſi trobaua dolçor, car contemplaua ſa gloria e ſon compliment. § E puys diu en lo vers, que *L'amat abaxa l' a aqueſt mon, per ço que l' temptas ab tribulacions e ab languiments.* Dona a entendre lo meſtre, que al amat plau que lo cor de ſon amich ſia tribulat e languit en aqueſt mon, per la ſua amor, e per dolor que haja per la defonor que veura que li ſera feta; e encara que ſia tribulat e languit per ſobira contrast dels deſirs naturals e morals defordonats; e en lo dit contrast virtuos, ſe ſegueix que ſoffer lo cor del amich leyal paſſions; tribulacions, angoxes, dolors, treballs e languiments. E de tot

aço han los leyls amadors del amat intellectual conexença e sensual experiència.

VERS. 57

DEMANAREN al amich: *¿Quals son totes les teues riqueses?*—
Respos: Les paubretats que sostench per mon amat. Dona a entendre lo mestre, que l amich se tenia per rich, com sofferia fam, fet e dejuni, los quals son pobresa del apetit e del gust natural. E s tenia l amich per rich, com sostenia per son amat calor e fret, los quals son pobresa del natural sentiment. E s tenia l amich per rich, com li eren fetes desonres, honrant son amat, les quals son pobreses de honors mundanes. E s tenia l amich per rich, com era luny de sa terra e de sos parents, per honrar e feruir son amat, la qual leyaltat es pobresa de natural e sensual consolacio. E s tenia per rich l amich, com era sols, sens companyia de gents, per son amat, la qual soledat es pobresa de amistat e de solaç sensual e humanal. E enaxi de les altres pobreses, que son riqueses del amich, les quals soste per amor de son amat. Mes encare se te l amich per rich, com desira morir per honrar son amat, lo qual desir es pobresa de vida natural e temporal. § E enapres diu lo vers: *¿E qual es ton repos?*—*Lo languiment que m dona per amor.* Enten a dir lo mestre, que l amich treballaua per amor de son amat, per tal que l amat ne fos honrat; e per ço com no podia aportar a acabament lo dit honrament que desiraua de son amat, languia l amich per amor, e aquell languiment era repos al amich, per tal com era fundat en la amor que hauia a son amat. § E puys diu en lo vers: *¿E qui es ton melge?*—*La confiança que he de mon amat.* Enten a dir lo mestre, que lo amich tenia fe, esperança e justícia de son amat, la qual re-

guardona a quiscun amich, segons que per amor e honor del amat haura treballat. § E en la fi del vers diu: *¿E qui es ton mestre?*—*Respos e dix, que les significances que les creatures donen de son amat.* Enten a dir lo mestre, que l amich sabia contemplar son amat, e les coses damunt dites, per lo significat de les creatures.

VERS. 58

CANTAVA l oceyl en vn ram de fuyles e de flors, e lo vent menaua les fuyles e aportaua odor de les flors. Vol dir lo mestre, que l oceyl es l enteniment del amich qui canta, ço es, qui cogita e enten diuerfes objectes en vn ram de fulles e de flors, ço es, en vn cors huma, ab lo qual es ajustat e compost; en lo qual cors son fulles, ço es, les potencias sensitives, les quals son potencia visua, auditiua, odoratiua, gustatiua, tactiua, e affectiua, e encara imaginatiua. E les flors son los actes de les dites potencies, los quals son aquests: vefer, ohir, odorar, gustar, palpar, parlar e imaginar. E diu lo vers, que l vent menaua les fulles, ço es, que la volentat que naturalment se mou iuarsosament a amar o desamar, es significada per lo vent, qui iuarsosament es aer mogut en ça e en la, poch o molt, la qual volentat, ab son voler, mou les potencies damunt dites, axi com lo dit vent mou les fulles, e mou la volentat les dites potencies, per ço que seguefca fruyt de lurs actes, los quals actes son significats per les flors damunt dites; e per la odor son significats los fruyts dels dits actes, los quals fruyts son aquests: vist, ohit, odorat, gustat, palpat, parlat e imaginat. § E enapres diu en lo vers que *Demanaua lo amich al oceyl, que significana lo mouiment de les fuyles ne la odor de les flors.*—*Respos: Les fuyles signifiquen, en lur mouiment, obe-*

diencia; e la odor, malanança. Vol dir lo mestre, que l'amich dona a entendre les coses damunt dites, per la demanda que fa de la significacio de les fulles e de la odor de les flors; e que la expoficio sia vera, segons les metaphores, la resposta que feu l'oceyl ho demostra; car enaxi com les fulles del ram son obedients al vent qui les mou, enaxi son obedients les potencies al voler de la volentat del amich, sens lo qual voler, no feria qui mogues en l'amich les dites potencies, ne lurs actes, ne per consequent no s'fegurién los fruyts damunt dits de les dites potencies. En ço que diu que la odor significa malanança, vol dir l'amich, que la volentat deu dominajar ab son voler, fots raho de penitencia e de justícia, les dites fulles, flors e fruyts; en tant que com la potencia visiva veura la bella cosa, vista la qual es apta a esser vista e desirada a son plafer, per lo appetit natural que constreny la dita potencia, que la dita cosa vista bella no sia reebuda en l'amich fots raho del appetit natural, qui la apeteix e força naturalment la potencia visiva que la vege, per tal que n'haja plafer natural. E per lo constrenyiment moral de la volentat del amich, fera engendrada passio en l'amich, qui amara mes obehir al feu voler ordonat a aquell del amat, que no fara al feu, concordant al dit appetit terrenal e natural damunt dit. E aço mateix pot hom entendre del so placent ohit, e de la odor, e de la bella e placent cosa odorada, e del cast, dols e faboros gustat, e enaxi de les altres potencies. E de la imaginatiua axi mateix, la qual es caxa o olla on son conferuades les semblances de les coses vistes, ovides, odorades, gustades, tocades, e parlades, per la qual imaginacio, ab son imaginar es engendrada passio e malanança en l'amich naturalment, com es la dita imaginacio ab son imaginar habituat, de les dites semblances, confret e obedient al just voler del amich, qui mes ama son amat, que si mateix; per lo qual mes amar contrasta

l'amich, al feu fals e desfordonat imaginar, com n'es temptat per lo demoni, per lo mon, e per la carn.

VERS. 59

NAUA l'amich desirant son amat, e encontra s' ab dos amichs qui ab amor e ab plors se saludauen; e se abraçaren, e s'befaren. Dona a entendre lo mestre, que l'amich no cessaua de pensar e de contemplar en son amat, e en les seues coses; e per ço com contemplaua en la encarnacio de son amat, en la qual encarnacio son dues natures, diuina e humana, en vn mateix suposit, Jesuchrist appellat; diu l'amich per semblança que encontra dos amichs, en tant que prenja l'amich en sa contemplacio, la diuina natura per vn amich, e la natura humana per altre; no que l'amich entenes que les dues natures diuina e humana damunt dites, fossen dos suposits; mas be enten l'amich que lo feu amat Jesuchrist es fill de Deu, e es home perfectament e complidament. E en quant es Deu, es appellat amat; e en quant es home, es appellat amich; puy en altre manera no feria vertaderament e complidament Deu, ne vertaderament ne complidament home. Mas per ço com ho es, appella l'amich damunt dit les dues damunt dites natures amichs, los quals diu en lo vers que encontra, e que ab amor e ab plors se saludaren, e se abraçaren, e s'befaren, donant a entendre lo mestre, que l'amich contemplaua la vnio de les dues damunt dites natures, e segons la natura de cascuna, e la propietat que te e que li coue, e que hagueren en la encarnacio del fill de Deu, dona l'amich la semblança; en tant que la diuina natura vench a la humana per amor, e ab amor, fots raho de suposit eternal e infinit; e la natura que prenh humana, vench a la diuina, subjecta a passio e a mort, per

raho del peccat original. E per aço diu que ab amor e ab plors se faludaren; e en aquest pas son enteses les dites condicions de la diuina natura e humana. E en ço que diu que se abraçaren, e s'befaren, dona a entendre l'amich que enaxi son vnides les dues natures en vnitat de suposit, com la natura diuina, fots raho de suposit filial, vol e ama esser aquell home; e vol e ama que aquell home sia Deu en ell mateix. Donchs, be s' son abraçats, e befats aquests dos amichs, ço son, les damunt dites dues natures diuina e humana en Christ; car mes inseparables son que los accidents de substancia creada, sens los quals accidents, ço es, quantitat, qualitat e los altres, no poria esser ço que es, car solament e singularment es la increada, ço es, la diuina sens accidents. § E puy diu en lo vers: *Es mortis l'amich, tant fortment li remembraren los dos amichs son amat.* Dona a entendre lo mestre, que l'amich qui aquest tan gran faludament e befament contemplaua dels damunt dits dos amichs, ço es, de les damunt dites dues natures e son amat, ixque lo dit amich fora de si, per raubiment, qui l'fehia estar mes en son amat, e en la natura d'aquell, que en si mateix, ne en fa natura; e aço es ço que diu, que se esmorti l'amich, car tan era gran lo remembrament del amich, que encenia e multiplicaua lo foch d'amor qui era en lo cor del amich, que los dos amichs remembraua, que sobre exir fehia l'amar del amich, en tant que diu que se esmorti l'amich, tant fortment li remembraren los dos amichs de son amat.

VERS. 60

COGITAGA l'amich en la mort, e hac pabor, tro que remembra son amat. Enten a dir lo mestre, que l'amich cogitaua pensant e membrant en la priuacio imagina-

dora de son esser, la qual priuacio significa la mort; car mort no es als, mes priuacio de vida, la qual vida deu esser. E la priuacio de vida e de esser se fa en home per raho de la separacio de la anima e del seu cors, com per volentat del amat se fa departiment de la anima e del cors del amich. E com priuacio de son esser mateix, sia naturalment colà molt terrible e espauentable, per raho del perdiment qui s' segueix, natural en l'amich, lo qual perdiment es en totes ses parts corporals e naturals; axi com en la elementatiua qui es en home, que pert en l'home mort son elementar; e en la vegetatiua que en elles hi pert son vegetar; e en la fenfitiua que en elles hi pert son fentir; e en la imaginatiua que en elles hi pert son imaginar. Mas la racionatiua, ço es, l'anima racional, no pert son membrar, entendre e amar, car es substancia immortal e incorruptible. Be dit, que si es dampnada, que pert son amar, e s' toft defamar, e aço moralment. E no tant solament pert hom en lo punt de la mort les coses naturals e essencials damunt dites, ans pert hom encara los bens de gracia, qui se esguarden per riqueses e honraments; e pert hom amichs e parents. E per tal com l'amich cogitaua tots los damunt dits perdiments, per ço dix l'amich que hac por. E no es marauella, si por hauia lo amich, naturalment, de tant grans perdiments, con son los damunt dits bens naturals, que tots se perden en la mort; e per ço diu l'amich en lo vers, que hac por tro que hac membraça de son amat. Enten a dir lo mestre, que l'amich membra lo poder, fauiesa, eternitat, justicia e volentat de son amat; car per lo poder, pensaua e entenia que es omnipotent en poder conseruar la entitat de les sobredites parts essencials del amich. E membraua e entenia que son amat ha fauiesa eternal e infinida, per la qual neguna de les parts del amich no s' podia perdre per ignorar; e membraua l'amich e entenia que son amich es eternal, e per raho de sa eternalitat eternant, se-

ran conferuades les dites parts, en tant que no s' poden priuar de tot en tot; e membraua l'amich la justícia de son amat, la qual guardona a cascu, segons que haura merefcut de be o de mal. E si s' perdien de tot en tot les dites parts del amich, no s' seguiria que l' amich fos remunerat en lo tot, mas en la part, ço es en l'anima; e axi feria li feta al amich per son amat injuria, la qual injuria es impossibol. E membraua e entenia lo amich, que la volentat de son amat, que es vna mateixa cosa en nombre e ab son poder, fauiesca eternitat e justícia, ama e vol ço que l' poder pot, e la fauiesca sap, e la eternitat dura e conferua, e la justícia reguardona de son amich, e en son amich. E ab aytant l'amich priua la dita por natural de son cor, per lo dit remembrament que hac de son amat, e de ses damunt dites dignitats § E per ço se diu en lo vers: *E crida a les gents qui li estauen denant: ¡Ab, senyors! Amats, per ço que mort ne perill no temats a honrar mon amat.* Enten a dir lo mestre, que l'amich per la gran caritat que hauia a son prohifine, crida ab dolor de cor a tot lo mon qui li era denant per pensa, e dehia e manifestaua, que tan solament l'amor que hom ha a Deu, major que a si mateix, es aquella qui tol por de morir; car aquell qui ama mes Deu e son honrament, no tem morir en Deu, ne per Deu.

VERS 61

DEMANAREN al amich on començaren primerament ses amors. Dona a entendre lo mestre, que l'amich, en aquesta obra, dona manera que li sien fetes demandes e questions, les quals ell mateix les fehia en son enteniment. E aço fehia l'amich per ço que l'enteniment hagues manera de enferecar e de atrobar e de concluir diuerses rahons, e conclu-

sions de diuerses materies. E en ço que diu la demanda, on començaren primerament ses amors, dona a entendre, que temps fo que ell no amaua, e que a les hores amaua, e que diuerses amors hauia, les quals son aquestes: l'amich amaua son amat, amaua si mateix, e amaua son prohifine. E en aquestes tres amors se conclouen totes les altres amors pertanyents a les damunt dites; e sens les tres, neguna amor es qui res valga. § E pays diu lo vers: *Respos que en les nobleses de son amat; e que de aquell començament, se inclina a amar sen amat, si mateix e son prohifine.* Dona a entendre l'amich en la resposta que feu, que les nobleses de son amat li foren començament de ses amors, les quals nobleses son aquestes: sobirana volentat, sobirana granesa, sobirana duracio, sobira poder, sobirana gloria, sobirana distincio, sobirana concordança, sobira començament, sobiran mijsa, sobirana fi, sobirana egualtat, sobirana simplicitat, sobirana justícia, sobirana misericordia e sobirana perfeccio; les quals nobleses del amat son infinides e eternals, e n'altra manera no serien sobiranament nobles. E per ço son nobleses dites sobiranes; car la vna es l'altre en vn mateix nombre, e cascuna es l'amat, e l'amat es cascuna, e totes son l'amat, e l'amat es totes, e sens elles l'amat no seria res, ne elles res no serien sens l'amat, e per ço son dites nobleses del amat. E encare son dites nobleses sobiranes, car l'amat en elles e ab elles se ha tan sobiranament e natural, per agencia intrinseca, com per existencia fots raho de distincio, car per distincio son en l'amat diuerses suposits diuinals, e per concordança son una mateixa essencia e natura; e per començament, mijsa e fi, son en l'amat los dits suposits diuinals e propietats personals, e per egualtat son eguals les dites propietats personals, en tant que lo vn no es major que l'altre en propietat ni en immensitat, per raho de eternitat ni de infinitat; e poden esser vna mateixa essencia e natura, sens compo-

ficio per raho de fobirana simplicitat, e perfectament e acabament, fens tot deffaliment, per raho de fobirana perfeccio. E encara mes, son dites noblefes del amat fobiranes, per raho de causa fobirana, car l amat, ab fes noblefes fobiranes, es causa fobirana, fora fa natura, hauent efecte creat superlatiu en bonefa, granesa, duracio, poder, e les altres, ajustat e vnit, per encarnacio, ab si mateix. Donchs, be son vertaderament e fobiranament nobles, per l amat, en l amat, e ab l amat; car per ço car l amat es Deu, son les fues noblefes diuines; e per ço car l amat es eternal e infinit, son les fues noblefes eternal e infinides, segons que ja esta dit. E axi mateix es l amat bo, gran, eternal, poderos, faui, amoros, virtuos, ver, glorios, distinct, concordant, començant, mijançant, complint, egualant, simple, just, misericordios, perfect, e acabat en tota perfeccio. E per tal, dix l amich que les dites noblefes de son amat foren començament de fes amors; car l amat, ab les dites noblefes, tan amable es digne de effer amat per son amich, e per tal l amich, qui coneix axi noble son amat, fobiranament ama l mes que si mateix, e comença amar si mateix, seguent lo voler de son amat; e ama son proffime, axi com si mateix, en son amat, e per amor de son amat. § E puys diu en lo vers: *E a defamar engan e fayliment.* Ço es a dir, que l amich, qui abans que hagues conexença de les noblefes de son amat, amaua engan e faliment, ço es, lo mon e ses vanitats; apres que hac conexença de son amat, e de ses noblefes, comença a auorrir e a defamar engan e faliment.

VERS. 62

DIGVES foyl, si t defamaua ton amat ¿que faries? Vol dir lo mestre, que l amich dona a entendre e a conixer com son coneguts los falses e leylals amadors de

son amat, ço es, si tenen vera e ordenada intencio en amar l amat, o falsa o desordenada; la qual intencio es coneguda en la resposta que feu l amich a la damunt dita demanda. § *Respos l amich, e dix que amaria, per ço que no moris, con sia cosa que defamor sia mort, e amor sia vida.* Vol dir lo mestre, que l amich dona a entendre, que la fi e lo compliment del amat, no esta en amar home, mas en amar si mateix; com sia ço que l amat no sia per home, mes per si mateix; e per ço ha l amat la fi e son compliment en si mateix e no en altre. Donchs, la on l amat defamas home, no perdria l amat la sua fi ne son compliment, puys no l te en lo home. Mas no es enaxi del amich, car l amich no es per si mateix, ne ha fa fi en son compliment, ne en si mateix, ans es creat per son amat, e ha l creat l amat per intencio que per ell sia amat, honrat e obehit; e per tal, es l amat fi e compliment del amich. E si l amich no amaua, honraua e obehia l amat, perdria l amich sa fi e son compliment, qui es la mort; e peccaria l amich mortalment, e morria eternalment. E per ço com l amich tenia vera intencio en amar son amat, en tant que no l amaua principalment per ço que gloria li donas, mas per ço com l amat es digne per son compliment de effer amat; e per tal que l amich complexca la fi e la intencio per la qual e a la qual es creat, per ço respos l amich e dix, que la on l amat lo defamas, ell tan mateix lo amaria. Vol dir, que ell, no amant son amat, aconseguiria mort, com sia que defamor sia mort, e amor sia vida.

VERS. 63

DEMANAREN al amich: ¿Quina cosa es perseverança? Enten a dir lo mestre, que l amich, volent donar doctrina a los leylals amadors de son amat, com sapien continuar

lur bona amor que tenen en amar lur bon amat, dona manera que demanda li fo feta quina cosa era perseverança. E per la resposta que l'amich fa a la dita demanda, mostra lo dit amich la manera de conixer perseverança, la qual resposta es aquesta: § *E dix l'amich, que perseverança era benauyança e malanança en amich perseverant en amar, honrar e seruir son amat ab fortitudo, paciència e esperança.* Vol dir l'amich, que l'amador, qui ha començat a amar, honrar e seruir l'amat, e persevera ab fortitudo, paciència e esperança, aquell perseverar li es subjeçt al dit amador de benanança e de malanança; sens lo qual perseverar, no s'eguiria en ell benanança n'e malanança. Subjeçt li es de benanança, car se es fet agradable e amable al amat per perseverança, entant que en esta vida ne s'consolat, e visitat lo dit amador de consolacions e plasers diuinals de son amat; e encara que multiplica en merits, per los quals aconsegüira, en la gloria celestial de son amat, perdurable benauyança. Es li subjeçt de malanança lo perseverar al amador, en tant que coue li aporta lo fex que amor fa aportar a fos amadors, lo qual fex es batayla continua contra lo mon, carn, e dimoni; en la qual batayla porta e soffer lo ver amador moltes e diuerfes tribulacions e malauentures, per amor de son amat e per honrar fos honraments, contrestant lo dit amador ab les dites virtuts, e bataylant contra los dits enemichs, ¹ les quals dites virtuts son fortitudo, paciència e esperança; car ab fortitudo efforça son coratje combatut per los dits enemichs, e conferua ço que ha començat a guafanyar en honrar son amat; e ab paciència soffer les passions e les aduerfitats que li venen dels dits enemichs; e ab esperança, ha confiança ab son amat, que li ajudara a vençre e a sobrar tots los feus dits enamichs e totes lurs temptacions.

1. En el còdice unas veces se escribe: «Enamichs» otras «eremichs» y otras «inimichs» y no se observa sjeza en la ortografía.

VERS. 64

D*ix l'amich a son amat que l'pagues del temps que l'hauia seruit.* Dona a entendre lo mestre, que l'amich hauia finits e complits sos dies, e que l'amat lo hauia appellat que contas ab ell; e con l'amich fo anat denant son amat, dix li que l'pagues del temps que l'hauia seruit, puys que ell hauia complit, tot lo perque l'amat en aquest mon lo hauia trames. E per ço com l'amat ha eternal memoria, tot ço que l'amich hac fet per amor de son amat, e per honrar fos honraments, tot era present a l'amat. § E per ço diu lo vers: *Compta l'amat los pensaments, e los desirers, els plors, els perills, els trebayls que hauia sostenguts son amich per sa amor.* Dona a entendre lo mestre, que l'amat es just e leyal e vertader a son amich; car leyal e vertaderament ajusta, e volia son amich guardonar de tot lo seruey, e del temps que l'hauia seruit, no solament d'aço que l'amich hauia pensat e obrat; mas encara d'aço que l'amich hauia, per honrar son amat, desirat, tot lo hi prenía en compta l'amat. § Apres diu en lo vers: *E affigi l'amat en aquell compte, eternal benauyança.* Dona a entendre lo mestre, que l'amat es gracios a son amich, car l'amich lo ha seruit en temps determinat, e segons just compta guardonant lo segons justícia, deuria retre l'amat a son amich guardo en temps determinat. Mas, per ço com l'amat es eternal gracia, axi com eternal justícia, vol a son amich per natura de gracia, vltra justícia, guardonar per regraciar, ço es, ser gracia de eternal benauyança, la qual es sens temps determinat e sens fi; e puja mes la gracia que l'amat fa a son bon amich, per aquella manera, que tot lo guardo qui se esguarda per dreya ley de justícia. § E diu en la fi

del vers: *E donec si mateix en paga a son amich.* Dona a entendre lo mestre, que l'amich es sobiranament franch, liberal e amoros a son amich, car de tot si mateix fa paga a son bon amich.

VERS. 65

DEMANAREN al amich que cosa era benança. Vol dir lo mestre que l'amich vol afalagar los enamorats de son amat, e donar manera de alegrarlos com son en tribulacions per lur amat Jhesuchrist, e donar los conexença que no púsquen esser enganyats, en ço que a uegades se pensa hom que sia mal, e es be, e d'aço que pensa hom que sia be, e es mal; e per ço preich manera l'amich, que demanda li sos feta, que cosa era benança. § E diu en lo vers: *Respos que era malança sostenguda per amor.* Vol dir lo mestre, que l'amich que vertaderament ama son amat, com se veu que es tribulat, blasmat, defonrat e escarnit per amor de son amat, a les hores enten que te benança; perque imagina que l'amat vol que sia de la sua cort. E per ço aquell cogitar engendra dins son cor plafer e alegria, los quals son la damunt dita benança. Donchs, be diu veritat l'amich, que benança es als leyals amadors del amat, malautura sofferta per amor. § *Mes demanaren li: Diques, foyl zquina cosa es malança?—Respos: Membrança de les defonors qui son feyles a mon amat, digne de tots honraments.* Vol dir lo mestre, que l'amich, qui te remembrança de la perfeccio de son amat, lo qual enten esser digne de tots honraments, e veu l'amich que li es feta defonor, per tants falses e defleyals amadors, qui pensen esser vertaders amadors del amat; e cogita l'amich que son enganyats en lur amar, aquell cogitar aytal del amich engendra en son cor malança, per raho de la defonor que veu que hi pren l'amat; e encara

per raho de lur dampnacio, en la qual hauran perdurable pena e malautura. ¹

VERS. 66.

REMIRAU l'amich un loch en lo qual hauia vist son amat. Dona a entendre lo mestre, que l'amich contemplaua en aquell loch son amat, en lo qual li aparegue visiblement son amat Jhesuchrist; lo qual loch es la creu en la qual li aparegue crucificat; e per tal diu que remiraua son loch en lo qual hauia vist son amat. E que aço sia veritat, l'amich mateix ho ha reuelat en un dictat, anomenat *Desconort de Ramon.* E jo esponedor, indigne, per la gracia del amat, dexeble del dit mestre Ramon, fas testimoni que en mon temps hagui, e viu, e legi lo dit dictat qui es en versos rimats. § E en dos versos del dit dictat ne fa lo dit Ramon mençio, los quals son aquets:

Mas plach á Jhesuchrist, per sa gran pietat,
que s'presentech a mi cinch vets, crucificat.

E puys diu lo vers. *¡Ab, loch que representes les beyles custumes de mon amat!* Dona a entendre lo mestre, que l'amich, contemplant, contemplaua los significats de la imatge de pietat en la creu, los quals significats appella l'amich belles custumes. Cert es be que eren belles e en pus superlatiu grau que may no eren estades, ni feren mes belles, ne tant belles, per raho del ajustament de la diuina natura ab qui eren ajustades; les quals custumes son moralitats creades, ço es a saber, justicia, prudencia, fortitudo, temprança, esperança, caritat, humilitat, paciencia e pobretat. Justicia tench Jhesuchrist, el qual rete al seu pare celestial ho-

1. En el código original falta la exposición de la última parte de este versículo. No es fácil averiguar si la omisión procede del expositor ó del copista.

nor, reuerencia e obediencia. Prudencia hac Jhesuchrist, en ço que ama mes la honor que s segui al seu pare celestial, per la sua mort humanal, que conseruar vida si mateix humanalment. Fortitudo hac Jhesuchrist, car ab ella vençe Satanas e la mort, per la qual prengue mort. Esperança hac Jhesuchrist, car abans que moris, dix que en les mans del seu pare comanaua lo seu esperit. Caritat hac Jhesuchrist al seu pare celestial e a son prohibisme, ço es, a tota la humana natura, car per amor e honor del seu pare, qui tant lo hauia amat e honrat, que ab sa diuina natura lo hauia vnit e ajustat, ama morir; e per amor de hom, qui era dampnat, fos per la sua mort saluat. Humilitat hac Jhesuchrist, en quant fo obedient al seu pare, e a la ley que hauia donada a Moyses. Paciencia en amor, e en caritat pobresa hac Jhesuchrist tan gran, que en son naximent la mostra, en sa vida e en sa mort no ho cal dir, car tot nuu mori, e enaxi com nasque del ventre virginal de la sua mare, enaxi fo posat en creu. Adonchs l amat Jhesuchrist hac belles custumes. § E enapres diu lo vers: *Diras a mon amat que jo sostenech per sa amor, trebayl e malanança.* Ço es a dir, que l amich, contemplant, membraua e imaginaua que era anat a reys, e a prelates, e a fenyors moltes vegades, per tal que ls mogues a exalçar la honor de son amat, ço es, la fanta se catholica; e quax no podia res acabar ab ells, e ayço li era al amich major treball e tribulacio, que tot lo que hauia fet per dijunis, aficcions, disciplines, deshonors, e los perills en los quals se metia, per mar e per terra, per amor de son amat. § E diu en la fi del vers: *Respos lo loch: Con en mi era ton amat, sofferia per ta amor, major trebayl e malanança que tots los altres trebayls ne les altres malananças que amor pot donar a sos seruidors.* Dona a entendre lo mestre, que l amich puja sa contemplacio remembrant se que los seus treballs, ne encare tots junts quants ne han sofferit los sants, no han comparacio ab los treballs, dolors

e tribulacions, que l amat porta e sofferi per amor de home, car negu no era Deu en Deu, e l amat Jhesuchrist era e es Deu en lo fill de Deu. Donchs, major fo lo treball, dolor, e escarn e tribulacio, sens comparacio, que treball de negun altre amador que pusques sofferir per amor.

VERS. 67

DEHIA lamich a son amat: *Tu est tot, e per tot, e en tot, e ab tot. A tu me vnyl dar tot, per tal que jo te haja tot, e tu hajes tot mi.* Dona a entendre lo mestre, que l amich desiraua molt que son amat fos vertaderament conegut e amat, segons la perfeccio de sa totalitat eternal e personal, e de sa totalitat humanal e filial per encarnacio; e per ço que mils ho do a entendre, pren manera l amich que parlaua mentalment ab son amat, dient li: Tu, amat, ets tot, vol dir l amich, que l amat no es tot compost de parts, ne es part, ans es tot sens parts, per ço com es pura simplicitat e pur actu; car, axi com tot qui es compost de parts, no pot esser tot sens parts, les quals dien diuerses effencies, per les quals es lo tot compost, enaxi l amat es tot, qui es simple de sa simplicitat essencial, infinida e eternal; per ço pot esser tot sens parts, per raho de sa simplicitat essencial e singularitat, per la qual es l amat vn tot simple, sens neguna comparacio infinit e eternal. E com diu l amich a son amat, tu est per tot, dona a entendre l amich, que l amat es infinit sens terme, e sens quantitat, e encara es l amat per tot, car ell es fi e compliment de tot. E com diu l amich a son amat, tu est en tot; vol dir l amich que no es neguna entitat creada en que l amat essencialment no sia comprhent ne compres. E com diu l amich a son amat, tu est ab tot, dona a entendre que l amat es tot ab tot; ço es a dir, que

ab totes quantes vnitats ha l amat creades es tot ab totes, sens diuisio de sa totalitat, e de la totalitat creada. E com diu l amich a son amat: A tu me vuy dar tot, per tal que jo te haja tot, e tu hajes tot mi, vol dir l amich que ell volia son amat tot per vnitat, tot per trinitat, tot per encarnacio, tot per saluacio, car en altra manera no l hauria tot, ne per part no pot negun home hauer l amat, car es indiuisible; e qui axi no l ha tot li defall; car qui no l ha per trinitat, no l ha per vnitat, e qui no l ha per encarnacio, no l ha per trinitat, ne per vnitat essencial. E qui no l haura hagut en esta vida tot, per les totalitats damunt dites, no l haura en altre fetgle per saluacio, mas per dampnacio. E com diu l amich a son amat, e tu hajes tot mi, vol dir l amich, que si tot es del amat, coue que son amat posehesca tot son recordar, entendre, amar, sentir e imaginar; e en altra manera no seria l amich tot del amat, ne l amat tot del amich. § E puys diu en lo vers que: *Respos l amat: No m pots hauer tot, sens que tu tot no sies de mi. E dix l amich:—Hajes me tot, e jo tu tot.—Respos l amat: Si tu me has tot ¿que haura ton fill, ton frare, ne ton pare? —Dix l amich: Tu est aytal tot, que pots abundar a effer tot de cascu qui s done a tu tot.* Vol dir l amich, que l amat, per raho de sa infinitat e eternitat, pot effer tot de cascu, segons que ja esta declarat, pus que l amich se do tot al amat, segons que damunt es declarat.

VERS. 68

ESTENGVE e perlonga l amich sos pensaments en la granea e en la durabilitat de son amat, e no hi atroba començament, mijsa ne fi. Enten a dir lo mestre, que l amich tant amaua conixer son amat, que excitaua son enteniment a entendre, e sa memoria a membrar ab natura de punt traf-

cedent la granea e la durabilitat de son amat, e diu que no hi atroba començament, mijsa ne fi, car son eternal e infinides; on, enaxi com la caramida atrau, e tira a fi matexa l agulla de ferre, axi l amat atrau e tira al punt trascendent lo membrar, entendre e amar de son amich a sa conexença, amança e remembrança lo qual punt trascendent es instrument al dit membrar, entendre e amar del amich, actiuats per gran e feruent deuocio del amich que ha a son amat. E per tal com l amich mesuraua ab dit punt trascendent la dita granea de son amat, e sa durabilitat, no hi atrobaua començament, ço es, anterioritat de loch ni de temps, ne hi atrobaua fi, ço es, posterioritat de temps ne de quantitat. E pus que no hi atrobaua l amich començament ne fi, no hi podia atrobar mijsa, mesurant per temps, loch ne quantitat, con sia aço que sia impossible cosa atrobar mijsa, sens començament e fi que sia de lur natura. E axi conexia l amich que la granesa de son amat couenia de necessitat que fos infinida e eternal; e aço mateix de la sua durabilitat. § E per ço diu en lo vers: *E dix l amat: ¿Que mesures, foyl?—Respos l amich: Mesur menor ab major, e defsayliment ab compliment, infinitat ab quantitat, e eternitat ab començament, per ço que humilitat, paciencia, carital e esperança ne sien pus fortiment en ma membrança.* Vol dir l amich, que ell defallia, en quant en esta vida no s pot l amat objectar per entendre, amar e membrar, fino en l altra, on no fera mester punt trascendent. E dona manera l amich per ço que mils sia entes, que l amat lo repres, no per ço que al amat desplagues que son amich lo conegues, com diu que li dix: *¿Que mesures, foyl?* E per ço com l amich entes lo defalliment essencial de part sua, e la sua poquesa, e entes la majoritat de son amat, respos l amich: *Mesur menor ab major, ço es, que l amich ab son enteniment entenen, e ab sa memoria membrant, que son menys, objectaua son amat, qui es major que ell e que tot quant*

és. E ab les quals potencies, que son defectiues en lur esser, e en objectar, objectaua lo sobira object, que es l amat, lo qual es compliment; e per ço dehia l amich, que ell mesuraua *compliment ab deffayliment*, e son les dites potencies finides e termenades en lur esser e obrar per quantitat, e l amat es infinit; e per ço dehia l amich que ell mesuraua, ço es, objectaua, infinitat ab quantitat. E ab les dites potencies, que son començades e creades, objectaua l amich son amat qui es eternal. E per tal dehia que ell mesuraua *eternitat ab començament*. Mas per tal que hom entena que l amich hauia bona intencio, e que per gran zel de bona amor que hauia en amar son amat, ho fehia, dona a entendre la intencio en ço que diu que *per ço que humilitat, paciencia, caritat e esperança, ne sien pus forment en ma membraça*; vol dir que per lo objectament hauia haguda major conexença de son amat, de son compliment, infinitat e eternitat; e axi mateix hauia haguda major conexença de sa poquesa, e de son defalliment, finitat e començament, per raho de la qual conexença feria mes humil, pacient, caritatiu, e ab major esperança que n hauria en son amat.

VERS. 69

HSTAUEN *moltes gents denant l amich qui s clamaua de son amat, car no crexia ses amors*. Dona a entendre lo mestre, que l amich contemplaua e aefmaua en los sancts de gloria qui estan denant l amich, ço es lo fill de Deu Jhesuchrist, qui es amich del seu pare diuinal, lo qual es son amat. E diu que s clamaua del amat denant son amich, ço es, que ls dits sancts, contemplant, sentint, entenen, amant, e membrant la gran gloria del amat e del amich, e per la

gran honor que ls pertany, desiren e volrien que molts fossen los amadors, e que fossen amats e honrats, e per ço preguen lo fill de Deu Jhesuchrist, que vulla pregar lo seu pare que cresques ses amors, ço es, leyls amadors; car si mes eren de leyls amadors que no son en lo mon, crexerien del amat ses amors. § E depuys diu en lo vers: *E clamaua s l amich d amor quant li donaua trebayls e dolors*. Ço es a dir, que Jhesuchrist, en quant natura humana, hagues compassio dels treballs, e dolors, que sostenen los seus amadors, qui per virtut del seu nom, son en est mon tribulats e turmentats e perseguits; car lo sanct esperit los enamora, e es causa del amor, per lo qual plaentment sostenen les tribulacions e dolors e los turments e les persecucions los dits amadors; e diu que clamauas l amich, ço es, Jhesuchrist, del sanct esperit, dels treballs e dolors que li dona; com sia aço que Jhesuchrist prengue en si mateix les dites tribulacions e dolors dels dits amadors, qui per lo seu nom son tribulats e perseguits, e per la sua amor. Per ço diu que s clamaua l amich d amor. § Enapres diu en lo vers: *Excusa s l amat dient que los trebayls e dolors don acusaua amor, eren multiplicaments d amors*. Ço es a dir, que l pare diuinal responia al seu fill Jhesuchrist, que axi com ell hauia soffert, que ell, qui es son fill, fos estat tribulat, passionat e mort per amor, que axi mateix ell sofferis que ls seus germans, e fills, per gracia, fossen tribulats e morts per amor; e que l sanct esperit qui l espiraua, els enamoraua a sofferir treballs e dolors per amor dells, era e es causa de multiplicament d amors, ço es, de multiplicament d amadors, e per consequent de merits, e de gloria, e de benauyrança perdurable que hauran e aconseguiran aquells qui feren assats tribulats, perseguits, turmentats e passionats per la sua amor e honor, cant l amat los haja reguardonat en l altre fegle tots los seus merits e totes les honors que hauran fet a son amat entenen la sua doctrina d amor e exalçant ses virtuts,

VERS. 70

ANAVA *L'amich per un prat delitos, e viu gran res de donçeyls qui encalçauen papaylons volanders en lo prat; e en lur carrera los donçeyls calcigauen les flors.* Per manera de semblança, enten a dir lo mestre, que per lo prat delitos de l'Esgleya del fill de Deu, per on decorre la font d'amor, ço es, la doctrina d'amor vera, e on si adeliten les animes enamorades del amat, contemplant en son enteniment les sobiranes alteses de son poder diuinal, e adorant los secrets de sa essencia eternal e infinida, e membrant e imaginant los resplandors de sa gloria perdurable, hi troben aquelles animes les flors vbertas de tots los plaers espirituals, de totes les gracies e dons que l'amat fa a sos leylals e feruents amadors qui creen en sa diuina paraula; e per aço era fort delitos lo prat, pus que en cyl fruïa l'amich de totes les benanances qui venen de aquella amorosa doctrina, ço es, de la font d'amor, e de les flors de amor qui embellien lo prat. Empero molt fo son desplafer quant viu que folls donzels encalfauen los papallons volanders en lo prat, e que anant sens humilitat, e superbiosos, e per vanagloria, encalfauen los papallons que volauen alts, ço es, los secrets pus secrets del amat, e calcigauen les flors de amor del prat delitos, les quals ixen de la doctrina amorosa del amat. § Depuys diu lo vers: *E on pus trebaylauen los donçeyls en pendre los papaylons, pus los papaylons volauen alt.* E ab aytals paraules, dona a entendre lo mestre, que los donzels qui treballauen en pendre los papallons, son aquells homens ergullosos qui ab sa superbia volen ab subtilitats entendre e esplegar los secrets de Deu, e atenyen les veritats de la essencia e de la natura de Deu, e de ses virtuts increades, e de sa vnitat e tri-

nitat de persones, e volen per sciencia arribar a la comprensió de son amat, essent que ab los salts que donen en la lur carrera, als no aconseguen mas calcigar les flors del prat delitos per on van, ço es, les flors de la doctrina d'amor del fill de Deu, qui tan solament se desclouen e s mostren a los simples e humils de cor, los quals ab rendiment, mortificacio, contricio e obediencia entren en lo prat delitos, puys entendre no s poden los secrets de Deu ab les subtilitats damunt dites. E enaxi be confira l'amich quant diu que aço esdeue a aquells, qui saltant, com los donzels, cuyden entendre son amat, jatsia que fort lo desplaguen calcigant les flors del prat ab la superbia qui ls fa encalfar los papallons qui tan alts volen, e qui no s leixen atenyen per la follia e l'erguyl dels donzels, qui son aytan contraris a la humilitat e simplicitat de cor que desira l'amat atrobar en cels qui van per son prat delitos. § E per ço a la fi diu encara lo vers: *E l'amich qui ço guardana desia: Aço sileue a aceyls qui ab assobtilaments cuyden entendre l'amat, lo qual als simples obri les vies e tanca les als sobtils, e la se solament mostra los secrets del amat per finestres d'amor.* E vol dir lo mestre, que l'amat sguarda fort anujat l'injuria que li es feta per los ergullosos qui calciguen les flors odorants de la sua doctrina d'amor encalfant los papallons qui no poden atenyen, ço es, les ensenyances que dona la doctrina e la paraula del fill de Deu, que li fa tantes de gracies, e de tants dons los fa fruir, e ls dona lum per lo conexer e amar a son desir e a son voler, en sa mateixa essencia e en totes ses virtuts, e noblefes, e dignitats, e no per als que no sia ell ne que en ell no sia; e volen anar tras sos pensaments, e no a la contricio ne a la humilitat; e despnen lo temps de sa vida anant tras los papallons e calcigant les flors qui mostren les carreres de benauyança e la sciencia que atroba l'amich humiliat feruint, loant e amant son amat; per la qual sciencia puja la anima a la vnio eternal ab ell tota clare-

jant, en fruïnt de sa libertat e de si mateixa, sens calcigar les flors, ans odorant ses odors e vimplint ne son enteniment e son cor. E l vnio ab l amat es ço qui lo pus bell e lo pus gran desir del amat, ço es, donar se tot a cels qui van tras ell humils, en o calcigant les flors; car aquells qui faltan tras los papallons, no volen entendre los eximplis del amat, qui fo simple, humil e pobre, e volch que aparagues ignorant en sa diuina fauiesia, e volch effer bo, immens, infinit e poderos, e sofferir passio e mort. E vol atre si l amor del amat que fos amadors entren en son prat delitos ab totes les virtuts; e fort se n clama d aquells qui ab sobtilefes cuyden entendre son amat, qui sols obri les portes als simples, e no als qui calciguen les flors de son prat, e son empatxats per les sobtilefes de anar per lo dit prat, on mils hi pogren anar per carrera de mortificacio, de deuocio, de caritat e de obediencia, sens que ls fos empatxada per les rames de la sobtilefia, mas sols enfercant e veent l amat e fos secrets per finestres d amor, qui son los sancts euangelis, en los quals esta escrita la doctrina d amor del amat qui als simples obri la fe e no als sobtills ni als superbiosos que calciguen les flors del amat, ço es, los ensenyaments diuinals.

VERS 71

ES carreres d amor son longues e breus, per ço car amor es clara, pura, neta, vera, subtil, simpla, fort, diligent, lugorosa e abundosa de noueys pensaments e de antichs remembraments. Dona a entendre lo mestre, que l amich volia, e li plahia mostrar als dexebles d amor les vies e les carreres d amor, per ço que sabessen amar l amat, segons la natura e les condicions de les damunt dites vies e carreres d amor, sens les quals negun dexeble de la escola d amor pot be

vsar d amor, ne effer agradable a l amat, les quals vies d amor, diu que son longues e breus; longues son per languiments, e breus son per plaers. E la raho perque son longues les vies d amor per languiments, e breus per plaers es aquesta: Car diu l amich que amor es clara, ço es, sens confusio a tenebres de ignorancia, e per tal son clars e intelligibles al amich los languiments e los plaers que ha per amor. E diu l amich que amor es pura, ço es, sens ajustament e mesclament en sa amor. E diu l amich, que amor es neta, ço es, sens macula de peccat; e per aço son purs los languiments, e los plaers que l amich ha per amor de son amat; e per aço son aytambe nets los dits languiments e plaers. E diu l amich que l amor es vera, ço es, sens falsa intencio; e per ço son vers los languiments e los plaers que l amich vertader ha per amor de son amat. E diu que amor es subtil, ço es, penetrant; e per tal son los languiments e los plaers al amich subtils e penetrants lo seu cor, los quals ha per amor de son amat. E diu l amich que amor es simpla, ço es, humil, obedient; e per ço son los languiments e los plaers que l amich ha per amor de son amat, simples e humils. E diu que amor es forts, ço es, victoria; e per ço son forts los languiments e los plaers que ha l amich per amor de son amat. E diu l amich que amor es diligent, ço es, sens couardia e pereca en procurar los honraments del amat; e per ço son diligents e ab gran audacia los languiments e los plaers que l amich ha per amor de son amat. E diu l amich que amor es lugorosa, ço es lufent e resplandent; e per ço son los languiments e los plaers al amich lugurosos los quals ha per amor. E en apres diu que amor es abundosa de bells e de nouells pensaments e de antichs remembraments, e vol dir l amich, que per amor ha lo ver amador manera de hauer copia e abundancia de atrobar moltes e diuerses nouelletats,

ab les quals fabra atrobar e multiplicar son amar, en amar son amat. E encara hi ha per amor ver amador manera de excitar sa memoria a membrar les cofes passades, per lo qual membrar pora multiplicar fos languiments, e fos plaers, e consolacions diuinals, per honrar e amar l amat.

VERS. 72

DEMANAREN al amich. *¿Quals son los fruyts d amor?—E respos l amich: Plasers, cogitacions, sospirs, desirers, trebays, perills, turments e languiments.* Vol dir lo mestre, que l amich dona a conixer als feruidors d amor, los fruyts d amor; per tal que ls dits feruidors d amor, sapien e senten lo gust, lo tast, e la labor d amor. E per ço, qui vol gustar, e be affaborir los plaers e les dolors d amor, vulla e sapia molts e bons cogitaments cogitar; e vulla e sapia molts e bons desirs desirar, e molts e bons sospirs suspirar, e moltes e bones ansies hauer, e molts e bons treballs e molts e grans perills passar, e molts e grans turments sofferir, e molts e grans languiments. § E enapres diu l amich en la fi del vers: *E sens aytals fruyts no s lexa amor tocar a sos feruidors.* Vol dir l amich, que sens que ls feruidors d amor no vullen ne sapien cogitar en l amat, ne sapien ne vullen desirar los honraments del amat, ne vullen ne sapien suspirar les ofenses que s fan contra l amat, ne sapien ne vullen ansies hauer per l amat, ne vullen ne sapien treballar per l amat, ne sapien ne s vullen passar a grans e greus perills per l amat, ne vullen esser languits per l amat, no aconseguiran jamay los plaers e les benanances que amor dona a aquells e a aquelles qui los dits fruyts d amor sabén gustar, tastar, e be affaborir, enamorats en veritat de les virtuts e de les nobleses del amat.

VERS. 73

DIGVES foyl, *¿com no parles, ne que es aço que estas embargat e confiros?* Vol dir lo mestre, que l amich, tant era inflammat de la amor diuinal, que quant contemplaua en son amat, no parlaua, ne sentia si mateix ne altre, sino son amat, axi sospes e raubit; e per ço les gents qui l vehien e no l conexien, ne hauien conexença per lo seu callament, torbament, e confirament; e marauellauen se com estaua axi fora si mateix contemplant; e per ço li dehien, per que no parles, ne que es aço que estas embargat e conciros. § E diu lo vers: *Respos l amich: Aesmaua en les beyleses de mon amat.* Vol dir lo mestre, que l amich, qui era dit foll per amor, contèmplaua e cogitaua en la sançta diuina trinitat, ço son, lo pare, fill e sançt esperit, qui son persones diuines, les quals appella l amich bellefes de son amat. Car axi com l arbre es vist bell, per tal com es objectat per la potencia visiuva, faent fulles, flors e fruyts, la qual operacio li es natural, e sens la qual nò seria vist bell per raho de la imperfeccio o carencia de agencia. E com sia aço que mes de perfeccio sia en effer per existencia e agencia, que per existencia tant solament; per ço consideraua l amich, e contemplaua les bellefes de son amat, ço es, en les diuines persones, les quals objectaua membrant, entenen e amant, les quals diuines persones son per generacio e per expiracio del pare, e del fill; e del sançt esperit; sens les quals seria imperfeccio en natura diuina, la qual imperfeccio seria carencia de agencia natural, diuinal, infinida e eternal. E com en Deu couenga effer considerada major perfeccio que en neguna creatura, e en la creatura sia trobada e objectada per lo seny la dita perfeccio de existencia e de agencia natural; per ço coue de ne.

cessitat, que les dites belleses, aço es, les diuines perones, sien en l'amat, sens les quals seria en l'amat imperfecçio infinida, eternal e essencial, la qual cosa es impossible. E la tal perfecçio contemplaua l'amich en son amat. § E diu lo vers: *E en lo ressemblament de les benanances e de les dolors que m'aduen e m'donen amors.* Vol dir lo mestre, que l'amich contemplaua auallant sa cogitacio als amadors de son amat, los quals perdurablement hauran benanances en la gloria del amat, contemplant sens fi les damunt dites belleses del amat. E mudaua l'amich sa contemplacio en dolor, e en plor, cogitant la dampnacio de son prohifme, lo qual ignora e descreu les dites belleses del amat; les quals dolors e plors li dauen amors del amat.

VERS. 74.

DIGVES, *foyl: ¿Qual cosa fo enans, o ton cor o ta amor?* Enten a dir lo mestre, que l'amich, qui es dit foll, dona a entendre que nengun amich se pot escufar a l'amat que amor li fallis ab la qual pogues amar l'amat. Car l'amat, axi com ell es complit, hauent sa fi e son compliment en si mateix, enaxi ha dat compliment al amich, e a tot quant es, lo qual compliment esta per fi, car sens fi, res no ha compliment. § Depuys diu lo vers: *Respos l'amich e dix: En vn temps foren mon cor e amor; car si no ho fos, lo cor no fora creat a amar, ni amor no fora creada a cogitar.* Ço es a dir, que si lo cor del amich fos creat abans que amor, fora creat sens fi, ço es, sens compliment; la qual fi es amar, axi com de la vista veure. E si amor fos abans creada que l'cor del amich, no haguera la dita amor subject propri en lo qual e ab lo qual complis la sua fi, la qual fi, es que l'cor del amich, habituat d'amor, se haja a

cogitar, e amar l'amat, que es fi darrera e complida. E per ço dona manera l'amich, que hom sapia cogitar en lo temps passat, en lo qual no ha son cor cogitat en son amat, e amor es estada defuiada de la sua fi qui es amar l'amat.

VERS. 75

DEMANAREN *al foyl d'amor on començen enans sa amor, o en los secrets de son amat o en reuelarlos a les gents.* Dona a entendre lo mestre, que l'amich vol dar a conixer als amadors de son amat, com l'amor que han, si es en son compliment, es com la dita amor es en actu, mes que com es en habit, e mes com es en habit, que com es en potencia. Car com es en potencia, es lo cor del amich ocupat en vida actiua. E com es en habit, es lo cor del amich en vida contemplatiua. E com es en actu, es lo cor del amich inflammat en amar son amat, e axi embegut en los diuinals sentiments e plaers de son amat, que l'amich fa suspirar e plorar, en tant que l'amich no pot contradir al suspirar e plorar, tanta es l'amor que ha a son amat conuertida en actu; enaxi que tota es en los plaers e diuinals sentiments que sent de son amat, e tota es en los suspirs e en los plors, los quals plaers diuinals, apella l'amich secrets de son amat. Als suspirs e plors apella reuelaments, per ço com reuelen e dixer li los dits secrets del amat. E per tal a la demanda que feren al amich, on comença enans sa amor, o en los secrets de son amat o en reuelar los a les gents, § *Respos e dix, que amor no hi fa negun departiment, com es en son compliment, car ab secret te lo amich secrets los secrets de son amat, e ab secrets los reuela, e ab la reuelacio los te secrets.* Dona a entendre lo mestre, en la resposta que l'amich fa a la dita demanda, que puys que la dita amor del amich es gi-

rada tota en actu en amar l'amat, es axi en son compliment, que no pot fer departiment de temps, si comença enans en los secrets, o en lo reuelament. Car l'amich, ell mateix dient que ab secret te l'amich secrets los secrets de son amat, vol dir que ab dolçor e ab plaer sent l'amich los plaers diuinals de son amat; e dient que ab secret los reuela, ço es, que ab plaer e ab bon faber sospira e plora, e ab reuelacio los te secrets, vol dir, que ab los sospirs e plors, sent los plaers diuinals. E enaxi demostra l'amich, que l'amor era en son compliment, puy que era sens departiment en los plaers que sentia de son amat, e en los sospirs, e en los plors nats d'amors.

VERS. 76

SECRET d'amor sens reuelacio, dona passio e languiment. Vol dir lo mestre, que l'amich contemplaua en son amat, o en les criatures per son amat, e encara conten plaua l'amich qui volgues plorar, e no pogue plorar. Aquell voler e no poder son causa en l'amich de passio e de languiment, per raho del amich qui desira esser en son compliment; com sia ço que amor en l'amich sia en pus alt grau per amar e plorar, que per la vn tan solament, car lo plorar es sobreximent d'amar. E com l'amich no puja en aquell grau en lo qual desira pujar, tro que hi es pujat ha passio e languiment. § E enapres diu en lo vers: *E reuelar amor dona temor e feruor. E per aço l'amich en totes maneres ha languiment.* Vol dir lo mestre, que l'amich qui contemplant sospira, e plora per amor, e es tornat en si mateix, e pensa e ymagina que es estat sentit per alcuns, ha temor l'amich de vanagloria que no l'obte, per la qual fes ofensa a la bontat, gracia e caritat de son amat, d'on li son deuellats los dits sospirs e plors, e

atribueix lo l'amich a sa propria justicia e bontat. E aquella aytal temor que te l'amich leyal de ofendre son amat en aquell cas, es filla de amor e de temor que te a son amat. E per aço, donchs, en totes maneres ha passio e languiment l'amich, car langueix per amor, e langueix per temor, filla d'amor.

VERS. 77

APPEYLA amor a sos amadors, e dix los que li demanassen los dons qui eren pus desirables e pus plausents. Ço es a dir, que l'amich en aquest loch apella amor lo sanct esperit qui inflama sos amadors, e espire ls que desiren e que li demanen los .vij. dons, que ell dona a qui li plau, e a qui ls hi demana ab vera intencio de ell seruir e honrar, los quals son mes desirables, e mes plausents, que altres dons. E son aquests: Sauiesa, enteniment, concell, fortaleza, sciencia, pietat e amor. § E diu en lo vers: *E eys demanaren a amor que ls vestis e ls ornas de sos afayçonaments, per ço que fossen al amat pus agradables.* Ço es a dir, que ls leals amadors, qui tenen conexença ab bontat e virtut ab lo sanct esperit, demanen e volen los damunt dits .vij. dons, per los quals serien vestits e ornats de ses semblances; per les quals semblances serien los dits amadors mes agradables al amat, com sia que l'amich te semblança ab l'amat, ab sauiesa e no n te ab follia; e te semblança ab son amat ab enteniment, ço es, ab entendre, e no n te ab creure tant solament. E te semblança ab son amat ab concell, ço es, ab certitut del temps, qui ha a venir per experiencia, e no ho ha sens delliberacio ab vltra cuydament. E ha semblança ab sciencia, e no n ha ab ignorancia e poquea. E ha semblança ab fortaleza de coratge virtuos, e no n ha ab debilitat, e ab franquesa de coratge vicios. E ha semblança ab

pietat, e no n ha ab crueltat. E ha semblança l amich ab son amat ab temor, filla d amor, e no n ha ab desconexença e menyspreu. E ab tals dons damunt dits que dona amor diuinal, es cascun amich be seruit, e ornat en seruir e honrar son amat, e a ell molt agradable; car de aytals vestiments e honraments fo vestit e ornat l amich qui es fill del amat diuinal, en quant es dit humanal.

VERS. 78

CRIDA l amich en alt a les gents, e dix que amor los manaua que amassen en anant e en seent, en veylant e en dorment, en parlant e en caylant, en comprant e en venent, en plorant e en rient, en plaer e en languiment, en guanyant e en perdent; e en qualque coses faessen, en totes amassen, car d amor ne hauien manament. Enten a dir lo mestre, que l amich hauia gran zel que l amat fos honrat per home en totes maneres, en tots lochs, e en tots temps, per tal que amor hagues seruidors, e l amat amadors, per los quals fos honrat per amar, per ço com la fi d amor es amar l amat. Diu l amich que amor los mana, ço es, que es aparellada de donar se als amadors en totes les maneres, per les quals l amat sia seruit e obehit, e d ella se fuegca la fi per que es hom; per ço vol l amat, quels amadors amen anant e seent, ço es, en penitencia e en penediment, parlant e callant, ço es en contricció e en dolor de sos falliments. E en esperança e confiança de perdonament. E en plaer e en languiment, ço es, en consolacions diuinals e en tribulacions sofferides per amor. En guanyant e en perdent, ço es, en prosperitats e en aduersitats, e en totes coses corporals e espirituals; car d amor ne hauien manament, ço es; que per manament sabén que l amat sia sobre tot quant es amat, seruit e honrat

en tot e per tot. E segons lo vers, e segons la exposicio, vol l amat que per sos amichs sia obehit e honrat.

VERS. 79

DIGVES, foyl, ¿quant vench en tu amor? Dona a entendre lo mestre, que l amich hach conexença que son cor so habituat d amor, com sabe penfar en son amat, desirar en son amat, suspirar per l amat, languir e plorar per l amat. § E per aço a la dita demanda, *Respos l amich: En aquell temps que enriquehi e m pobla mon cor de pensaments, desirers, sospirs e languiments e abunda mos uyls de lagremes e plors.* E puys diu lo vers: *¿Que t aporta amor?—Beyles fayçons, honraments e valors de mon amat.* Axi com si digues l amich: E puys que suy enamorat de mon amat, amor me feu cogitar en ses belles fayçons, les quals ha mon amat en sa deitat, per deificant, deificat e deificar. E en sa diuina bontat, per bonificant, bonificat e bonificar. E en sa granea diuina, per magnificant, magnificat e magnificar. E en sa eternitat, per eternant, eternat e eternar; e en son poder, per possificant, possificat e possificar. E en son enteniment, per entenent, entes e entendre. E en sa volentat, per amant, amat e amar. E en sa virtut, per virtuificant, virtuificat e virtuiricar. E en sa diuina gloria, per gloriejant, gloriejat e gloriejar. E enaxi de les altres rahons diuines de mon amat. Aquests diuinals concrets de mon amat son les belles fayçons, honraments e valors de ses diuines rahons, sens les quals no ferien belles, honrades ne valentes, car ferien buydes e sens natura; e la lur vacuitat les faria letges, defonrades e sens valor; car enaxi com la cara humana es dita bella per ses bellees e fayçons naturals, sens les quals no ho feria, ans feria letge, enaxi la bontat del amat, sens bonificant, bonificat e bonificar, e enaxi de les

altres, ne l'amat, ne les diuines rahons no ferien belles ne honorades, ne valrien açi ne al mon. § E diu fe en lo vers: *¿En que vengren?—En membraença e en enteniment.* Ço es a dir, que son objectables per membrar e entendre. § E puys diu en lo vers: *¿Ab que les receubist?—Ab caritat e esperança.* Ço es a dir, que objectant les l'amich per amar, e per confiar en elles per eternal benauyrança. § E s diu en la fi del vers: *¿Ab que les guardas? Ab justicia, prudencia, fortitudo e temprança.* Ço es a dir, que l'amich conferuaua e guardaua ab les dites virtuts iustanes, de fer ofensa contra les sobiranes, per ço que fos a son amat agradable.

VERS. 80.

QUANTAVA l'amat e debia que poch sabia l'amich d'amor si hauia vergonya de lausar son amat. Vol dir lo mestre, que l'amat dona a entendre e a conexas a sos amadors e leals amichs, qui poch saben ne senten la natura e virtut d'amor aquells e aquelles qui per vergonya de les gents, se estan de lausar e benehir l'amat, axi com alguns qui tenen vergonya de alçar los vlls al cel, e de juntar les mans, e alçar les a Deu, e benehir, e de posar los genolls en terra per clamar merce al amat que ls perdo, e tenen vergonya de dir oracions. E aquests tals, saben poch de amor, e de honrar e lausar l'amat, qui tant los ha amats, honrats, e que no tingue vergonya de effer concebut e nat de dona pobre; ni de subjugar se a la ley a la qual no era tingut per circuncisio, ni per oblacio; ni tingue vergonya de effer batejat per son dexeble Juan en sa juuentut; ni tingue vergonya de arrentar los peus a sos dexebles; ni tingue vergonya de fer oracio al seu pare diuinal; ni tingue vergonya de aportar la creu a ont fo crucificat; ni

tingue vergonya de estar tot nuu alt en la creu per amor dels homens. Aquest amador sabia be ço que es amor, e la natura e la virtut de aquella. E be ns ha mostrat que no tingam vergonya de lausar e honrar l'amat. § E diu en lo vers: *Ne si l'eterniu honrar en aquells lochs on pus fortment es desonrat.* Vol dir l'amat, que tampoch sab de amor l'amich qui tem menaces, ne mort honrant son amat entre los infaels, per los quals es falsament entes, amat, seruit e honrat; car neguen sa diuina trinitat e vnitat, e sa encarnacio e passio, e tots los sacraments de la sancta esgleya. § E diu en la fi del vers: *E que poch sab de amar qui se huija de malanança. E qui s' desespera de son amat no fa concordança de amor e esperança.* Vol dir, que qui s' canfa de sofferir treballs e penes, que poch sentiments tenen, e senten del amat, per amar. E axi mateix que poch sab de amar aquell amador que no te confiança en l'amat que li püsca perdonar, ne que li püsca valer, ni ajudar en tots lochs, ne en tots temps. E per ço no sab concordar ni ajustar amor ab esperança en amar, honrar e esperar en l'amat, on es tot compliment de gracia e de perdo.

VERS. 81

TRAMES letres l'amich a son amat, en les quals li dix si hauia altre amador que li ajudes a portar e sofferir los greus afanyes que fosse per sa amor. Dona a entendre lo mestre, que l'amich souint cogitaua, suspiraua e ploraua en presencia de son amat, al qual contemplaua, e contemplant trametia son cogitar, sospirar e plorar a son amat. E aquestes eren les letres que trametia l'amich a son amat, en les quals l'enteniment entenia, e la memoria membraua, lo qual membrar, e entendre del amich eren paraules escrites en lo cogitar,

fuspirar e plorar. E diu l'amich, que fehia a saber a son amat, si hauia altre amador, que li ajudas a portar e a sofferir los greus treballs e afanys que softe per amor; e vol dir l'amich, que ell se clamaua a son amat, com no enamoraua amadors, qui procurassen fa honor, axi com ell fehia, car tant gran feix com ell aportaua tot sol, no l podia aportar sens companyia. Lo qual feix era que anaua per lo mon als faels e infaels, tot sol, sens companyo, a procurar que l'amat fos per tot lo mon conegut, amat e honrat. Car apenes podia aportar a acabament res del dit procurament en honrar son amat, e de homens saluament, per lo amich, que desiraua companyons, e ls demanaua a son amat. § E diu se puys en lo vers: *E l'amat rescriu a son amich dient que no ha ab que faça vers eyl injuria ne fayliment.* Ço es a dir, que l'amat enpentaue en lo dit recordar e entendre del amich, fa intencio; la qual enpenta fo resposta que feu l'amat a son amich, donant li a conixer, que si ell treballaua, e greus afanys per fa amor sofferia e aportaua, que ell may fo injurios, auar, desconexent, ne ergullos, ignorant, ne oblidos, porque ell faes a son amich, qui de grat lo seruia, injuria ne falliment, ans es just, larch, conexent, humil, e entenent e membrant de tots los serueys que l'amich fa a son amat, e de totes ses laufors e honraments e prehicaments.

VERS. 82

DEMANAREN al amat de la amor de son amich. E respos que la amor del amat a son amich es mesclament de plaer e malanauça, e de temor e ardiment. Enten a dir lo mestre, que l'amat volent manifestar la veritat, lo exces de la amor de son amich, e dar a conixer als altres amadors, com lealment es per ell amat e feruit; per ço diu l'amat, que l'amor

que son amich li ha, es mesclament de plaer e de tribulacio, ço es a dir, que volenterosament ama sofferir son amich tots treballs per honrar son amat, e en sofferir aquells, troba l'amich plaer. E diu que es axi mateix mesclament de temor e de ardiment, ço es a dir, que l'amich, per la gran animositat que ha a son amat de seruir lo lealment, tem se contra ell no faça defalliment. E de altra part, met se, per ardiment amoros, a greus perills, sens pahor de mort, per procurar los honraments de son amat; e per ço es ver que la amor que l'amich ha a son amat, es mesclament de plaer e de malanauça, de temor e de ardiment. § E puys diu en lo vers: *Demanaren al amich de l'amor del amat. E respos l'amich, que la amor de son amat es influencia de infinida bonea, eternitat, poder, sauesa, caritat e perfeccio; la qual influencia ha l'amat en l'amich.* Enten a dir lo mestre, que l'amich vol dar a entendre e a conixer als leals amadors, l'amor del amat; com sia que l'amat no es als re, mas infinida bonea, eternitat, e les altres pues infinides rahons. E per ço coue que la influencia que influeix, e destila (sic) al amich per amor, que sia de sa infinida bonea, eternitat, poder, sauesa, caritat e perfeccio. E per aço pot hom dir que aquella influencia es bonificatiua, duratiua, possificatiua, scientificatiua, caritatiua e perfectiua en l'amich; e que l'amich, per tal influencia de l'amor diuinal, es copios en virtuts, gracies e benediccions de son amat, e es guardonat per tots temps de tots los seus dons e de ses diuinals liberalitats.

VERS. 83

DIGVES, foyl, ¿quina cosa es maraueyla? Respos l'amich: Amar pus les coses absents que les presents. Vol dir lo mestre, que l'amich vol dar doctrina en dues maneres de maraue-

lla, per tal que marauella sia coneguda per aquells qui s marauellen; e que s marauellen en ço que s deuen marauellar; e no s marauellen de aço on no s deuen marauellar. La primera manera que posa l amich de marauella, se diu que es aquesta: Amar mes les coses absents que les presents. Vol dir l amich, que los homens amen mes esta vida, de la qual han experiència, per lo sentiment que es present, que l altra vida, qui es eternal, de la qual no tenen neguna certitut per lo dit sentiment, ni per ymaginacio. E per tal con son mes sensitius, e ymaginatus, que no racionatus, ço es, vñants de raho, quaix perden la fe e la esperança, que l altre vida perdurable sia neguna cosa, sino tant solament aquesta en que son. E los dits homens, com veen altres homens qui fan lo contrari, los quals volen mes vñar de la natura de la raho, que de la natura del sentiment ne de la ymaginacio, menyñpresant aquesta vida mundana, la qual cuyden que es plena de moltes miseries e treballs, e cogiten l altra vida effer plena de gloria, e de plaers, e de beaulyrances eternals, posen mes lo seu amor e lo seu cor en aquella que en aquesta; e per ço es engenrada marauella en la ymaginacio, sens raho, dels homens damunt dits sensitius e ymaginatus. En tant que la dita marauella los fa ymaginar que aquells homens racionatus damunt dits, son fantastichs, e los tenen per orats, e per necis, per tal com amen pus les coses absents que les presents. § E puy diu se en lo vers: *E amar pus les coses visibles e corruptibles que les invisibles e incorruptibles.* Vol dir lo mestre, que l amich declara per altra manera, que es marauella; la qual manera es per la contraria damunt dita, que ls homens qui son mes racionatus, que sensitius, e qui amen mes Deu que si mateix, e l altra vida celestial, que aquesta terrenal, e los bens de la anima que del cors, e guanyar virtuts que riqueses temporals; e veen que ls homens sensitius e mundanals, amen mes lo contrari, es engen-

rada marauella, en lur raho, e marauellen se fauiament, e tenen per folls e per orats aquells e aquelles qui pus amen les coses mundanals e corruptibles, que les celestials, diuinals, perdurables e incorruptibles. E aquesta marauella es racional, e l altra es fantastica e brutal. E segons lo que esta dit hauem esposades e esplegadas les paraules qui son dites per lo mestre en lo vers.

VERS. 84

ENSERCAVA l amich son amat, e atroba vn home qui moria sens amor. Dona a entendre lo mestre, que l amich guardaua si en los homens del mon atrobria en lurs obres son amat; e per tal com vehia que no le hi podia atobar, quaix en totes les partides dels homens de aquest mon, pren l amich per aquella partida vn home e diu, que troba vn home que moria sens amor, ço es, sens conexença ne membraença de Deu; e qui no ha conexença ne membraença de Deu, aquell mor sens amor, ço es, sens conexença del amat. § E per tal diu en lo vers: *E dix que gran dampnatge era de home qui moria a mala mort sens amor.* Dona a entendre lo mestre, que l amich cogitaua, que en lo home qui mor sens amor, se perden les fins dels signes e planetes, e de tot lo firmament; e se pert en ell la fi dels elements; e s pert en ell la fi de les coses elementades, com son los metalls; e s pert en ell la fi de les coses vegetades, ço es, de les plantes; e s pert en ell la fi de les coses sensades, ço es, dels animals; e s pert en ell la fi de les arts mecaniques e liberals; totes les fins de les coses damunt dites se perden en home qui mor sens amor. E pert se si mateix, qui es si de totes apres del amat. E pert encara Deu, qui es major perdua que si mateix, ne tot quant es, sens com-

paracio. Donchs, ver diu l'amich, que gran dampnatge es de home qui mor sens amor. § *E per ço dix l'amich al home qui moria:—Digues, ¿per que mors sens amor?—Respos: Per ço cor sens amor viuia.* Ço es a dir, que sens Deu viuia, car amor es Deu, e axi es que sens Deu se moria, ço es, sens amor.

VERS. 85

DEMANA l'amich a son amat qual cosa era major o amor o amar? Enten a dir lo mestre, que l'amich, volent certificar los vertaders amadors, e traure ls del dupte si per ventura duptauen de amor, e de amar, qual es major; e a l'amat sien totes coses manifestes, e clares; com sia aço que ell sia creador de totes, per tal pren manera l'amich que s certifica ab son amat, qual cosa era major, o amor, o amar. § E per ço diu lo vers: *Respos l'amat e dix: En criatura, amor es l'arbre e amar es lo fruyt.* Enten a dir lo mestre, que l'amich es certificat per raho necessaria entenent les condicions del amat, e les condicions de la criatura, e conclou l'amich sots raho del amat, dient, que en criatura, amor es l'arbre, e amar es lo fruyt, ço es a dir, que axi com l'arbre es per lo fruyt, e lo fruyt es per home, e no per l'arbre, finalment que enaxi es amor, per ço que d'ella se segueca amar, e aquell amar es per l'amat a amar finalment. E per ço es manifest e clar, que en creatura es major cosa amar que amor; car amar se ha per primera intencio, e amor per la segona, e s major e pus noble la primera que la segona. § E puy diu en lo vers: *E los trebayls e ls languiments son les flors e les fuyles.* Ço es a dir, que l'amich acompara de sobre amor a arbre, e amar a fruyt, son los dits treballs e languiments que foste l'amich per son amat filles e flors. Car axi com mes val lo fruyt del arbre que

les filles ne les flors, enaxi val mes la fi e la intencio del amich qui treballa e langueix per amor de son amat, la qual fi e intencio son lo amar ajustat e aplicat al amat, que no fan los treballs e languiments que l'amich foste per son amat, los quals treballs e languiments poden esser dits fruyts en l'amich secundaris. § E enapres diu l'amat en lo vers: *E en mi amor e amar son vna cosa matexa sens negun trebayl ne languiment.* Ço es a dir, que en l'amat, no ha major ni menor, ni ha segona intencio; car tot l'amat es amor, e tot l'amat es amar, e es primera intencio, sens segona, com sia aço que en amat, qui es essencia eternal e infinida, no pot esser major ne menor, ne segona intencio.

VERS 86

ESTAVA l'amich en languiment e en tristicia per sobre abundancia de pensaments. Dona a entendre lo mestre, que l'amich, qui no cessaua de treballar dedins e defores, en que pogues son amat honrar, e fer honrar lo; com no podia complir son desir en honrar son amat, diu que estaua lo dit amich en languiments e en tristicies, los quals languiments ixien de la sobre abundancia dels dits pensaments que tenia l'amich per son amat. § E per aço diu en lo vers: *E trames prechs a son amat que li trames vn libre on fossen escrites ses fayçons, per ço que li dones alcun remey.* Dona a entendre lo mestre, que l'amich demanaua a son amat impremsio en son cor de la encarnacio e passio del seu fill Jhesuchrist. Car aquell es lo libre on son escrites les fayçons del amat, com sia que en aquell libre son manifestats lo diuinal bonificar, magnificar, eternar, possificar, saber, amar, virtuficar, verficar, gloriejar, justificar e agraciari, sens les quals fayçons no pogra esser lo

dit libre presentat ne dat al amich, de la dita encarnacio e passio del amat Jhesuchrist; e per aquelles son conegudes les propietats personals e diuinals, les quals anomena l'amich, les fayçons de son amat, e les quals donen remey e consolacio a tots los amadors qui per amor del amat son tribulats e languits. § E per tal diu en lo vers: *L'amat trames aquell libre a son amich, e s'oblaren al amich sos trebayls e sos languiments.* Dona a entendre lo mestre, que com l'amich hac reebuda impremsio en sa memoria e en sa imaginacio de la dita encarnacio e passio, e legi l'amich en aquell libre, atropa que tant hauia fet son amat per amor d'ell, que li aparech que encara lo dit amich en vida no hagues començat a treballar e a languir per amor de son amich. E per tal diu que s'oblaren al dit amich sos treballs e sos languiments, car doblaren se sos plaers e ses consolacions; e com mes legia l'amich en lo dit libre, mes multiplicauen sos languiments.

VERS. 87

MALALT fo l'amich per amor. Vol dir lo mestre, que sobre grans pensaments, cogitaments, e desirs, l'amich cogitaua e pensaua desirant l'honrament de son amat, e dejunaua, vellaua e ploraua, e totes les dites coses eren materia al amich perque fos malalt per amor; car amor era causa e occasio en l'amich perque ell hagues malaltia de amor, e per amor. § E diu puy en lo vers: *E intra lo veser un metge que li multiplica ses langors e sos pensaments.* Vol dir lo mestre, que puy l'amich era malalt per amor de son amat, e la dita amor li era causa de sa malaltia, couenia que l'metge qui l'intra a veser, per la qual vista foren multiplicades ses dolors e sos pensaments en l'amich, fos l'amat qui volch visitar son amich,

qui per la sua amor era malalt; per la qual visitacio multiplica amor en l'amich, e la qual amor, ço es, amar multiplicat, fo causa del multiplicament de les dites langors e pensaments de son amich. § E apres diu en la fi del vers: *E sanat fo l'amich en aquella hora.* Ço es a dir, que l'amich, qui mes ama son amat que si mateix, com mes es tribulat e passonat per amor de son amat, mes es amat e visitat per son amat. E per tal ha menys dels sentiments dels dits treballs e languiments, e per ço se segueix que reposa, e aconfolat se troba l'amich; e d'aço ha uem experiencia per ço dels sancts qui son passats.

VERS. 88

DEPARTIEN l'amich e l'amor, e tenien solaç del amat. Enten a dir lo mestre, que l'amich contemplaua remembrant e entenent en son amich e amor, de la qual amor era habituat, e enamoraua son remembr e entendre, per tal que l' dit remembr e entendre del amich fossen amorosos e agradables al amat; car axi com lo logich, qui pensa sobre alcun argument, l'habit logical, del qual es habituat, li fera esstrument ab lo qual lo logich ohira lo dit argument logicament, enaxi l'amich contemplaua en son amat, e amor enamoraua la dita contemplacio; e aquest es lo dit departiment que sehien lo dit amich e amor, ab lo solaç que tenien del amat; car l'amich lo contemplaua, e amor enamoraua. § E diu se en lo vers: *Presenta s l'amat e plora l'amich.* Enten a dir lo mestre, que en lo dit solaç que tenien l'amich e amor del amat, se presenta l'amat al dit remembr e entendre del amich, entant que l'membrar hac son membrat, e l'enteniment hac son entes, e amor hac son amat. E per tal diu, que plora l'amich, lo qual plorar era sobreximent qui partia del vni-

ment dels dits membrar e membrat, e dels dits entendre e entes, e de la dita amor e del amat. § E puys diu en lo vers: *E esuanebis amor en lo esmortiment del amich.* Ço es, que amor, qui en lo dit solaç era mijsa en l amich e l amat, lo dit representament del amat lo conuerti en plaer, e en sentiment diuinal que l amich hauia e sentia de son membrat, entes e amat. Lo qual plaer e sentiment diuinal son causa del dit esmortiment del amich. § E puys diu se: *Reuiscola l amat son amich quant li membraren ses fayçons.* Enten a dir lo mestre, que l amat se defuni del dit membrar e entendre de son amich, e torna l amich en si mateix e en son sperit, tot aconsolat de la impressio que l amat hac empremtada e lexada de ses fayçons en la membrança de son amich.

VERS. 89

DEHIA l amich al amat que per moltes carreres venia a son cor. Vol dir lo mestre, que l amich dehia que son amat era per molts e diuersos pensaments en la sua anima objectat e pensat, membrant, entenent e amant. § E puys diu en lo vers: *Es representaua a sos uyls.* Vol dir lo mestre, que l amich, en ço que vehia en lo esser e en la operacio de les creatures, prenia la significacio; la qual significacio, li era spill en lo qual li era representat son amat. § E enapres diu en lo vers: *E per molts noms lo nomenaua sa paraula.* Vol dir l amich, que los noms de son amat son molts, los quals son enaxi propis e singulars del amat, que no poden esser atribuïts a negun altre esser mas a ell. E dient lo vn de aquells noms, tots son entesos ab aquell, e anomenant l amat, anomena hom tots los dits seus noms; dels quals noms ne vull anomenar açi alguns, los quals son aquests: Diuina bon-

tat, diuina granesa, diuina eternitat, diuinal poder, diuina fauiesca, diuina volentat, diuina virtut, diuina veritat, diuina gloria, diuina distincio, diuina concordança, diuina igualtat, diuina simplicitat, diuina justicia, diuina misericordia, e diuina vnitat; per lo qual, tots los damunt dits noms diuinals, e encara mes que s poden dir del amat, son vna deitat, vn Deu e vn amat. E axi mateix son aquests noms del amat: Creador, governador, vniuersal perdonador, saluador e dels sancts glorificador. § E puys diu en la fi del vers: *Mas l amor ab que lo ajudaua e l mortificaua no era mas vna tan solament.* Vol dir lo mestre, que l amor del amich ab que amaua son amat, no era mas vna tan solament principal, e aquella lo viuificaua en amar a ell pus que altra cosa, e l mortificaua menyspreant per amor de aquell tot quant es munda e va; com sia aço que l amich amas son amat infinit, eternal e omnipotent, e enaxi dels altres noms diuinals damunt dits, e negun altre esser es digne que sia amat, e amar per tal amor; car tot es finit e començat, mas tan solament l amat amable.

VERS. 90

MOSTRA S l amat a son amich vestit de verimeyls e de noueys vestiments. Ço es a dir, que l amich vol dar vna conexença en aquest vers, de la encarnacio del fill de Deu, e de la sua passio. E com lo fill de Deu sia Deu, e ell sia encarnat prenent natura humana ab si mateix, lauors se entrefenya e mostras l amat vestit de noues vestidures; e encara que sots forma e natura humana se es mostrat e conegut al home, en sa ymatge e semblança, per tal que lo home millor lo conegues e lo amas, e major grat li hagues del be, e de la honor que feta li hauia en ço que li hach tant plagut humiliar se que

a home se volch igualar. E aço es ço que diu, que mostres lo amat a son amich vestit de nouells vestiments. E be foren nouells al amat, que tro que es fo vnit ab natura humana, no fo home, ne home no pot esser anomenat Deu. E apres diu, e de vermells vestiments, ço es a dir, que l amat se mostra vestit de vermells vestiments, per raho de la passio e mort que prenh per amor de home; car lo dia de la sua passio, tot, de cap a peus, entre colps e nafres, tot fo vermell de sa propria fanch. Donchs, be fo vestit de vermells vestiments l amat, per tal que enamoras l amich. § E apres diu en lo vers: *E estes sos braços per ço que l abraças.* Ço es a dir, que tanta de caritat demostra per aquella passio sua, que no poch mes, car qui abraça gran caritat e amor, demostra encara que daua a entendre l amat, que qualque hora vengues l amich a ell, que ell li esta aparellat de rebre lo ab caritat. § E diu lo vers: *E inclina son cap per ço que li dones vn bays.* Ço es a dir, que l amat ha gran zel de amor a son amich, per dues maneres; la vna, per ço com li es donada sa semblança, e l altra, per ço com ha presa sa semblança en tant que home es diuinal e Deu, e Deus es humanal e home. E diu en la fi del vers: *E estech en alt per ço que l pusques atrobar.* Ço es a dir, que l amat, qui hauia perdut l amich, volch que fos posat son esclau en alt, per ço que com lo cercas que prest lo trobas, e que bel conegues.

VERS. 91

ABSENTA S *l amat de son amich.* Dona a entendre lo mestre, que l amich qui deualla lo seu membrar e entendre a la ymaginacio e al seny, per membrar e entendre les coses sensibles, defenforteix sa volentat, en tant que no roman tan forts en amar l amat, ans la posa en perill,

car defall li la lum del enteniment, e lo reteniment de la memoria, e per ço roman flaca, car no te qui la pos anant ne qui la retenga que no cayga en mans de sos enemichs, los quals son oblidar, ignorar, e defamar l amat. § Per ço diu en lo vers: *E enfercaua l amich son amat ab memoria e ab enteniment, per ço que l pusques amar.* Dona a entendre lo mestre, que l amich departi lo seu membrar e entendre de la ymaginacio, e del seny comu, e puja ls a contemplar l amat, per ço que l seu amar enfortis en amar l amat ab lo lum del entendre, e del reteniment de membrar lo. § E per tal se diu en lo vers: *Atroba l amich son amat, e demana li on hauia estat. E respos li l amat: En la absencia de ton remembrament e en la ignorancia de ta intelligencia.* Axi com si digues l amat a son amich: Tu me demanes on he estat, e jo responch que tot temps son present e en tot loch. E tot hom me pot hauer, qui m vol ab veritat hauer en tot temps e en tot loch. Mes, tu, amich, çon has estat, qui m has oblidat e ignorat per ço qui poch val? Car tan tost com me membrist e m entenist, fuy present al teu membrar e entendre. Donchs, segueix se que son estat en la absencia de ton remembrament, e en la ignorancia de ta intelligencia.

VERS. 92.

DIGUES, *foyl, çlens vergonya de les gents quant te veuen plorar per ton amat?* Enten a dir lo mestre, que l amich, nomenat foll per amor, sabent que vergonya no ha loch en plor amoros e virtuos, vol dar manera de reprehensio a alguns amadors de son amat, qui s donen vergonya a plorar. E tal vergonya es engenrada en l amich qui poch se membra, enten, e ama; car enaxi com per molt membrar, entendre e amar l amat, son engenrades deuocio e plor en cor de verta-

der amador, enaxi, per poch membrar, entendre e amar l'amat, es engenrada poca deuocio e vergonya de plorar en cor de fals amador. E per ço no hauia l'amich apellat foll per amor vergonya de plorar per deuocio e en fa oracio, ans desiraua plorar, per ço que major fos son amar. § E per ço respos a la demanda damunt dita: *Respos l'amich: Vergonya sens peccat es per desfalliment d'amor en qui no sab amar.* Enten a dir lo mestre, que l'amich entenia, que plor fill d'amor e germa de virtut, no es vicios, ans es virtut. Donchs, qui ha vergonya de plorar, ha vergonya de amar, la qual vergonya es viciosa, defalliment e peccat; car es nada d'amor que no sab amar l'amat. E per ço se segueix, que amich qui te amor qui sab amar l'amat, sab plorar per deuocio, e sab plorar per ço com sab membrar la passio de son amat, la qual prech per amor de ell; e sab plorar com membra la defonor e la desconexença que es feta a son amat, per tants falsos amadors, qui falsament amen son amat. E sab plorar, com membra la dampnacio de tants homeus qui s'ampnen per colpa de home; e sab plorar lo temps que ha perdut; e sab plorar com li membra, que mes be pogra ha uer fet que no ha fet; e sab plorar com li membra que se es gaudit dels bens de son amat, en los quals no hauia dret com fehia contra son manament; e encara sab plorar, com no veu plorar aquells qui deurien plorar; e plora, e sab plorar alcunes vegades com veu que no sab plorar; e sab plorar e plora com veu son amat tan poch honrat e tant menyspreat.

VERS. 93

EMENAVA l'amat en lo cor del amich desirers, suspirs, virtuts, e amor. Vol dir lo mestre, que los bons desirs que l'amich te en feruir e honrar son bon amat, tots

duell fol 61/3